

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN YARATICI DRAMA
YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİ: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

**Hazırlayan
Cansu ÇETİNKAYA**

**Danışman
Prof. Dr. Cevdet KIRPIK**

Yüksek Lisans Tezi

**Haziran 2019
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN YARATICI DRAMA
YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİ: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Cansu ÇETİNKAYA**

**Danışman
Prof. Dr. Cevdet KIRPIK**

**Haziran 2019
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

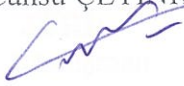
Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Cansu ÇETİNKAYA

“Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesi: Bir Eylem Araştırması” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

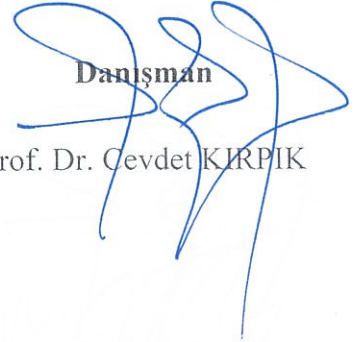
Hazırlayan

Cansu ÇETİNKAYA

Danışman

Prof. Dr. Cevdet KIRPIK

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN

Prof. Dr. Cevdet KIRPIK danışmanlığında **Cansu ÇETİNKAYA** tarafından hazırlanan “**Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesi: Bir Eylem Araştırması**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü **İlköğretim** Anabilim Dalında **yüksek lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

25 / 06 / 2019

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Cevdet KIRPIK

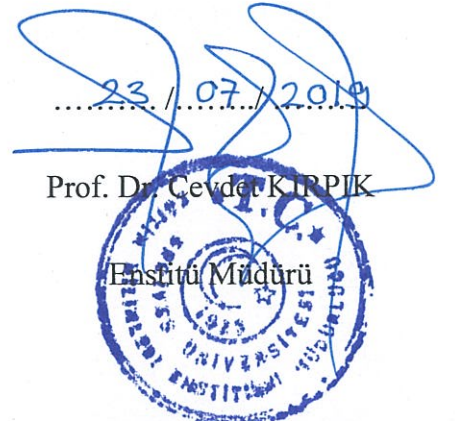
Üye : Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Üye : Doç. Dr. Semih AKTEKİN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 23/07/2019 tarih ve ...32-01...sayılı kararı ile onaylanmış olup, öğrencinin mezuniyet tarihi 22/07/2019’dir.

23 / 07 / 2019
Prof. Dr. Cevdet KIRPIK

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Sosyal bilgiler dersleri bireyleri hayata hazırlar. Bireylerin haklarını ve sorumluluklarını bilen etkin vatandaşlar olmalarını sağlar. 2004-2005 eğitim-öğretim yılı itibari ile ülkemizde Yapılandırmacı Öğretim Modeli benimsenmiştir. Bu model öğrenci merkezlidir ve yaparak-yaşayarak öğrenmeyi hedefler. Bu çalışmada da yaparak-yaşayarak öğrenmenin en etkili yolu olan yaratıcı drama kullanılmıştır.

Öncelikle mesleğini layığıyla yerine getiren her daim kedisini ve öğrencilerini bir adım daha ileriye götürmeye çalışan yurdun dört bir yanında eğitim meşalesini söndürmemek üzere elinde tutan bütün öğretmenlere saygılarımı sunarım.

Bu çalışmada bana ışık tutan yol gösteren mesleki eğitimime büyük katkıları olan ve kıymetli zamanını bana ayıran çok değerli danışmanım Prof. Dr. Cevdet KIRPIK'a

Fikirleri ile yeni bakış açısı kazandığım, çalışmalarımda yolumu aydınlatan ve fikirleriyle çalışmalarımı zenginleştiren çok değerli hocam Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK'e,

Mesleki hayatımda bana sağlamış oldukları katkılardan dolayı çok değerli hocalarım Prof. Dr. Abdullah SAYDAM ve Dr. Öğrt. Üyesi Neşet MUTLU'ya,

Çalışma yaptığım okulun katkılarından dolayı çok değerli 5/B öğrencilerine,

Bana inanmayı hiçbir zaman bırakmayan her zaman yanımda olan başta annem ve babam olmak üzere bütün aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla...

Cansu ÇETİNKAYA

Kayseri, Haziran 2019

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİ: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Cansu ÇETİNKAYA

**Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2019
Danışman: Prof. Dr. Cevdet KIRPIK**

ÖZET

Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesi: Bir Eylem Araştırması adlı çalışmada yaratıcı drama etkinlikleri bizzat dersin öğretmeni olan araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Nitel araştırma tarafından yöntemlerinden biri olan eylem araştırması bu çalışmada kullanılmıştır. Çalışma grubu dersin öğretmeni ve 17 kişiden oluşan 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Adana ili Ceyhan ilçesinde özel bir okulda, 5. sınıf sosyal bilgiler “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında sosyal bilgiler öğretmeni liderliğinde 5/B sınıfı öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada öğretmen yaratıcı drama yöntemi öncesinde nasıl ders işlenmişse o şekilde işlenmeye devam etmiştir. İkinci aşamada yaratıcı drama yöntemi ile ders işlemeye devam etmiştir. Bu etkinlikler öncesi ve yaratıcı drama etkinlikleri sırasında öğretmen ve öğrenciler günlük tutmuşlardır.

Araştırmada yaratıcı drama etkinlikleri öncesi ve sonrası öğretmen, öğrenci günlükleri, öğrencilerle yapılan görüşmelerde elde edilmiş verilere nitel analiz yöntemi olan içerik analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda yaratıcı drama yöntemi hem öğretmen hem de öğrencilerde olumlu değişimlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Yaratıcı Drama

CREATIVE DRAMA APPROACH TO SOCIAL STUDIES COURSE: AN ACTION RESEARCH

Cansu ÇETİNKAYA

**Erciyes University, Institute of Education Sciences
Master's Thesis, June 2019
Supervisor: Prof. Dr. Cevdet KIRPIK**

ABSTRACT

Creative Drama Method of Social Studies Course: In an Action Research, creative drama activities were carried out by the researcher herself. Action research, one of the methods of qualitative research, is used in this study. The focus group consists of the teacher herself and 17 students who are enrolled in 5th grade.

This research is undertaken during 2017-2018 academic year, the province of Adana in a private school in Ceyhan, 5th grade social studies "Production, Distribution and Contribution" social studies learning area teacher-led 5 / B class was done with students. Research was conducted in two stages. In the first stage, the teacher continued to be treated as if it had been studied before the creative drama method. In the second stage, the course continued with the creative drama method. Before these activities and during the creative drama activities, teachers and students kept a diary.

In this research, which is a qualitative analysis method, was applied to the data obtained from the interviews with the teachers, student diaries and students before and after the creative drama activities. As a result the research have found of the analyzes, creative drama method resulted in positive changes in both teachers and students.

Key Words: Social Studies Education, Creative Drama

İÇİNDEKİLER

SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİ: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK	ii
KABUL ONAY	iii
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlıkları.....	4

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler.....	5
2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları.....	6
2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı.....	7
2.4. Yapılandırmacı Öğretim Kuramı.....	9
2.5. Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler.....	11
2.6. Drama Kavramı ve Tarihçesi.....	12

2.6.1. Drama ile İlişkili Bazı Kavramlar	14
2.6.1.1. Drama	14
2.6.1.2. Dramatik	14
2.6.1.3. Dramatik Durum	15
2.6.1.4. Dramatizasyon	15
2.6.1.5. Yaratıcı Drama	16
2.6.1.6. Yaratıcılık	16
2.6.1.7. İletişim	17
2.6.1.8. Dramaturgi	18
2.6.1.9. Eğitici Drama	18
2.6.1.10. Oyun	18
2.6.1.11. Dramatik Oyun	19
2.7. Türkiye’de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Gelişimi	20
2.8. Eğitimde Yaratıcı Drama	21
2.9. Eğitimde Yaratıcı Drama Kullanımının Faydaları	24
2.10. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler	26
2.10.1. Doğaçlama	26
2.10.2. Rol Oynama	27
2.10.3. Rol Değiştirme	27
2.10.4. Anlatı Tekniği	27
2.10.5. Pantomim	28
2.10.6. Donuk İmge	28
2.10.7. Katılımcı Liderlik	28
2.11. Yaratıcı Dramanın Öğeleri	28
2.11.1. Lider	28
2.11.2. Grup (Katılımcılar)	29
2.11.3. Mekân (Ortam)	30
2.11.4. Araç ve Gereçler	31
2.11.5. Konu-Tema	31

2.12. Yaratıcı Dramanın Yapılandırılması Aşamaları.....	32
2.12.1. Isınma-Hazırlık.....	32
2.12.2. Canlandırma	32
2.12.3. Değerlendirme	32
2.13. Yaratıcı Dramada Ölçme ve Değerlendirme.....	33
2.13.1. Gözlem	33
2.13.2. Günlük Tutma.....	34
2.14. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama.....	34
2.15. İlgili Araştırmalar.....	35

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	40
3.2. Çalışma Grubu	42
3.3. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması ve Uygulanması.....	43
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	44
3.5. Geçerlilik, Güvenirlik ve Etik.....	45

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. İletişim	46
4.1.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri.....	46
4.1.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlükleri.....	49
4.1.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri.....	51
4.1.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	52
4.1.5. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü	54
4.2. Ders İçi Kullanılan Materyaller	56
4.2.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri.....	56

4.2.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü	59
4.2.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri	60
4.2.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü	61
4.3. Ders İçi Yapılan Etkinlikler	62
4.3.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri.....	62
4.3.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Yaratıcı Drama Yönteminin Derste Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	64
4.3.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü	65
4.3.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri.....	66
4.3.5. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü	69
4.4. Derse Karşı Tutum ve Dersi Anlama	70
4.4.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri.....	70
4.4.2. Öğrenci Mülakatlarına Göre Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Derse Karşı Tutum	72
4.4.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü	74
4.4.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri.....	76
4.4.5. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Derse Karşı Tutum ve Anlamaya Yönelik Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri	77
4.4.6. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Dersi Anlama Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri	80
4.4.7. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlükleri.....	81
4.5. Beklentiler	82
4.5.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri.....	82
4.5.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü	84
4.5.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri.....	85
4.5.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü	86
4.6. Öğretmene Karşı Tutum.....	87
4.6.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri.....	87
4.6.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri.....	88

4.7. Yaratıcı Drama Yönteminin Faydaları.....	89
4.8. Yaratıcı Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Konularını Hatırlama Düzeyine Etkisi	90
4.9. Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yönleri	91
4.10. Yaratıcı Drama ile Geleneksel Yöntem Arasındaki Farklar	93
4.11. Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı ile Kazanılan Değerler	94
4.12. Yaratıcı Dramanın Kullanılmasının Amaçları	97

BÖLÜM V.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma	99
5.1.1. Öğrenciler Açısından Ortaya Çıkan Sonuçlar	99
5.1.2. Öğretmen (Araştırmacı) Açısından Ortaya Çıkan Sonuçlar.....	103
5.2. Öneriler	105
KAYNAKÇA	106
EKLER.....	114
Belirtke Tablosu	114
Ders Planları	115
FOTOĞRAFLAR.....	137
MÜLAKAT SORULARI.....	148
ÖZGEÇMİŞ.....	149

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubu Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	42
Tablo 2. Çalışmaya Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler	42
Tablo 3. Etkinlikler ve Yaratıcı Drama	43
Tablo 4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Ders İçi İletişime İlişkin Öğrenci Günlükleri	47
Tablo 5. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretme Sürecine İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	49
Tablo 6. Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğrenci Günlükleri	51
Tablo 7. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Arkadaşlık İlişkilerine Olan Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	53
Tablo 8. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretme Sürecine İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	55
Tablo 9. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Ders İçi Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğrenci Günlükleri.....	62
Tablo 10. Daha Önce Yaratıcı Drama Yöntemi ile Ders İşleyen Öğrenci Sayısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	65
Tablo 11. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Ders İçi Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğrenci Günlükleri	67
Tablo 12. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Ders İçi Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	69
Tablo 13. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Derse Karşı Tutumuna İlişkin Öğrenci Günlükleri	71
Tablo 14. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Duyulan Sevgiye İlişkin Öğrenci Görüşleri	72
Tablo 15. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Dersi Sevip Sevmemelerinin Nedenlerine İlişkin Görüşleri.....	73
Tablo 16. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Derse Olan Tutumuna İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	74
Tablo 17. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Derse Karşı Tutum İlişkin Öğrenci Günlükleri	76

Tablo 18. Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasıyla Birlikte Öğrencilerin Yaşadıkları Duygulara İlişkin Görüşleri	78
Tablo 19. Yaratıcı Drama Uygulamaları ile Öğrencilerin Derse Karşı Olan Tutuma İlişkin Öğrenci Görüşleri	79
Tablo 20. Yaratıcı Dramanın Dersi Anlama Düzeyine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	80
Tablo 21. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmenin Derse Karşı Tutumuna İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	81
Tablo 22. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Ders Sürecindeki Beklentilerine İlişkin Öğrenci Günlükleri.....	82
Tablo 23. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmenin Sosyal Bilgiler Ders Sürecindeki Beklentilerine İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	84
Tablo 24. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinden Beklentilerine İlişkin Öğrenci Günlükleri	85
Tablo 25. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmenin Sosyal Bilgiler Dersi Sürecindeki Beklentilerine İlişkin Öğretmen Günlüğü.....	86
Tablo 26. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Öğretmene Karşı Tutumuna İlişkin Öğrenci Günlükleri.....	87
Tablo 27. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Öğretmene Karşı Tutumuna İlişkin Öğrenci Günlükleri.....	88
Tablo 28. Yaratıcı Drama Yönteminin Faydalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	89
Tablo 29. Yaratıcı Drama Yönteminin Konuları Hatırlama Düzeyine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	90
Tablo 30. Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yönlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	92
Tablo 31. Dersin Yaratıcı Drama Yöntemiyle İşlenmesi ile Geleneksel Yöntemle İşlenmesi Arasında Kıyaslama Yapılmasına İlişkin Öğrenci Görüşleri	93
Tablo 32. Yaratıcı Drama Yöntemi ile Kazanılan Değerlere İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	94
Tablo 33. Ders İçinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasının Amaçlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	97

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim genel anlamda bireylerde davranış değiştirme sürecidir. Bu davranış değişimlerinin ise istenen yönde gerçekleşmesi beklenir. Eğitim ile eğitim bilimleri kavramları da beraber kullanılmaktadır. Eğitim bilimleri anlamına gelen pedagoji ise Antik Yunan'dan gelmektedir. Eski Yunan'da halk hürler ve köleler olarak ikiye ayrılmaktaydı. Hürler oyun, beden eğitimi, güzel konuşma gibi işlerle ilgilenirken köleler çocukları gezdiren, eğlendiren ve okula getirip götüreren kişilerdi. Kölelere pedagog denirdi (Demirel, 2015).

Sosyal Bilgiler eğitimi kişinin toplumla uyum içerisinde yaşaması, yaşadığı çevreyi ve dünyayı tanınması, bilimsel düşünmeyi temel olarak bilgiye ulaşması, tarihsel olayları anlamlandırması ve iyi bir vatandaş olarak topluma katılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretim programlarının hem iyi bir şekilde hazırlanması hem de hazırlanan bu programların okullarda en iyi şekilde uygulamaya konulması gerekmektedir. Öğrenciyi merkeze olarak hazırlanan ders planları hem yukarıda bahsedilen amaçları gerçekleştirme de hem de sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirilmesi noktasında yardımcı olacaktır.

Dünya genelinde eğitim öğretim anlayışı uzun süre Davranışçı Eğitim Yaklaşımı ile sürdürülmüştür. Bu eğitim kuramında ödül ve ceza yöntemi kullanılmaktadır. Bu yaklaşıma göre insan doğuştan boş bir levhaya benzer ve bir insanı istediğiniz gibi istediğiniz bilgilerle doldurabilirsiniz. Ödül ve ceza yöntemleri bu eğitim kuramında önemli bir yer tutmaktadır ve bu yöntemleri kullanarak hayvanlara dahi bir şeyler öğretilebileceği savunulur. Öğrenme birtakım yeni davranışların öğrenilmesi olarak tanımlanmıştır. Skinner ve Pavlov gibi bilim insanları bu yaklaşımı benimsemiştir. Bireyler öğrenme sürecinde etkin değil pasiftir anlayışı hakimdir (Aydın, 2000).

1960'lı yıllarda dünyada büyük bir değişim yaşanmış ve Davranışçı Eğitim Kuramı terk edilerek yerine Yapılandırmacı Eğitim Kuramına geçiş başlamıştır. Fakat bu yaklaşımın yine de çok eskilere dayandığı söylenebilir. Sokrates bu yaklaşımın temelini oluşturan filozoflardan biridir. Montessori öğrencilerin etkin olduğu sınıf ortamından bahsetmiş Piaget ise eğitim ve öğretimde sürekli değişimi ve yeniliği savunmuştur. Bu görüşler Yapılandırmacı Eğitim Kuramı'nın temelini oluşturmuştur (Şimşek, 2004).

Ülkemizde 2004 öğretim programlarında içinde bulunduğumuz çağ "bilginin yenilenerek üretildiği çağ" olarak tanımlanmıştır (MEB, 2004). 2004-2005 eğitim öğretim yılında çağdaş yenilikçi ve değişime açık bireyi merkeze alan eğitim programları uygulanmaya ülkemizde de başlamıştır. Bilginin aktarılmasından ziyade öğrenilen bilgilerin yapılandırılmasını temel alan yapılandırmacı yaklaşım da bu programlarla birlikte ülkemize gelmiştir (Akınoğlu, 2005).

Yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi ile eğitim ve öğretim hayatında öğrencilerin aktif rol alması algısı yaygınlaşmış ve kabul görmüştür. Eğitimde yaratıcı drama kullanımı ise öğrenciyi en aktif kılacak yöntemlerden biridir. Sosyal bilgiler dersi kazanımları ise bu yöntem için oldukça uygundur.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler dersleri bireyleri toplumsal yaşama hazırlar. Bu ders ekonomi, tarih, coğrafya gibi birçok konu hakkında öğrencilerin bilgi ve fikir sahibi olmasını sağlar. 2004-2005 eğitim öğretim yılında programa dahil edilen yapılandırmacı yaklaşım ile öğrenciyi edilgen değil etkin kılan bir öğrenme ortamı amaçlanmıştır. Yaratıcı drama etkinlikleri ile öğrencilerin ders ortamında aktif kılınması kendi yaşantılarından yola çıkarak yeni yaşantılar ile bilgileri öğrenmeleri hedeflenmiştir. Bu süreçte tasarlanan yaratıcı drama etkinlikleri öğretmen ve öğrenci açısından önemli olacaktır. Yaratıcı drama ders planı hazırlama koşullarına bağlı kalınarak hazırlanan ve uygulanan etkinliklerin öğretmen ve öğrenciler açısından incelenmesi bu tezin konusunu ve problemini oluşturmaktadır.

Problem cümlesi;

Sosyal bilgiler dersinin, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak hazırlanan ders planlarıyla işlenmesi öğrenci ve öğretmen üzerinde nasıl bir etkiye sahip olabilir?

1.2. Araştırmanın Amacı

2004-2005 eğitim öğretim yılında yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi ile birlikte öğrenciyi merkeze alan ve öğrencileri aktif kılan öğretim yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu yaklaşım öğrencilerin yaparak yaşayarak yeni yaşantılar oluşturarak ve bu yeni yaşantıları eski yaşantılarla bağdaştırarak öğrenmelerini hedefler. Öğretmen bu yaklaşım içerisinde rehber konumundadır. Öğrenciye bilgiyi direkt vermez, öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşmasını ve yapılandırmasını sağlar.

Yaratıcı drama ise sınıf içerisinde öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımlarını öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeler gerçekleştirmelerini sağlamaktadır. Yaratıcı drama çalışmaları öğrencilerin grup çalışmalarında bulunmalarını, hayal güçlerini kullanarak yeni ürünler ortaya çıkarmalarını, duygu ve düşüncelerin rahatlıkla paylaşılmasını sağlayan bir yöntemdir. Bu açıdan çağdaş eğitim anlayışı ile uyum sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımı ile hazırlanan ders planlarının öğretmen ve öğrencilerde bıraktığı etkiyi ortaya çıkarmak ve bulguları değerlendirmektir. Bu doğrultuda Adana'nın Ceyhan ilçesinde özel bir okulun 5. sınıf öğrencilerine yaratıcı drama yöntemine uygun hazırlanan ders planları araştırmacı/öğretmen tarafından uygulanmıştır. Bulgular ise gerekli analizler yapılarak çalışmada sunulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim alanında birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Özellikle de son zamanlarda aktif öğrenmeye yönelik birçok çalışma ve araştırma yapılmıştır. Bu çalışmaların yapıldığı derslerden biri de şüphesiz ki sosyal bilgiler dersidir. Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına dair yapılan çalışmalar da yoğunudur. Fakat yapılan bu çalışmaların çoğunluğu nicel araştırmalardan oluşmaktadır. Bir buz dağımı düşündüğümüzde nicel çalışmaların vermiş olduğu veriler buz dağımının

okyanusun üzerinde bulunan kısmını işaret ederken nitel çalışmalar okyanusun altında kalan kısmını göstermektedir diyebiliriz.

Bu çalışma diğer çalışmalardan; bir eylem araştırması olması, sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması, sürecin öncesinin ve sonrasının öğrenci ve öğretmen açısından incelenmesi, yaratıcı drama yöntemine dair olumlu ve olumsuz gelişen durumları ortaya konulması bakımından ayrılmaktadır. Bu araştırmanın bir diğer önemi ise yaratıcı drama yöntemine dair yeni fikirler sunabilmektir.

1.4. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırma;

- 2017 -2018 eğitim ve öğretim yılı 5. sınıf sosyal bilgiler dersi Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanıyla,
- Adana ili Ceyhan İlçesinde bir özel okulun sosyal bilgiler öğretmeni ve 5. sınıfın bir şubesiyle,
- Araştırmaya yönelik verilerin toplanması için MEB'in hazırlamış olduğu program temelinde ve Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanına ait kazanımlar esas alınarak, araştırmacı öğretmen tarafından hazırlanan yaratıcı drama yöntemine ait ders planlarıyla,
- Araştırmaya dair çalışmanın uygulanması süresince öğretmen tarafından tutulan günlük, öğrenciler tarafından tutulan günlükler ve
- Öğretmen tarafından öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrası görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanan görüşme formuyla,
- Araştırmacı ve öğrencilerin çalışmaların uygulandığı sürece katılımlarıyla sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Sosyal Bilgiler

Eğitimin en büyük amaçlarından biri bireye sosyal beceriler kazandırarak hayata hazırlamaktır. Topluma ait değerleri, toplumun kültürünü, bireyin haklarını, sorumluluklarını ve milli değerleri öğretmek eğitim öğretim ortamında gerçekleştirilmek istenen amaçlar arasındadır ve bu amaçların kazandırılmasına yönelik bir ders olan sosyal bilgiler dersi okullarda okutulmaktadır. İlköğretim dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar sosyal bilgiler dersi okutulurken sekizinci sınıfa gelindiğinde ise T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde bahsedilen değerler öğretilmektedir.

Türk tarihinde sosyal bilgiler eğitimi ders olarak olmasa da çok öncelere dayanmaktadır. Türklerin tarih sahnesine çıkmasıyla beraber toplumsal hayatı düzenleyen sözlü hukuk kuralları olan töre var olmuştur. Töre bireylerin toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğini ve nasıl bir vatandaş olmaları gerektiğini anlatan kurallardan oluşmaktadır. Bu bakımdan sosyal bilgiler dersine benzetilebilir (Özmen, 2015).

Sosyal bilimler ile sosyal bilgiler ise birbirinden farklı anlamlar içermektedir. Sosyal bilgiler daha dar ve ayrıntısızdır. Sosyal bilimler ise sosyal bilimcilerin yapmış oldukları çalışmaları ve disiplinleri barındıran bir alandır. Sosyal bilimler insan hayatının birçok farklı alanına ışık tutmaktadır. Sosyal bilgiler ise sosyal bilimler alanlarının daha basitleştirilerek ve sadeleştirilerek bir araya getirildiği bir derstir. Sosyal bilimler alanı içerisinde ekonomi, coğrafya, tarih, antropoloji, arkeoloji gibi disiplinler yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersi ise bu alanları daha basit ve ayrıntısız bir düzeyde ele almaktadır (Köstüklü, 1998).

Sosyal bilgiler dersine yönelik en geniş tanım ise 2005 yılında yapılmıştır. Bu tanım şu şekildedir:

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.” (MEB, 2005, s. 51)

Sosyal bilgiler dersleri bireyleri toplumsal ve çevresel etkileşim için hazırlar ve zaman içinde değişen bu etkileşimi ele alır. Bireylerin demokratik tutum ve davranışlar sergileyebilmesini amaçlar ve toplumsallaşmaları için çok önemli bir noktada durur. Sosyal bilgiler derslerinin bu amaçları karşılayabilmesi için çağdaş bir müfredata sahip olması gerekmektedir (Doğanay, 2008).

2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları

Okulların temel amacı topluma faydalı etkin etkili vatandaşlar yetiştirebilmektir. Bunun için ihtiyaç duyulan beceri, bilgi ve değerlerin öğretilmesi için gerekmektedir. Bu beceri, değer ve bilgilerin çoğu ilköğretim döneminde sosyal bilgiler dersleri ile öğrencilere verilmektedir (Kılıçoğlu, 2015).

Sosyal bilgilerin amaçlarını Kısakürek ve Paykoç (1989) dört ana temada toplamıştır:

1. Düşünme Yeteneğini Geliştirme:

Sosyal bilgiler dersleri öğrencilere sorunlara çözüm geliştirme, eleştirel düşünme becerisi ve tüketimden ziyade üretim için düşüncelerini sağlar. Etkin düşünebilme bireylerin başarılarına da olumlu yansiyacak bir etkidir. Duygu ve düşünceleri özgürce dile getirme, anlatılanları ve öğrenilen bilgilerin özetini çıkarma da etkili düşünmede etkidir.

2. Ekonomik Yeterlilik:

Sosyal bir bilim olan ekonomi, sosyal bilgiler derslerinin içerisinde de yerini alır. Öğrencilere sınırlı olan kaynakların tüketimi konusunda bu derste bilgi verilir. Aynı

zamanda bilinçli bir tüketici nasıl olunur israftan nasıl kaçınılır bu derste öğretilir. Ülkemizde bulunan kaynaklar bu kaynakların kullanımını ve önemi açıklanır.

3. Vatandaşlık Sorumluluğu:

Sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler eve, okula, çevreye ve devlete karşı olan sorumluluklarını öğrenirler. Öğrencilerden öğrenilen bu sorumlulukları yerine getirmeleri de beklenir. Temel hak ve özgürlükler de sosyal bilgiler derslerinde öğretilen bir başka konudur. Öğrenciler temel hak ve özgürlüklerini koruma bilincine de bu ders sayesinde sahip olurlar.

4. İnsan İlişkilerinin Geliştirilmesi:

Sosyal bilgiler dersleri içerisinde öğrenciler kendi kültürlerini ve başka kültürleri öğrenirler. Toplumsal, arkadaşlık, komşuluk, aile ve başka ülkelerin insanları ile olan ilişkiler sosyal bilgiler derslerinde verilmelidir. Kendi kültürünü bilmek kadar başka kültürleri de bilmenin önemi öğrencilere bu derste anlatılır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na göre (2018) sosyal bilgiler dersi özel amaçları arasında ilk olarak Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş vatanını, milletini seven bireyler yetiştirmek amaç edinilmiştir. Hukuk kuralları karşısında hiç kimsenin bir ayrımcılığı olmadığını, doğal kaynakların sınırlılıklarının bilincinde olan bireyler yetiştirmek bu dersin özel amaçları arasında yer almıştır. Ayrıca öğrenciler tarafından bilimsel düşünmenin temel alınması önemlidir. Öğrencilerin insan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri amaçlanmaktadır.

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Sosyal bilgiler eğitiminin tam olarak ne zaman başladığı tam olarak bilinmemektedir. Fakat insan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Bu yüzden toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak isteyen insanoğlu sosyal bilgi ve beceriler üretmiştir. Sosyal bilgiler eğitimi işte bu yüzden insanlık tarihinin başlangıcı kadar eskidir diyebiliriz (Sönmez, 1994).

Sosyal bilgiler eğitimi 1892 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde milli bilinç oluşturma, ekonomik ve tarih eğitimi için başlatılmıştır. Terim olarak “Sosyal Bilgiler” kullanımı ise 1916 senesinde yine Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye’de ise bu ders başlarda farklı isimlerle okutulmuş daha sonra sosyal bilgiler adını almıştır (Moffat, 1957. Akt. Köken, 2002).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşaması olan 1923-1938 tarihleri arasında yaşanan sıkıntılar eğitim müfredatlarını da yakından etkilemiştir. Bu tarihlerde sosyal bilgiler dersleri farklı isimlerle okutulmuştur. Laik, milliyetçi ve kendi tarihi ile övünen vatandaşlar yetiştirmek esas alınmıştır (Gürel, 2017).

1962 yılında sosyal bilgiler dersi ilk kez disiplinler arası bir yaklaşımla ilkökul programlarında “Toplum ve Ülke İncelemeleri” ismi ile okutulmuştur. 1968 yılında ise ilkökul programlarında farklı isimlerle okutulan dersle sosyal bilgiler adı altında toplanarak okutulmaya başlanmıştır (Öztürk & Dilek, 2005).

1968 senesine gelindiğinde ise “Toplum ve Ülke İncelemeleri” olan dersin adı “Sosyal Bilgiler” olarak değiştirilmiştir. Bu değişime programda şu şekilde değinilmiştir:

“İlkokulun dördüncü ve beşinci sınıflarında Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi adı altında okutulan konular birbirleriyle olan yakın ilişkileri ve çocuğa uygunluğu bakımından birleştirilerek Sosyal Bilgiler adı altında bir bütün haline getirilmiştir. Bu ders konuları yalnız Tarih, Coğrafya veya Yurttaşlık Bilgisi yönünden değil hem Tarih, hem Coğrafya, hem de Yurttaşlık Bilgisi olmak üzere çok yönlü bir bütün olarak işlenmesidir.” (İlkokul Programı, 1968)

1980’de gerçekleştirilen darbe sonrasında sosyal bilgiler dersi yeniden farklı iki isimle “Milli Tarih ve Milli Coğrafya” olarak okutulmaya başlanmıştır. 1998 yılına gelindiğinde tekrar “Sosyal Bilgiler” adı ile okutulmaya başlanmıştır. 2004-2005 yılında yapılandırmacı eğitimin temel alındığı yeni bir program ortaya konulmuştur (Gürel, 2017).

Doğanay’a göre (2008) hiçbir öğretim programı kusursuz olamayacaktır. Bu yüzden değiştirilmeleri ve yenilenmeleri mecburidir. Eğitim programlarının çağa ayak uydurması ve çağın ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaları önemlidir. Aksini yapan toplumlar ise ilerleyemezler.

2.4. Yapılandırmacı Öğretim Kuramı

Yapılandırmacı eğitim anlayışına bakıldığında çok eski zamanlarda ortaya çıkmış bir eğitim anlayışı olduğunu görüyoruz. Immanuel Kant bilgiyi öğrenen bireylerin aktif olduğunu kendi döneminde dile getirmiştir. Bireyler yeni öğrenmiş oldukları bilgiler ile önceden öğrenmiş oldukları bilgiler arasında bir bağ oluştururlar. Bu oluşturmuş oldukları bağ neticesinde bilgiye kendilerine özel bir anlam katarlar (Özden, 2010).

Zenk'e göre (2008) bireylerin bilgileri yapılandırabilmeleri için önceki öğrenmeleri ile yeni öğrenmeleri arasında ilişki kurmaları gerekir. Bireylerin deneyimledikleri olumlu olumsuz tüm yaşantılar bu sürece dahildir. Bu yaşantılar sayesinde öğrenme gerçekleşir.

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulunun 12.07.2004 tarihli kararı ile ilköğretim 1-5. sınıf Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile Fen Teknoloji dersi öğretim programları yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre geliştirilerek 2005-2006 öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır. (Demirel, 2015, s. 172)

Değişen-gelişen dünya ve çağın ihtiyaçları doğrultusunda eğitim-öğretim süreçlerinde sürekli olarak yenilik yaşanmaktadır. Yeni öğrenme yaklaşımları kuramsal çerçeve kadar öğrenilen bilgilerin uygulamalarını da önemsemektedir. Yeni eğitim anlayışları öğrencilerin öğrenme ortamında öğrenmiş oldukları bilgileri kullanmaları ve uygulamalarını destekler niteliktedir.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrencilerin bilgiyi öğrenmelerinden ziyade bilgiyi öğrenme süreçleri önemlidir. Çünkü öğrenciler bilgi ile uğraşır ona dair yaşantılar elde ederse o zaman bilgi kalıcı hale gelir. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrencilerin önceden öğrendikleri bilgiler de önemlidir. Öğrenciler bireysel yaşantılarını da kullanarak bilgiyi zihinsel olarak yapılandırır (Liao, 1992. Akt. Demirel, 2015).

Yapılandırmacı eğitimde öğrenci merkeze alınır. Öğrencilere öğrenme ortamında bilgiyi öğrenebilmeleri için kişisel yaşantılarından yola çıkacakları zengin bir öğrenme ortamı sunulur. Öğrencilerin bilgileri kendilerine göre düzenlemeleri için yeterli süre verilir. Bu süreçte öğrenciler bireysel çalışmalardan çok grup çalışmalarına, tartışmalara ve mantıklı düşünmeye yönlendirilir (Sönmez, 2011).

Öğretmen yapılandırmacı öğrenme ortamında yol gösteren konumundadır. Öğrenci bu ortamda sorunlara ilişkin çözüm yollarını kendisi bulur. Bunu da yaparak yaşayarak ve

diğer arkadaşlarıyla etkileşimde bulunarak gerçekleştirir. Öğretmen bu öğrenme ortamında herhangi bir bilgiyi, duyguyu ya da sezgiyi öğrenciye direkt olarak anlatamaz. Onun bunları öğrenmesi ve çeşitli açılardan bakabilmesi için etkinlikler düzenler (Sönmez, 2011).

Yapılandırmacı eğitim anlayışının temelinde öğrencilerin bilgiyi yorumlayarak kalıcı hale getirmesi vardır. Öğrencilerin geçmiş yaşantıları, değerleri gibi birçok etken bu öğrenme sürecinde etkilidir. Bu yüzden bu süreç sonunda birden fazla doğru bakış açısı ortaya çıkmaktadır (Demirel, 2015).

Yapılandırmacı eğitimin temel ilkeleri şunlardır (Brooks ve Brooks, 1993):

1. Temel kavramlar etrafında öğrenmeyi yapılandırmak.
2. Eğitim programını tümdengelim yöntemiyle işlemek.
3. Öğrencileri konuya ilgi uyandıran sorunlara yöneltmek.
4. Öğrencilerin görüş açılarını ortaya çıkarmak ve bu görüşlere değer vermek.
5. Öğrencilerin öngörülerine göre öğretim programlarını uyarlamak.
6. Öğrencilerin öğrenmelerini sürece yönelik değerlendirmek (akt. Demirel, 2015).

Yapılandırmacı bir öğrenme ortamında gerçek hayatla ilişkili materyaller ve etkinlikler öğretim esnasında kullanılmalıdır. Bu materyaller ve etkinlikler öğrenci açısından süreci anlamlı hale getirecektir. Öğrenciler bu materyallerle bilgileri yeni baştan tasarlayarak öğreneceklerdir (Demirel, 2015).

Yapılandırmacı yaklaşımı benimsemiş bir öğretmen yeniliklere açık, her öğrencinin birbirinden farklı olduğunun farkında olan, öğrenmeye aç bir birey olmalıdır. Öğretmen öğrencilere öğrenme süreçlerinde doğrudan bilgi vermez. Öğrencilere bilgiye nasıl ulaşacakları konusunda rehber görevi edinir onlara ipuçları verir (Demirel, 2015).

Yapılandırmacı eğitim ortamında öğrenciler öğretmen ve diğer arkadaşları ile iletişim halindedir konuya dair onlarla tartışır. Bu öğrenme ortamında öğrenciler deneyimleri, yetenekleri, ilgileri ve güdülerini doğrudan konuya dair karar verirler. Bilgiyi direkt almazlar. Sorgulayıp çevresindekiler ile iletişim kurarak bilgiyi yapılandırma sürecine

girerler. Öğrenciler bu bilgileri etkinliklerle yaparak yaşayarak öğrendikleri için günlük hayatlarında rahatlıkla kullanabilirler (Demirel, 2015).

Yaratıcı drama yöntemi bireylerin geçmiş yaşantılarını kullanarak grup çalışmaları içerisinde aktif rol almalarını sağlayarak yeni bilgilerin yaşantılar neticesinde öğrenilmesini sağlar. Bu bakımdan yaratıcı drama yapılandırmacı yaklaşım içeriğinde kullanılabilircek çağdaş eğitimin bir parçası olan öğretim yöntemidir (Aykaç & Ulubey, 2008).

2.5. Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Eğitim, dinamik bir süreçtir. İnsanoğlu doğumu itibariyle öğrenmeye başlar ve bu süreç ölüme kadar devam eder. İnsanoğlu doğumundan itibaren kendi sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bilgileri araştırmak zorundadır. Bunun için doğayla ve kendi sosyal çevresi ile iletişim halinde olur (Engin, Özen, & Bayoğlu, 2009).

Öğrenme başarısını etkileyen birtakım unsurlar bulunmaktadır. Olgunlaşma, öğrenme için en önemli faktörlerden biridir. Biyolojik olarak gelişmeyi ifade eder. Birçok psiko-motor davranış olgunlaşmaya bağlı olarak gelişir. Bireylerin bir davranışı öğrenebilmesi için o yaşa gelmiş olması gerekir. Olgunlaşma, öğrenme için tek başına yeterli değildir. Bir bireyin bir davranışı öğrenebilmesi için onunla ilgili ön öğrenmelerinin olması gerekir. Birey aynı zamanda istekli de olmalıdır. Bunlar bizi hazırbulunuşluk seviyesine götürür (Engin, Özen, & Bayoğlu, 2009).

Bireyleri harekete geçiren güç ise motivasyondur. Motivasyon (güdü) öğrenmede önemli bir etmendir. Güdüler, bireyleri ihtiyaçlarını gidermek üzere harekete geçirir. Öğrenme malzemeleri de öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik sunulmalıdır. Bu durum öğrencileri istekli kılacaktır (Seven & Engin, 2010).

Öğretmen-öğrenci arasındaki ilişki de öğrenme açısından önemlidir. Öğretmen ile öğrenci arasındaki bir iletişim sorunu öğrenmeyi de olumsuz etkileyecektir. Dersin aracına hizmet etmesi için öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin de sağlıklı olması gerekir (Engin, Özen, & Bayoğlu, 2009).

Korku, öğrenmeyi olumsuz etkileyen bir faktördür. Toplumdan ya da bizzat öğretmenin kendisinden kaynaklanan sebeplerden dolayı öğrenciler öğretmenlerinden korkmayı

öğrenirler. Bu durum öğrencilerin istenmeyen davranışlar sergilemelerine sebep olabilir (Engin, Özen, & Bayoğlu, 2009).

Bryce'a göre (2006) Öğrenenler, eğlenceli öğrenme ortamlarında daha kolay öğrenirler. 21. yüzyılın geleneksel cezalandırıcı, boyun eğen ve sessiz sınıf ortamı bugün paylaşımcı, eğlenceli, açık ve sürdürülebilir öğrenme ortamlarına yerini bırakmıştır (akt. Günüş, Odabaşı & Kuzu, 2012, s. 315). Parkinson'a göre (1999) öğrenenlerin öğrenme süreçlerinde neşeli zaman geçirmeleri ya da eğlenerek öğrenmeleri sadece kalıcı öğrenme konusunda değil aynı zamanda öğrenenlerin motivasyonlarını sağlama konusunda da önemli bir etkidir (akt. Günüş, Odabaşı & Kuzu, 2012, s. 315).

2.6. Drama Kavramı ve Tarihçesi

Türkiye'de drama sözcüğü halk tarafından acıklı olayları tasvir etmek amacıyla kullanılmaktadır. Fakat "drama" yaşamın her anını karşılayan içinde hem acıklı hem mutlu olayları barındıran bir sözcüktür (San, 1990).

Dramanın geçmişi Platon dönemine dayanmaktadır. Asırlar öncesinde Platon'un da içinde bulunduğu Locke, Rousseu, Froebel gibi düşünürler eğitimde baskıdan ziyade eğlence, duygu ve yaşantıların ön plana çıkması gerektiğini vurgulamışlardır (Bozdoğan, 2006).

Dramanın iki farklı boyutu vardır. Bunlar: Bir öğretim yöntemi olarak kullanılan drama ile sanatsal amaç için kullanılan dramadır. Öğretim yöntemi olarak kullanılan dramada amaç önceden belirlenmiş bir konunun ve kazanımın öğretilmesi ya da bir duyarlılığın oluşturulması ve farkındalığın kazandırılmasıdır (McCaslin, 2016).

Çocuklarla yapılan drama ilk kez İngiltere ve Amerika'da ortaya çıkmıştır. Peter Slade 1920'li senelerde çocuklarla kendine özgü birtakım drama çalışmaları yapmaya başlamıştır. 1954 yılında ise *Çocuk Draması* adıyla bir kitap yazmıştır. Bu kitapta yaptığı çalışma yöntemini tanıtmıştır. Onun yöntemi tiyatroya çok benzemektedir. Amacı bu yöntem ile çocukların gelişimine katkıda bulunabilmektir. Peter Slade, drama ile çocukların sosyal öğrenmeler gerçekleştirerek toplumda nasıl davranmaları gerektiğini bilen fiziksel ve zihinsel yönden gelişmiş bireyler olacağı inancındaydı (Önder, 2016).

Peter Slade, *Çocuk Draması* adlı kitabında çocuklar için oyunun bir yaşına girmeleriyle beraber başladığını ifade eder. Çocukların dışarıdan bakıldığında anlamsız gibi görünen el-kol hareketleri ve çıkardıkları sesler oyunun birer parçasıdır. Bu oyunlar dramatik özellikleri de barındırmaktadır (Adıgüzel, 2015).

Peter Slade'ın öğrencisi Brian Way 2. Dünya Savaşı sırasında mağdur olan çocuklara yardımcı olabilmek adına dramayı kullanmıştır. 1967 yılında *Drama Yolu ile Gelişim* adlı eserini yazmıştır. Brian Way'e göre drama dünyadaki bütün çocuklar içindir. Bedensel veya zihinsel yetersizliği olan çocuklar için de drama etkinlikleri düzenlenebilir. Brian Way'e göre drama yaşantılar yoluyla çocuklarda özgüven ve kişilik gelişimi destekleyebilir. Ona göre tiyatro ve drama birbirinden çok farklı şeylerdir. Tiyatro belirli bir seyirci kitlesi önünde sergilemek amacı ile hazırlanır. Drama ise herhangi bir dış seyirci için hazırlanmaz. Drama çocukların kendilerini geliştirmeleri içindir (Slade, 1954. Akt. Adıgüzel, 2015).

Brian Way, *Drama Yoluyla Gelişim* (Development Through Drama 1967) adlı kitabında drama için hayatın provası demiştir. Drama sadece okullarda okutulacak bir ders değildir. Onun için drama bireylerin mantıklarını kullanarak sergiledikleri davranışlardır. Fakat tiyatro, sergilenen bu davranışların mantık dışı bir düzenle iletişim için yeniden düzenlenmesidir. Bu açıdan Brian Way tiyatro ile drama arasında bir ayrım yapar. Ona göre tiyatro metin çalışmalarını, drama ise metinlerin kullanımlarını içerir (Way, 1967: 10. Akt. Adıgüzel, 2015, s. 43).

ABD'de 1923 yılında üniversitede drama eğitimine başlayan Winifred Ward 1952'de *Drama İçin Öyküler*, 1957'de *Çocuklarla Oyun Hazırlama* adlı eserleri yazmıştır. Winifred Ward drama ile tiyatroyu birbirinden ayırmaktadır. Drama, çocukların iş birliği içerisinde çalışmasını sağlarken çocuk tiyatrosu eğlenceli ve neşeli vakit geçirmelerini sağlar. Ayrıca Ward'a göre tiyatro yapmak için belirli birtakım yeteneklere sahip olmak gerekirken drama için yetenek aranmamalıdır (Önder, 2016).

Viola Spolin *Tiyatro İçin Doğaçlama* adlı eseri yazmıştır. İnsanların duygularını bedensel olarak göstermesi gerektiği üzerinde durmuştur. Ona göre drama ise duyguları ifade etmek için kullanılan bir araçtır. 1970'li yıllarda Dorothy Heatcote drama konusunda çalışmalar yapmıştır. Heatcote'un yaklaşımına göre çocuklar drama ile yaşamda deneyimlediklerini anlamlandırma fırsatı yakalarlar. Drama okuldaki bütün

programlarda uygulanabilir ve çocukların hem bilişsel hem de duygusal zekâlarına hitap eder. Heatcote'a göre öğretmen drama etkinlikleri süreci içerisinde rol içinde olup zaman zaman süreci durdurarak tartışma ortamı yaratabilir ya da açıklamalarda bulunabilir. Bolton'a göre ise çocukların yaşadıkları çevreyi fark etmeleri önemlidir. Çevreyle uyum sağlamak ona göre büyük önem taşır. Çevre ile uyum drama etkinlikleri sayesinde daha kolay sağlanır (Önder, 2016).

Dorothy Heatcote'e göre (1984) drama gerçek yaşam için sahneye çıkmadan sergilenen tecrübelerdir. Drama bir bilgi edinme, öğrenme sürecidir. McCaslin'e göre (1990) dramanın belirli kalıpları yoktur. O yaratıcı dramayı bir nehre benzetmektedir. Nehir sürekli değişim ve hareket halindedir ve ayrıca iki ucuyla kıyı ve karaları birbirine bağlar. Yaratıcı drama yaparken kullanılan doğaçlama da bu nehre benzemektedir. İnsanlar arasındaki hisleri, düşünceleri, zamanları hatta mekânları dahi birbirine bağlar. Yaratıcı drama sayesinde insanların bir gruba dahil olarak grupla birlikte çalışmayı öğrendiklerini de savunmuştur. Çocukların hayata karşı hazırlanmaları gerektiğini de düşünen McCaslin'e göre bu hazırlık okulda yapılmalıdır. Bu hazırlığı ise okullarda yaratıcı drama ile sağlayabiliriz (Akt. Adıgüzel, 2015).

2.6.1. Drama ile İlişkili Bazı Kavramlar

2.6.1.1. Drama

Drama kelimesinin tam bir Türkçe karşılığı yoktur. Yunanca “dran” kelimesi “drama” kelimesinin kökenini oluşturmaktadır. Dran Yunanca'da etmek, eylemek anlamlarına gelmektedir. Drama ise soyutlanmış eylem durumları anlamını taşır (San, 1990).

Drama, içerisinde hareket barındıran her türlü aktiviteyi kapsayan bir kelimedir. Bireylerin birbirleri ile kurmuş oldukları iletişimler de bu aktivitelerin içerisine girer. Bireylerin iletişim süreçleri içerisinde çatışma ve gerilimin de olma ihtimali olduğu için içerisinde dramatik durum ve dramatik anlar da barındırabilir (Adıgüzel, 2018).

2.6.1.2. Dramatik

Dramatik, içerisinde çatışma ve hareket barındıran ve insanların aniden beklenmedik bir durumla karşılaşılmasıdır. Ani ve etkileyicidir. Bireylerde sürpriz hissi uyandırır.

Yaratıcı dramada ise bireylerin içerisinde buldukları bir rol ile ortaya çıkar (Adıgüzel, 2018).

2.6.1.3. Dramatik Durum

Dramatik durum, bir sorunu içinde barındırmalıdır. Karşı karşıya gelen iki bireyin bir duruma ya da bir olaya karşı farklı tepki vermeleri gerilim ortamı yaratacaktır. Bu gerilim ortamında dramatik durum ortaya çıkar. Gerilim bitmeye başladığında sorunun çözüme kavuştuğu anlarda ise dramatik durum da ortadan kalkar (Adıgüzel, 2018).

2.6.1.4. Dramatizasyon

Dramatizasyon, yaratıcı drama ile en çok karıştırılan kavramlardan biridir. Bunun sebebi Türk Eğitim Sistemi'nde dramatizasyonun bir yöntem olarak kullanılmasıdır. Hatta Türkiye'de yapılan ilk yaratıcı drama seminerleri "dramatizasyon seminerleri" olarak yapılmıştır (Adıgüzel, 2018).

Dramatizasyon, yaratıcı drama eğitmeni tarafından belirlenen bir konu hakkında oyun metni ya da öykünün yazılmasıyla yapılabileceği gibi hiçbir şekilde değiştirilmeden bir hikâyeye ya da oyun metninin canlandırılmasıyla da yapılabilir. Bu bakımdan dramatizasyon tiyatro çalışmaları ile benzerlik gösterir. (Adıgüzel, 2018).

Dramatizasyon çalışması yaparken seçilen metinlerin çocuklara uygun olmasına dikkat edilmelidir. Çalışmalarda metne göre düzenlenmiş bir sahne kullanılması çocukların role girmesini kolaylaştıracaktır. Dramatizasyon, yaratıcı drama içerisinde teknik olarak kullanılabilir (Adıgüzel, 2018).

1980'li yıllardan sonra yaratıcı drama daha çağdaş bir anlama kavuşarak bir yöntem olarak kabul edilmiştir. Ardından ise dramatizasyon, yaratıcı dramının bir tekniği olarak kabul edilmiştir. Dramatizasyonlar metne dayalı olarak bir hikâyenin bir şiirin canlandırılmasıdır. Bu canlandırmalar radyo, televizyon ya da sahne oyunları şekline sokularak sergilenirler (Adıgüzel, 2006).

Dramatizasyon dersin amacını oluşturan yöntem olamaz. Dramatizasyon yöntemi bir dersin temel yöntemi olmak yerine bir pekiştirme ve destekleyici yöntem olarak

kullanılmalıdır. Dramatizasyon bir amaç değil bir araç olarak nitelendirilmelidir (Sever, Yalçınkaya & Mazman, 2009).

2.6.1.5. Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama, yaşamdaki ya da oyunlardaki dramatik anların grup içi bir etkinlikte bulundurulmasına denir. Bu kavram daha çok Amerika Birleşik Devletleri'nde tercih edilmektedir. Drama alanında en deneyimli ülkelerden biri olan İngiltere'de ise "Eğitimde Drama" (drama in education) kavramı kullanılmaktadır.

Yaratıcı drama; oyun kurma, süreçsel drama ve doğaçlamayı kapsayan şemsiye bir terimdir, katılımcılar tarafından oluşturulan yapılandırılmamış dramayı tanımlar (McCaslin, 2016, s. 7)

Adıgüzel (2015) "Yaratıcı drama" tanımını şu şekilde yapar:

"Yaratıcı drama; bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider/egitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğine (spontaniteye), şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır." (s. 41)

Yaratıcı drama içerisinde kullanılan dramatik oyunlar sayesinde katılımcıların duygu ve düşünceleri geliştirilir ancak yaratıcı dramada her zaman doğaçlama yapılır. Katılımcılar bir metin ezberlemezler canlandırmalarını ise bir gösteri için hazırlamazlar. Yaratıcı drama sürecinde ise sürece bir lider eşlik eder. Liderin görevi sürecin en iyi şekilde geçmesini sağlamaktır (McCaslin, 2016).

2.6.1.6. Yaratıcılık

San'a göre (1986) yaratıcılık, daha önce birbiri ile ilişkisi düşünülmemiş durumlar arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Ortaya çıkan bu ilişki sayesinde yeni düşünce sistemleri oluşturulur. Bu yeni düşünce şekli ile yeni fikir ve ürünler ortaya çıkarılmaya, çevreye karşı yeni anlamlar oluşturulmaya başlanır. Bir bireyin yaratıcı olabilmesi için öncelikli olarak kendine güven duyması ayrıca çalışmak istediği ya da çalışacağı alan üzerinde derinlemesine bilgi sahibi olması gerektiği üzerinde de durmuştur. Çalışacağı alan üzerinde derinlemesine bilgi sahibi olan birey böylelikle bağımsız düşünmeyi de başaracaktır. Bağımsız düşünen bireyler ise kendilerine has fikirler ortaya koyarak

yaratıcı düşünmeyi gerçekleştirmiş olacaktırlar. Bireylerin bu yetilerini ise özgür, bağımsız ortamlarda ortaya çıkarabiliriz.

Yaratıcılığın tanımı ve yaratıcı bireyin taşıdığı özellikler yaratıcı dramının taşıdığı özelliklerle de ilişkilidir. Yaratıcı dramının amaçlarından biri de yaratıcı bireyler yetiştirmektir. Yaratıcılık yalnızca okullarda ortaya çıkmaz. Çocukların oynadıkları oyunlarda da görebiliriz. Çocuk, oyun oynarken bir masa örtüsünü çadır yapabilir ya da bir kitabı tuğla olarak kullanabilir. Bir eşyayı işlevi dışında kullanmak da yaratıcılık örneğidir (Adıgüzel, 2018).

Bütün insanlar yaratıcıdır. Fakat kısıtlanan bireylerde yaratıcılık daha az gelişmiştir. Bu bireyler uzun ya da kısa süreli eğitimlere ihtiyaç duyarlar. Bireylerin tek başına yaşam koşulları ile baş etmeleri için özgür olmaları gerekmektedir. Özgürlüğün temelinde ise yaratıcılık yer almaktadır (Taşdemir, 2013).

2.6.1.7. İletişim

Türk Dil Kurumu'na göre (2018) "İletişim, duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşmedir".

İletişim, iki insanın birbirini fark etmesi ile başlar. İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren söylediği, söylemediği, yaptığı ve yapmadığı her şeyin anlamı vardır. Bireyler birbirlerini fark ettikten sonra konuşmalar dahi birbirleri hakkında bazı düşüncelere sahip olurlar (Cüceloğlu, 2017).

Yaratıcı drama süreçlerinde ise katılımcılar duygu, fikir aktarımları yaparlar. Bu aktarımlar içerisinde çatışma barındırır ise iletişim devam eder. Ancak anlaşma ortaya çıkarsa gerilim ve gerilimle birlikte de iletişim de sona erer (Adıgüzel, 2018).

Arslan, Erbay ve Saygın'a göre (2010) dramının tüm aşamalarında iletişimin bütün unsurlarını kullanabilme şansımız vardır. Drama yapısı gereği bir grup işidir ve paylaşım gerektirir. Bu paylaşımları yaparken sözlü ve sözsüz tüm iletişim öğelerinden de faydalanırız.

Yaratıcı drama canlandırmalarında amaç bireylerin duygu, düşünce ve tutumlarını anlaşılır hale getirmek vardır. Ayrıca bir yaratıcı drama atölyesinde çocukların anlatma,

dinleme becerileri gelişir. Canlandırma aşamasında çocuklar kurgusal karakterler aracılığıyla iletişime geçerler (Adıgüzel, 2018).

2.6.1.8. Dramaturgi

Dramaturgi, başlangıçta hem tiyatro metni inceleme hem de oyun yazarlığı sanatı olarak bilinmekteydi. Daha sonra ise “oyun yazarlığı sanatı” kısmı ayrılmıştır. Bunun sebebi oyun yazarlığının ayrı bir alan olmasıdır (Adıgüzel, 2018).

Günümüzde ise dramaturgi dramatik metinlerin içeriğini, içeriğin sahne ve çağa olan uyumunu incelemektedir. Seçilen oyun metninin sahneye aktarımı öncesinden sahnelenmesi süreci dahil incelenip çözümlenmesini kapsar. Dramaturglar ayrıca oyun metninin biçimi ve dili gibi özelliklerinden de sorumludur. Bir yaratıcı drama eğitmeninin de bir dramaturgun görevlerini bilmesi gerekir. Yaratıcı drama eğitmeninin süreç içerisinde gerçekleştirilen çatışmaları, katılımcıların araç-gereçleri neden ve yerinde kullanıp kullanmadıklarını, zaman-mekân uyumunun var olup olmadığını gözlemlemesi gerekir (Adıgüzel, 2018).

2.6.1.9. Eğitici Drama

Eğitici drama bir diğer adıyla pedagojik drama çocukların eğitimi amacıyla kullanılmak üzere İngiltere’de Brian Way, Dorothy Heatcote gibi kişiler tarafından geliştirilmiştir. Eğitici drama ile yaratıcı drama arasındaki en büyük fark eğitici dramanın eğitim yani öğrenme odaklı olmasıdır. Yaratıcı drama ise oyun yaratma odaklıdır (Önder, 2016).

2.6.1.10. Oyun

Oyun, insanın kendi gelişimi için yaptığı bir etkinliktir. Bu etkinlik bireylerin farklı kişilerle temasa geçmesini sağlayarak içerisinde barındırmış olduğu eğlencenin de cazibesiyle çocukları ve yetişkinleri içine çekmektedir. Oyunlar taklit, sözcük dağarcığını geliştirme, öyküleme ya da yarışma temelli olabilirler (Üstündağ, 1998).

“Hayal gücünün dinamik ilkesi oyundur, ki aynı zamanda çocuğa aittir ve doğasına bağlı olarak ciddi işlerin ilkeleriyle tutarsız görünür. Ama hayal gücüyle oynamaksızın hiçbir yaratıcı iş ortaya çıkmamıştır. Hayal gücünün eğlencesine olan borcumuz paha biçilemez.” (Jung, tarihsiz. akt. McCaslin, 2016, s. 40)

Taşdemir'e göre (2013) eğitim ve öğretimin amacı öğrenciyi oyuna sokmak olmalıdır. Eğitici de öğrencilerle birlikte oyunun içinde yer almalıdır. Öğrenciler, oyun oynarken duygu ve düşüncelerini istedikleri gibi ifade edebilme, bir şeyleri düzenleme, rollere girme, kendileri olabilme fırsatlarını yakalayarak yaratıcılıklarını ortaya koyabilirler. Oyun ve drama birbirine benzese de aralarında büyük farklılıklar vardır. Oyunda belirli bir amaç güdülmezken dramada eğitsel ya da sanatsal bir amaç güdülür ve süreç o amaca ulaşmaya yönelik olarak tasarlanır. Oyunda kazanan-kaybeden vardır. Dramada kaybetmek ya da yanlış yapmak söz konusu değildir. Oyun çocukları geleceğe hazırlayan önemli bir faaliyettir.

Oyun yaşamın temel kaynağını oluşturan en önemli etkinliktir. Yaratıcı drama içerisinde oyun kullanımı hem sayısı hem de oyuna ayrılan süre bakımından abartılmamalıdır. Abartıldığı takdirde katılımcılar sıkılabilir ve bir sonraki aşamaya geçmeleri zorlaşabilir (Üstündağ, 1998).

Belirli kalıplar içinde yer alan gelenekselleşmiş oyunlar yaratıcı drama içerisinde yer alamaz. Yaratıcı drama içerisinde kullanılacak olan oyunlar kazanıma uyarlanabilir olmalıdır. Belirli kalıplar içerisindeki oyunları kazanımla ilişkilendirmek güç olabilir. (San, 1990).

2.6.1.11. Dramatik Oyun

Dramatik oyun, bir öykünün, resmin, konunun, nesnenin ya da kavramın taklidinin yapılmasıdır. Çocukların küçük yaşlarda etraflarında görmüş oldukları olay ve kişilere ait taklitler yapmalarıdır. Bu taklitler uzun süreli olabileceği gibi kısa süreli de olabilirler. Dramatik oyun o an vardır ve tamamlanmamıştır. Bu oyunlar belirli amaçlar için sergilenmezler sadece zevk için yapılır. Dramatik oyunların başı, gelişme bölümü ve sonu yoktur (McCaslin, 2016).

Dramatik oyun, çocukların kendiliğinden bir olayı ya da durumu canlandırmalarıdır. Dramatik oyunlarda herhangi bir metine bağlılık yoktur. Bu dramatik oyunu tiyatrodan ayırır. Fakat yine de dramatik oyun tiyatrodan ve dramanın birtakım özelliklerinden faydalanır. Dramatik oyunlar doğaçlama ve rol oynama tekniklerini içinde barındırır. Evcilik oyunları dramatik oyunların en bilinenlerinden bir tanesidir (Adıgüzel, 2018).

Çocuklar dramatik oyunlarda bir aile bireyini ya da çevredeki bir kişinin davranışlarını taklit ederler. Bu noktada dramatik oyun yaratıcı dramadan ayrılmaktadır. Yaratıcı drama, tiyatro ve dramatik oyunun benzer özellikleri olsa dahi farklı kavramlardır. Kısacası dramatik oyunlar çocukları yaratıcı drama sürecine hazırlar (Adıgüzel, 2018).

2.6.1.12. Hareket

Gürey ve Adıgüzel'e göre (2013) beden, öğrenmenin önemli bir unsurudur. Öğrenme esnasında aktif olan çocuklar daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmektedir. Öğrenenler arasında bireysel farklılıklar vardır. Bu bireysel farklılıklar farklı bilişsel yetenek ve yeterliliklere sahip olmaktan kaynaklanmaktadır. Bu farklı zekâ türlerinden biri de kinestetik zekâ olarak isimlendirilen harekete ve bedene dayalı zekâ türüdür. Kinestetik (bedensel) zekâ ile duygu ve düşünceler bedenin tamamı ya da bir bölümü ile aktarılmasına da denilmektedir. Kinestetik zekânın kullanımı ile bedensel fonksiyonlarda gelişme olabilir.

2.7. Türkiye’de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Gelişimi

Türkiye’de yaratıcı drama tarihi 1980’in öncesi ve sonrası olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunun sebebi İnci San ile Tamer Levent’in Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’ndeki buluşmasının 1982 yılına rastlamasından kaynaklanmaktadır. Bu buluşmanın ardından Türkiye’de yaratıcı drama bugünkü çağdaş halini aldı. Eğer bu buluşma gerçekleşmemiş olsaydı Türkiye’de çağdaş manada yaratıcı drama gelişimi çok sonralara kalacaktı (Adıgüzel, 2018).

İnci San ve Tamer Levent’in bu ilk görüşmesinin ardından Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde 2., 3., ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşturulan bir grupla beraber drama çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Bu akademik anlamdaki ilk hareketlenmedir (Adıgüzel, 2018).

Ankara Üniversitesi’nde başlanan hareketliliğin ardından ilk seminer 1985 yılında "Eğitimde Dramatizasyon" adı altında yapılmıştır. Dramatizasyon, çağdaş anlamda yeni yöntem ve araçlarla katılımcı olan öğretmenlere bu seminerle öğretilmişti. 1987 yılında ikinci uluslararası seminer “Eğitimde Drama II (Drama in Education II) adıyla düzenlenmiştir (San, 1994).

Bu seminerler 2008 yılına kadar iki yılda bir düzenlenmiştir. 2008 yılından sonra ise senede bir ya da iki kez kongre şeklinde düzenlenmeye başlanmıştır. Kongreler daha sonra kitap olarak da yayımlanmaktadır (Adıgüzel, 2018).

Yaratıcı dramının eğitimde kendine yer edinmesi 1994 yılına rastlar. Yaklaşık olarak 30 adet Kız Meslek Lisesi öğretmenine Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nce yaratıcı drama eğitimi verilmiştir. Daha sonra Hizmet İçi Eğitim Dairesi'nce de 1996 yılının yazından başlayarak 200'er okul öncesi ve ilköğretim öğretmenine "oyun-resim-müzik" ya da "resim-müzik-drama" başlıklı hizmet içi eğitimler verilmiştir. 1998 yılına gelindiğinde ise bu eğitimlere ek olarak "sanat eğitimi ve müze eğitimi" de getirilmiştir. 1997-1998 yılına gelindiğinde ilköğretim 4., 5., 6., 7., ve 8. sınıflarda seçmeli dersler arasına drama da girmiştir. Drama daha sonra da eğitim fakültelerinde zorunlu bir ders olarak yer almıştır (San, 2010).

1990 yılına gelindiğinde Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Yaratıcı Drama" yüksek lisans bölümü açılmış ve bu bölümde dersler Tamer Levent ile İnci San tarafından verilmiştir. 5 Mart 1990'da ise çağın koşullarına ayak uydurmayı temsilen Çağdaş Drama Derneği kurulmuştur. Amacı: Türkiye'de eğitimde ve tiyatrodaki yaratıcı dramayı bir yöntem ve bağımsız bir alan olarak geliştirmektir. 1997 yılında YÖK "Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması" adlı programında "İlköğretimde Drama" ve "Okul Öncesinde Drama" derslerine zorunluluk getirmiştir. 1999 yılına gelindiğinde Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'na bağlı "Tezsiz Yaratıcı Drama Yüksek Lisans" programı açılmıştır. 2007-2008 eğitim ve öğretim yılında ise İlköğretim Anabilim Dalı altında tezli yüksek lisans programı başlatılmıştır. 2007 yılında ise program yenilenmiş ve sosyal bilgiler öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, beden eğitimi öğretmenliği, yabancı dil öğretmenliği gibi çoğu drama adıyla bu bölümlere de zorunlu ders olarak getirilmiştir (Adıgüzel, 2018).

2.8. Eğitimde Yaratıcı Drama

Yeryüzü yalnızca yetişkin insanlara ait değildir. Çocukların da birtakım ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların başında ise merak duygularının giderilmesi ve dünyayı anlamalarını sağlamak vardır. San'a göre (1990) dünya yetişkinlere ait bir yer olduğu kadar çocuklara da ait bir yerdir. Yetişkinler ve öğretmenler çocukların dünyayı anlamaları, çevreyi ve kendilerini tanıyabilmeleri için onlara olanaklar sunmalıdır.

Eğitimin en temel işlevi, bireyleri toplum içerisinde uyumlu yaşamalarını sağlamak, var olan kültürü yeni nesillere aktarmaktır. Eğitim bireyleri devinimsel, duyuşsal ve bilişsel alanda geliştirmek ister. Amacı bireyleri yaşadığı çevre ve toplum ile uyumlu hale getirmektir. Eğitimin bu amacını gerçekleştirebilmesi için ise yaratıcı drama kullanımı çok önemlidir. Öğrenmede kalıcılığı sağlamak için bireyler aktif tutulmalı ve yaşantıya dayalı öğretim yapılmalıdır.

Öğrencilerin bir konuyu anlamaları ve anlamlandırmaları için hayattaki kullanım yerini de anlamaları yani öğrendikleri soyut kavram ve bilgileri somut bir şekilde görmek ya da hissetmek isterler. Gönen (2010) çocukların tanıdıkları bir kavramı öğrenseler dahi kavramaları için somutlaştırmanın yapılması gerektiğini savunur. Bunu bir kır gezisi örneği ile açıklar. Öğretmen öğrencilerden bu gezi sırasında çeşitli bitkiler toplamasını ister. Sınıfa geri döndüklerinde ise neler yaptıklarını ve neler gördüklerini sorarak paylaşımda bulunmalarını ister. Böylelikle öğrenciler nesnelere hissetmiş ve kavramış olurlar.

Fidan'a göre (2012) eğitimin amacı bireylere istendik davranış değişiklikleri kazandırmaktır. Bu davranış değişikliklerinin hangi etkinliklerle nasıl gerçekleştirileceği konusu ise bizi öğrenme- öğretim sürecine götürür. Öğrenme ortamında gerçekleştirilecek bu etkinlikler ile öğrencilerde istendik davranışlar oluşturulabilir.

Çocukların öğrenme ortamında araya bir araç girmeden öğrenme sürecini tamamlaması gerekmektedir. Günümüzde kitap, öğretmen gibi birtakım araçlar ile çocuklar pasif halde öğrenme sürecini tamamlıyorlar. Çocukların öğrenme süreçlerinde aktif olabilmeleri için duyuşsal, bilişsel ve düş dünyalarını da kullanmaları gerekmektedir (San, 1990).

Eğitimde önemli olan öğrenciye ne kadar bilgi aktarıldığından ziyade öğrencinin bilgiyi nasıl elde ettiğidir. Öğrencilere bilginin doğrudan verilmesi yerine onlara bilgiye ulaşabilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Öğrenciler, hayatlarında da birçok sorunla karşılaşacaklardır. Öğrencilere sınıf ortamında birtakım yaşantıları deneyimleme fırsatı sunulması onların gerçek yaşamlarında karşılaşacakları sorunları çözmelerini kolaylaştıracaktır. Öğretmen, öğrenme ortamın öğrencilerin zevk alabileceği, bir hale getirerek kendisi bir rehber yani bir yol gösterici olmalıdır (Sönmez, 2011).

“Geleceğin okulu belki de sıraları, kara tahtaları ve öğretmen kürsüleriyle bizim anladığımız türden bir okul olmayacak; belki bir tiyatro, bir kütüphane, bir müze veya yalnızca bir sohbet olacak o.” (Tolstoy, tarihsiz. akt. McCaslin, 2016, s. 257)

McCaslin (2016), Tolstoy’un bu yorumu için “kehanet” benzetmesi yapmıştır (s. 257). Leo Tolstoy’un birkaç yüzyıl öncesine ait eğitim ile ilgili bu “kehaneti” günümüzde gerçeğe dönüşmektedir. Kara tahtalar yerine akıllı tahtalar, kalem ve defter yerine tabletler kullanılmaya başlanmış ve en önemlisi öğrencilerin pasif değil aktif olması gerektiğinin düşünüldüğü bir eğitim dönemine geçilmiştir. Aktif eğitimin en etkili bir biçimde gerçekleştirildiği yöntemlerden biri ise dramadır.

Eğitimde drama belirli bir konunun öğretimi için kullanılan yöntemdir. Çocukların kurgu yoluyla gerçek hayata bakmalarını sağlar. Eğitimde dramanın lideri ise öğretmendir. Öğretmen süreci tasarlayan kişidir. Gerekir ya da isterse öğretmenin kendisi de bizzat sürece dahil olabilir (McCaslin, 2016).

Yaratıcı drama eğitim ortamında öğrencilerin aktif kılınmasını sağlar. Bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın en önemli özelliği bilişsel, duygusal ve devinimsel boyutların hepsini öğretim ortamına taşıyabilmesidir. Bu özelliği sayesinde öğrenme ve duygular arasında ilişki kurulmasını sağlar (Üstündağ, 2016).

Dramada çalışılabilecek konu başlıkları sınırsızdır. Bir eğitim programının her alanından konu seçilebilir. Eğitimde drama kullanımının asıl amacı konuları yüzeysel işlemek yerine derinlemesine incelemektir. Öğrenciler bu sayede konuyu içselleştirerek konu hakkında derin bilgiye sahip olurlar (McCaslin, 2016).

McCaslin’e göre (2016) çağdaş eğitim ile yaratıcı dramanın birçok ortak amacı vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Yaratıcılık ve estetik gelişim
- Eleştirel düşünme yeteneği
- Sosyal gelişim ve başkalarıyla iş birliği içinde çalışma yeteneği
- İletişim becerilerinin geliştirilmesi
- Ahlak ve manevi değerlerin gelişimi
- Kendini tanıma
- Başkalarının değerlerini ve kültürel geçmişlerini anlama ve değer verme. (s.6)

Yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak için kullanmamız gereken yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır. Eğitimdeki ezbercilikten ise herkes şikayetçi. Daha yaratıcı bir öğretim gerçekleşmesi için geleneksel öğretim yöntemleri yerine çağdaş olana yönelmek gerekmektedir. Yaratıcı drama sayesinde daha özgür ortamlarda öğrencilerin daha önce keşfedilmemiş yönlerinin ortaya çıkmasını sağlar (Öztürk, 2001).

Heathcote (2008) "Uzman Mantosu" üzerinde durmaktadır. Buradaki "manto" kelimesi kıyafet olan mantoyu karşılamamaktadır. Bireylerin üstlenmiş oldukları sorumlulukları ve otoriteyi ifade etmektedir. Bireyler birbirlerinin dürüstlüğünü tanımalı ve birbiri ile olan ilişkilerinde karşılıklı güvenin olması gerektiği anlamına gelmektedir. Ona göre okullarda da öğrenciler öğrenmeyi birbiri ile etkileşim halinde gerçekleştirmeliler. Bunu sağlayacak olan şey ise yaratıcı dramadır.

Heathcote'a (2008) göre okullar öğrencilerin yaşamın provasını yaşamaları için oluşturulan kurumlardır fakat zamanla yaşam arasında bir engel oluşturmaya öğrencileri yaşamdan koparmaya başlamışlardır. Öğrencileri okullarda tekrar hayatı ele almalarını yaratıcı drama ile sağlayabiliriz. Yaratıcı drama, öğrencilerin yaşamın bütününe değil yaşamın seçilmiş bir kısmını deneyimleme sağlar. Bu sayede öğrenciler duyguları ve düşüncelerini aynı anda kullanabilmeyi öğrenir. Bu sayede yaşamın belirlenmiş olan kısımlarına odaklanarak düşünme fırsatı yakalamış olurlar.

2.9. Eğitimde Yaratıcı Drama Kullanımının Faydaları

Günümüz dünyasında teknoloji, hayatımızın merkezinde yer almakta ve insanları pasif hale getirerek yaratıcılıklarını engellemektedir. Çocukların süreçte aktif bir şekilde yer alarak yaratıcılıklarının desteklenebileceği en önemli alanlardan biri ise dramadır. İnsanları pasif hale getiren böylesi bir çağda dramanın önemi gittikçe artmaktadır (Önder, 2016).

Sınıflarımızdaki öğrenciler kendi kültürlerini ve deneyimlerini kendileriyle beraber getirmektedirler. Bundan 50-60 yıl önce olduğu gibi sınıf içerisinde homojen öğrenci grupları kalmamıştır. Bunun sebeplerinden biri de göçmen akınlardır. Farklı dil, farklı ırk çok tecrübeli öğretmenleri dahi zorlamaktadır. Heterojen öğrenci gruplarının grup içerisinde birbirini bilişsel ve duygusal açıdan anlayabilmesinin en etkili yolu ise dramadır. Yaratıcı drama çocuklara baskıdan uzak bir şekilde hayatın birçok alanına

dokunma fırsatı veren oyunları oynamayı rahat bir ortamda sağlamaktadır (McCaslin, 2016).

Yaratıcı drama çocukların bilişsel, duyuşsal alanlarını ve düş dünyalarını kullanmalarını sağlayan bir yöntemdir. Öğrenciler öğrenilecek olan konuyu drama eğitimcileri ile grup çalışması içerisinde yaparak ve yaşayarak öğrenir. Okullardaki dersler bir disiplinler bütünü olarak bağlantılı bir şekilde işlenmektedir. Fakat ders işleme şekilleri bu disiplinler arasındaki bağlantıya bütüncül yaklaşımdan ziyade her ders kendi içinde bilgilerin yığılması, birikmesiyle ilerlemektedir. Fakat yaratıcı drama ile öğrenciler öğrenilen konu ve kavramları irdelemeyi yeni bakış açıları ile ele almayı ve yaşantısına dahil etmeyi doğal bir süreçten geçerek öğrenir. Bu yüzden yaratıcı drama eğitim için adeta bir gereksinimdir (San, 1990).

Dramada katılımcılar rollere girerek kendi benliklerini aşma imkânı bulurlar. Fakat öğrenciler sadece farklı rolleri deneyimlemekle kalmaz farklı bakış açılarını tanıma ve irdeleme şansını da yakalarlar. İyi planlanmış bir yaratıcı drama oturumu yaratıcılığın yanı sıra katılımcıların eleştirel düşünme becerisini de geliştirmektedir. Katılımcılar drama oturumunun birçok evresinde kendi düşüncelerini dile getirme başka düşünceleri ise dinleme fırsatı yakalarlar. Böylelikle katılımcılar düşüncelerini geliştirme ve dönüştürme fırsatı elde ederler. Katılımcılar aynı zamanda düşüncelerini ifade etmeleri için cesaretlendirilirse bağımsız düşünce becerisine sahip birer birey olurlar (McCaslin, 2016).

Yaratıcı drama sürecinde katılımcılar birçok şeyi birlikte tamamlamak, inşa etmek durumundadırlar. Oynanan oyun ve yapılan etkinlikler kaynaşmayı ve iş birliğini sağladığı gibi doğaçlamalar sayesinde de bireyleri sadece birey olarak kabul etmeyi sosyal, ekonomik farklılıkları da unutturmayı sağlar. Yine doğaçlamalar ve canlandırmalar sayesinde katılımcılar birçok kişinin yerine kendisini koyma fırsatı yakalar böylelikle empati becerisini geliştirir. Bu yüzden bir başkasını anlamının ve hissetmenin en iyi yolu dramadır. Çağın en büyük gereksinimlerinden biri de budur (McCaslin, 2016).

Bireyler günlük hayatta kıskançlık, üzüntü, kızgınlık, öfke, kaygı, korku vb. gibi birçok olumsuz duyguyu hissedebilirler. Drama oturumunda bu duyguların yer aldığı bir bölümün (oyun, etkinlik vb.) olması ise bireylerin o duyguları tanımasına ve kontrol

etmesini sağlamaktadır. Duygu kontrolü ise duyguların bastırılması demek değildir. Olumsuz duyguların sağlıklı bir şekilde açığa çıkarılmasıdır. Böylelikle daha sağlıklı çocukların yetişmesi sağlanabilir (McCaslin, 2016).

Drama çalışması boyunca katılımcılar çocuk, genç, yaşlı ya da bir hayvan olarak rollere bürünebilirler. Bu durum katılımcıların farklı tonlar ve ifadeler geliştirmesini sağlar. Çağımızdaki birçok öğretmen dramanın konuşma ve diksiyon konusunda sunduğu olanakları oldukça önemli bulmaktadır. Drama, anlaşılmak isteyen katılımcıların sağlamış olduğu iç motivasyon sayesinde daha iyi ve doğru konuşma alışkanlıkları geliştirilmesinde yardımcı olur. Drama süreci boyunca katılımcıların elde ettiği en önemli şey ise gelişen bakış açısıdır. Çocukların hayal gücünü geliştirdiği gibi iş birliği yapma becerisini de geliştirmektedir.

Bir eğitim sürecinde öğrencilerin sıkılmadan derse katılması bir öğretmen için en önemli durumlardan biridir. Bu durum yaratıcı dramanın eğitim sürecinde kullanılmasıyla sağlanabilir. Heathcote'a göre (2008) eğitimde yaratıcı drama kullanmanın en büyük faydalarından biri öğrencilerin derse odaklanmasıdır. Öğrenciler ders içinde yaratıcı drama kullanıldığında saati merak etmiyorlar ve etrafına saat görebilmek için bakmıyorlar.

2.10. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler

2.10.1. Doğaçlama

Çevik'e göre (2006) doğaçlamanın kökeni insanların kendi deneyimlediklerinden getirdiği korkular, mutluluklar vb. duygulara ve bedensel olarak yapılan ritüellere (şaman dansları, mevsim karşılama törenleri) dayanmaktadır. Doğaçlama, çağımızın oyuncu eğitimi için temel bir araçtır. Doğaçlamalar sayesinde oyuncular kendi olanaklarının farkına vararak kendi dışında bir kişiyi oynamaya başlarlar.

Doğaçlama, herhangi bir metne bağlı kalmadan olduğu gibi aniden ortaya çıkan bir durumdur. Bir doğaçlamanın ortaya çıkabilmesi için bireylerin ve grupların yaratıcılıklarını kullanmaları gerekir. Doğaçlamaları bireyler kendi yaşanmışlıklarından yola çıkarak hazırlarlar. Bu yüzden de ortaya özgün durumlar çıkar. Doğaçlamalar katılımcıların özellikleri dikkate alınarak önceden düşünülmüş bir konu çerçevesinde

gerçekleştirilir. Hikâye, masal bir filmin gösterilmeyen kısmını tamamlama ya da resim ve fotoğraflardan çıkan yorumlarla yapılan canlandırmaları da kapsar (Üstündağ, 1998).

2.10.2. Rol Oynama

Rol oynama, bir bireyin düşünce ve hisleriyle kendisini oyundaki karakterin yerine koyması ve onu canlandırmasıdır. Bireyin bir başkasıyla kendisini özdeşleştirme hata yapma korkusunu ortadan kaldıracaktır. Çocuk oyunlarının çoğunluğu rol oynamayı içerisinde barındırır (Genç, 2003).

Rol oynama, canlandırma süreçlerinde katılımcıların bir başkasının sorumluluğunu üstlenmesine denir. Katılımcılar -miş gibi yaparken ve kendiliğindenlik süreçlerinde kullandıkları bir tekniktir. Rol oynama süreçlerinde bireyler deneyimlerinden faydalanarak hareket ederler. Katılımcılar üstlendikleri role göre geçmişe ya da geleceğe adım atabilirler ve yaptıkları roller sayesinde de diğer bireyleri anlama ve kendi empati güçlerini geliştirme fırsatı yakalarlar. Bu teknik sayesinde katılımcıların beden dili iletişimi ile sözel iletişim becerileri de gelişir. Rol oynama sürecinde rolden çıkılmamaya dikkat edilmelidir (Adıgüzel, 2018).

2.10.3. Rol Değiştirme

Rol değiştirme, öğrencilerin etkinlik esnasında farklı rolleri anlayabilmesi ve deneyebilmesi için gerçekleştirilir. Her öğrenci etkinlik esnasında bir başka rol içerisine girer (Önder, 2016). Örneğin; padişah rolündeki çocuk ile sadrazam rolündeki çocuk rollerini değiştirirler. Çocukların farklı rollere bürünebilmesi amacıyla etkinlik birden çok tekrarlanabilir.

2.10.4. Anlatı Tekniği

Öztürk'e göre (2009) anlatı tekniği, özetleme yapmak için kullanılabilir. Canlandırma aşamasında bir grup katılımcı metni sahnede canlandırırken gruptan bir kişi metni okuyabilir ya da anlatabilir. Bu teknik canlandırmalar gerçekleştirilirken aralardaki bağlantıyı sağlamak için de kullanılabilir. Bu sayede öğrencilerin ifade etme gibi sözel yetenekleri de gelişme fırsatı bulur (akt. Malbeleş, 2011).

2.10.5. Pantomim

Pantomim, duygu ve düşüncelerin konuşmadan sessiz bir film canlandırırımışçasına jest ve mimikler ile anlatılmasıdır. Kısacası; eylem ön plandadır, konuşma ön planda değildir. Küçük yaş gruplarına sadece tek bir cümlenin canlandırmasını yapmalarını istemek daha doğru olacaktır yaş grubu büyüdükçe bir konunun bütünüyle canlandırılması da istenebilir (Sever, Yalçınkaya & Mazman, 2009).

2.10.6. Donuk İmge

Bir fikrin, duygunun, olayın, haberin, anın, resmin ya da fotoğrafın beden hareketleri ile donarak gösterilmesi tekniğidir. Bedenin dışında donmuş bir film karesi, heykeller, posterler de donuk imgenin araçları olabilir. Donuk imge bireylerin tek başına gerçekleştirebileceği bir teknik olabilirken küçük gruplar halinde de gerçekleştirilmesi mümkündür. Kolay ve etkin bir tekniktir (Karadeniz & Okvuran, 2014).

2.10.7. Katılımcı Liderlik

Katılımcı liderlik, öğretmenin sürece aktif bir şekilde katılmasıdır. Bu tekniğin en büyük faydası öğrencilerin öğretmenlerini de sürece dahil gördüklerinde motivasyonlarının artıyor olmasıdır. Bu teknikte öğretmen tıpkı öğrenciler gibi oyunları oynar, kurallara uyar onlar gibi rollere girer. Öğretmen bu tekniği uygularken çocukları yönlendirmekten olabildiğince kaçınmalıdır (Önder, 2016).

2.11. Yaratıcı Dramanın Öğeleri

2.11.1. Lider

Yaratıcı dramada içerisinde birçok öge barındırır. Bunlar mekân, katılımcılar... Her ögenin birtakım özellikleri olması gerekir. Eğitimci'ye göre (2010) yaratıcı dramanın diğer öğelerindeki problemler bir şekilde telafi edilebilir fakat bir liderin yokluğu asla telafi edilemez. Diğer öğelerde ortaya çıkacak sorunları ortadan kaldıracak olan kişi yine lider olacaktır. Lider iletişime açık ve tiyatro bilgisine sahip bir birey olmalıdır.

Bir yaratıcı drama lideri süreç başlamadan önce planını yapmalı ve ortamı kontrol etmelidir. Lider, kendinden emin davranarak katılımcılara güven vermelidir. Bunların yanı sıra bir drama lideri grup üyelerinin kaynaşmasını ve katılımcıların süreçten haz

almalarını sağlamalıdır. Yaratıcı drama liderliği aynı zamanda bir meslektir. Bu mesleği gerçekleştiren kişiler katılımcıların psikolojik açıdan rahat olabilecekleri bir ortam sağlamalıdır. Gruptaki bireylerin özgün yeni ürünler ortaya çıkarmaları için beklemeyi bilmeli ve sabırlı olmalıdır. Bunların yanı sıra katılımcıların yeni deneyimler yaşamalarını sağlamalıdır (Eğitmen, 2010).

Yaratıcı drama eğitmeni süreç başlamadan önce amacını belirlemelidir. Amaca yönelik hazırladığı programın içeriğini, kullanacağı malzemeleri hazırlamış ve çalışma yapacağı ortamı kontrol etmiş olmalıdır. Yaratıcı drama eğitmeninin bu görevlerini yerine getirmesi süreç içerisinde karşılaşacağı sorunları azaltacaktır (Adıgüzel, 2000).

Tuluk'a göre (2004) bir yaratıcı drama liderinin grup tarafından kabul görebilmelidir. Bunun için sorunlara anında çözüm bulabilen gözlem yeteneği gelişmiş ve gruba hâkim bir kişi olması gerekir. Grup üyelerini yakından tanınması oldukça önemlidir.

Drama atölyesini gerçekleştiren kişinin drama yöntemlerine hâkim, oyun ve tiyatro tekniklerini kullanıp yararlanabilen ve kendini kalıpların dışına çıkarabilmiş yaratıcı özellikleri gelişmiş bir birey olmalıdır. Atölye esnasında gerekli durumlarda değişime gidebilecek ve katılımcıları (grubu) yönlendirebilecek nitelikte olmalıdır (San, 1990).

San'a göre (2006) bir yaratıcı drama liderinde olması gereken en önemli özellik empatidir. Empatiden sonra ise hoşgörü gelir. Lider katılımcıların eksik oldukları yönleri onları incitmeden o eksik olan bilgi ve değerleri kazandırmalıdır.

2.11.2. Grup (Katılımcılar)

Grup, ortak amaçları olan, benzer düşüncelere sahip ve birbirini tanıyan bireylerin belirli süreler kapsamında bir araya gelmesiyle oluşur. Yaratıcı drama sürecinin en önemli ögesidir. Yaratıcı drama süreci, katılımcıların katkılarıyla gerçekleşir (Adıgüzel, 2018).

Yaratıcı dramada grup, öğretmen de dahil olmak üzere tüm sınıf birimini ifade eder. Dramada, her bireyin gruba sunduğu deneyimin temsili, diğerlerinin incelemesine tabidir. Bu açıdan katılımcıların her birinin gruba yapmış oldukları katkı çok değerlidir. Grup, yaratıcı fikirler ve etkili eleştiri için güç kaynağı olarak ortaya çıkabilir (O' Neil, 1988).

Lider grubun ilgi alanları, yaş ortalaması, cinsiyetleri ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Katılımcılara ait bu özellikler liderin süreci hazırlamasında yardımcı olacak ve yön verecektir. Aksi takdirde lider, süreç içerisinde hazırladığı plana ilişkin sorunlar yaşayabilir (Akyol, 2003).

Tuluk'a göre (2004) katılımcılar farklı yaşantılara ve özelliklere sahip de olsa ortak bir noktada buluşmalıdır. Ayrıca katılımcılar sürece katılma konusunda istekli ve gönüllü; yeniliklere ve değişime açık olmalıdır. Katılımcılar bu özelliklere sahip olmazsa süreç içerisinde planı gerçekleştirmeye dair sorunlar ortaya çıkabilir.

2.11.3. Mekân (Ortam)

Yaratıcı dramanın yapılacağı ortam, katılımcıların fiziksel hareketleri (oturma, uzanma vb.) yapabileceği rahatlıkta olmalıdır. Zeminde parke ya da halının bulunması katılımcıların fiziksel hareketleri yaparken daha çok rahat etmelerini sağlayacaktır. Gürültüsüz ve katılımcıların kendini güvende hissedebilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır (Aral, Kandır, & Yaşar, 2001).

Mekân, katılımcıların hem fiziksel hem de hayal dünyasını sınırlandıracak niteliklerden uzak olmalıdır. Çok büyük olan mekânlar ise yaratıcı drama liderinin yönergelerinin duyulmasını engelleyebilir. Güvenli, iletişimi engellemeyen ve rahat bir ortam olmasına dikkat edilmelidir (Akyol, 2003).

Adıgüzel'e göre (2018) drama kökeni hareket olan bir sözcükten gelmektedir. Bu yüzden yaratıcı dramanın yapılacağı mekân katılımcıların birbirine değmeden hareket edebilecekleri büyüklükte olmalıdır. Bu mekânda yapılacak olan çalışmalar gürültü olabileceği için ses yalıtımı yapılmış bir ortam tercih edilmelidir. Katılımcıların motivasyonunu düşürecek ve dikkatlerini dağıtacak etkenlerden uzak durulmalıdır. Fakat şu an her eğitim alanında bu özellikleri taşıyan ayrı bir drama salonu bulmak oldukça zordur. İyi yetiştirilmiş bir yaratıcı drama eğitmeni bir sınıfı ya da okul içerisinde müsait olan başka bir alanı daha önceden gerekirse katılımcılarla birlikte süreç için uygun hale getirebilir. Yaratıcı drama sadece devinimsel değil aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal bir süreci kapsar. İyi yetiştirilmiş bir yaratıcı drama eğitmeni elindeki şartlarla bütün riskleri gözlemleyerek ve sorunlara anında çözüm üreterek de süreci tamamlayabilir.

San'a göre (2006) yaratıcı drama atölyeleri her yerde yapılabilir. Yaratıcı drama için ayrı bir atölye olması iyi olur fakat bu şart değildir. Sıraların sabit olduğu sınıf ortamlarında dahi yaratıcı drama uygulamaları gerçekleştirilebilir. Fakat böyle bir ortamda atölyeyi gerçekleştirmeden önce iyi bir plan hazırlanması gerekmektedir.

2.11.4. Araç ve Gereçler

Yaratıcı drama özel bir atölye, alet, kostüm ve sahneye ihtiyaç duymaz. Yaratıcı drama için en önemli şey iyi hazırlanmış bir lider ve istekli bir gruptur. Araç ve gereçler yaratıcı drama sürecinde işlevleri dışında kullanılabilir (Adıgüzel, 2018).

Yaratıcı dramanın uygulama sürecinin temelinde -miş gibi yapmak vardır. Olunmayan bir yerde ordaymış gibi ya da nesnelere işlevi dışında kullanmak gibi. Üstündağ'a göre (1998) yaratıcı drama süreçlerinde yapılan her atölyede farklı araç ve gereçlere gereksinim duyulabilir. Yaratıcı drama liderinin en büyük sorumluluklarından biri bu araç ve gereçleri atölye süreci başlamadan hazır hale getirmektir. Yaratıcı dramada kullanılan araç ve gereçler aynı anda farklı işlevler için kullanılabilirler. Bir kalem aniden bir teleskop gibi kullanılabilir ya da bir minder yemek masasına dönüştürülebilir. Bu durum katılımcıların hayal dünyasına ve yaratıcılıklarına bağlıdır. Bu açıdan yaratıcı drama süreçlerinde materyal kullanımı diğer eğitim ortamlarında materyal kullanımından farklıdır.

Drama salonunda araç ve gereçler çocukların kolaylıkla ulaşabilecekleri alanlarda bulunmalıdır. Yaratıcı dramada araç-gereç kullanmak çocukların hayal dünyalarını zenginleştirecektir. Ayrıca onlara seçme becerisi de kazandıracaktır. Araç ve gereçleri doğal ya da yapay malzemeler oluşturabilir. Çocuklar bu malzemeleri çok çeşitli alanlar için kullanabilirler (Çağlaroğlu, 1999). Örneğin; Monarşi dönemini canlandıran bir grup kartonu kral tacı olarak kullanabilir.

2.11.5. Konu-Tema

Yaratıcı dramanın konusunu bir olay, durum, olgu, gazete haberi, şiir, karikatür, yarıda bırakılmış bir filmin devamı, bir deneyim, an, anı, resim, fotoğraf ve ders konusu oluşturabilir. Konu, amaca yönelik seçilmelidir. Konu seçilirken katılımcıların özellikleri dikkate alınmalıdır (Adıgüzel, 2006).

2.12. Yaratıcı Dramanın Yapılandırılması Aşamaları

2.12.1. Isınma-Hazırlık

Bu aşamayı Üstündağ (1998) “Isınma ve Rahatlama” çalışmaları olarak ele almıştır. Ona göre bu aşamada katılımcılar kendilerini ve birbirlerini tanıma fırsatı bulurlar. Uyum sağlama, güven kazanma, duyu organlarını kullanma ve çevreyi gözlemlene yetisi edinme bu aşamada kazandırılır. Katılımcılar kendilerinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini keşfederken diğer katılımcıları da bu açılardan inceleme fırsatı yakalarlar.

Drama çalışmalarında öncelikle gruptaki bireylerin birbiri ile bedensel ve sözel iletişim ve etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır. Daha sonra belirlenen konu üzerine roller belirlenip kişilerin rollerini benimsemesi için süre tanınır. Bu süreç içerisinde grup dinamiğinin de oluşmasına önem gösterilir. Üstlenilen rollerin gösterimin (tiyatro denilebilen aşama) ardından ise atölye hakkında grup içi konuşma, tartışma başlatılır (San, 1990).

2.12.2. Canlandırma

Canlandırmada yer alan doğaçlama teknikleri ile çocuklardaki yaratıcılık ortaya çıkar. Gruptakiler belirli bir konuyu inceler, ele alır. Konuyu ele alırken role girer, rol değiştirirler. Bu sayede yaşama dair hazırlık yapmış olurlar (San, 1990).

Heathcote’a göre (2008) canlandırma, yaratıcı dramanın temelini oluşturur. Canlandırmalar sayesinde çocuklar iletişim becerilerini kullanma fırsatı yakalarlar. Bu sayede öğrenciler iletişim becerilerini geliştirme olanağını da yakalamış olurlar.

2.12.3. Değerlendirme

Yaratıcı dramada değerlendirme etkinlik aralarında olabildiği gibi süreç sonunda da gerçekleştirilebilir. Yaratıcı drama için değerlendirmeden kastedilen katılımcılara “ne yaşadınız?”, “neler hissettiniz?” gibi soruların sorulmasıdır. Burada yaratıcı drama liderinin almış olduğu geri dönütler hazırlamış olduğu yaratıcı drama planının amacına ulaşmış ulaşmadığını kontrol etmesini sağlar (Üstündağ, 1998).

2.13. Yaratıcı Dramada Ölçme ve Değerlendirme

Yaratıcı dramada değerlendirme süreç öncesinde, uygulama sırasında ve sonrasında yapılabilir. Yapılan değerlendirme uygulamanın amacına yönelik olmalıdır. Geleneksel yöntemler ve puan rekabetinin olmadığı öğrencilerin ilerlemelerinin kaydedildiği yöntemlerle değerlendirme yapılmalıdır (Adıgüzel, 2018).

Sınıflarda özellikle de son yıllarda bireysel farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Öğretmenler bu farklılıkları görmezden gelmeyerek sınıf içerisinde bir zenginliğe çevirmelidirler. Bireysel farklılıkları ortaya çıkarmak ve bilişsel, duyuşsal bakımdan farklı olan bu bireylere süreç hakkında bilgi vermek adına yaşamsal odaklı yaratıcı drama yöntemi kullanmak uygun olacaktır (Adıgüzel, 2018).

Yaratıcı dramada süreç sonuçtan çok daha önemlidir. Bu yüzden katılımcıların süreç esnasında kendilerinin de farkında olarak yenilikler gerçekleştirmeleri yaratıcı dramada ölçme ve değerlendirme açısından oldukça önemlidir. Ayrıca yaratıcı dramada ölçme ve değerlendirme etkinliklerin sona ermesinin ardından katılımcıların ve drama liderinin sohbet havasında sözel bir şekilde kendilerini değerlendirmesi ile de gerçekleşebilir (Adıgüzel, 2015).

Yaratıcı dramada katılımcıları puanlamak amaç değildir. Katılımcılara test dışı teknikler ile değerlendirme yapılmaktadır. Bunlar: Gözlem, günlük tutma, dereceleme ölçekleri, ürün dosyası (portfolyo), akran değerlendirme, sözel değerlendirme vb. (Adıgüzel, 2018).

2.13.1. Gözlem

Nitel çalışmalar için önemli veri toplama araçlarından biridir. Araştırmacı, her şeyi not edemeyeceğinin bilincinde olarak başlangıçta genel bir gözlem yapıp ardından probleminde ve sorularına yönelik gözlemini devam ettirmelidir. Araştırmacı katılımcıların arasına katılarak gözlem yapabileceği gibi grup dışı kalarak da gözlem yapabilir (Creswell, 2016).

2.13.2. Günlük Tutma

Burada günlükleri araştırmacının kendisi ya da araştırmaya dahil ettiği kişiler tutuyorsa mesleğe dair geręekleřtirilen etkinlikler günlüklerin konusunu oluşturacaktır. Mesleki etkinliklerin yanı sıra mesleğe dair duygu ve dūřünceler de günlüklere not edilebilir. Günlükler hem araştırmayı yapan hem de araştırmaya katılanlar için oldukça önemlidirler. Katılımcıların kendilerini gözlemleyerek güçlü ve zayıf noktalarını görmelerini ve kişilerin zamanla sıradan görünen davranışlarını da sorgulamalarını sağlar (Öztürk, 2014).

2.14. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hazırlanırken bireylerin gelişimsel özellikleri, ön bilgi ve hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı dahil diğer programlarda da her bireyin gelişimsel özelliklerinin farklı olduğu göz önünde bulundurulmuştur. Bu farklılıklara genetik, çevresel ve kültürel etkenler sebep olabilir. Bunun sonucunda bireylerin yetenekleri, ilgiler ve ihtiyaçları da farklılık gösterir (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler dersinin amacı tüketici yerine üretici ve etkin vatandaşlar yetiştirmektir. Bireylerin yaşanılan toplumun kültürüne uyum sağlama, bu kültürü aktarma, toplumun sorunlarını tanıma, bu sorunlara çözümler üretme ve toplumsal bir kişilik elde etmek sosyal bilgiler dersinin fonksiyonlarındandır (Aykaç & Adıgüzel, 2011).

Yaratıcı dramanın ders içerisinde kullanımına dair literatür incelenmesi yapıldığında karşımıza en çok örnek sosyal bilgiler dersi için çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersi içeriğinde yer alan tarih, coğrafya ve vatandaşlık konuları yaratıcı drama ile dersi işlemek için uygun özelliktedir. Sosyal bilgiler dersi programı incelendiğinde yaratıcı drama ders içinde bir yöntem olarak kullanılacak ise oyunlarla işlenmeye ve canlandırmaya uygun konular seçilir. Sosyal bilgiler dersinin tarih konularında yer alan zaman, yüzyıl; coğrafya konularında yer alan yer hareketleri, coğrafi konum; vatandaşlık konularında ise sorumluluk, eşitlik, adalet gibi soyut kavramlar yaratıcı drama sayesinde somutlaşır (Üstündağ, 1998).

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama kullanımının öğrenci başarısına da olumlu etkilediği yapılan araştırmalar sonucu kanıtlanmıştır. Aykaç ve Adıgüzel'in (2011) yapmış olduğu araştırmaya göre sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi ve geleneksel yöntemle işlenişi karşılaştırılmıştır. Yaratıcı drama yöntemi ile dersi işleyen deney grubunun başarı testi sonucu kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmıştır.

2.15. İlgili Araştırmalar

Yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanımına ilişkin daha önce de yapılmış olan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu bölümde yaratıcı drama yöntemi ve sosyal bilgiler dersini konu alan araştırmalara yer verilmiştir. Bu çalışmaların bu araştırmaya katkı sağlayacakları düşünülmektedir.

Özer (2004), “İlköğretimde Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi” adlı tez çalışmasını yapmıştır. Bu araştırma 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında bir devlet okulunun 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda geleneksel yöntem kullanılmış olup deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacı sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutum ve ders başarısına olan etkisini ortaya çıkarmaktır. Bunun için araştırmacı tarafından hazırlanan Bilgi Başarı Testi ve Demokratik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu ile yaratıcı drama yöntemin uygulandığı deney grubu arasında bilgi başarıları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Fakat deney ve kontrol gruplarında Demokratik Tutum Ölçeğinden elde edilen verilerin analizleri sonucunda anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Yalçın (2004), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada yaratıcı dramanın sosyal bilgiler dersi öğrenme sürecine ve öğrencilerin çevre problemlerine yönelik tutumlarına etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son testlerinde deney grubunun lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama uygulamaları öğrenme sürecine olumlu etki etmektedir.

Fakat deney ve kontrol gruplarının çevre sorunlarına ilişkin tutum ölçeğinin son testinde anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Zayimoğlu (2006), “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya ve Dünyamız Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi” adlı tez çalışmasını yapmıştır. Deney ve kontrol gruplarında yapılan ön test sonuçlarına göre denklik ortaya çıkmıştır. Son test sonuçlarına göre ise ortaya çıkan fark deney grubunun lehine olmuştur. Son test sonuçlarında iki grup arasındaki öğrenci başarısı ve sosyal bilgiler dersine karşı tutumları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Günaydın (2008), “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Erişi ve Tutum Üzerindeki Etkisi” adlı tez çalışmasında deneysel yöntem kullanmıştır. 6. sınıf Demokrasinin Serüveni ünitesinden iki farklı sınıfa başarı ve tutum testleri uygulamıştır. Uygulama öncesinde iki grup arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Deney grubunda drama çalışmaları yapıldıktan sonra tutum ve başarı testleri analizinde anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Bu durum drama çalışmalarının tutum ve başarı üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir.

Zengin (2014), “Yöntem Olarak Yaratıcı Drama Kullanımının İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere Etkisi” adlı tez çalışmasını yapmıştır. Bu araştırma 4. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan değerlerin öğretimini amaçlamaktadır. Deneysel çalışma ile yürütülen araştırmada deney ve kontrol gruplarına deney öncesi ve sonrasında hoşgörü eğilim ölçeği uygulanmış ve araştırma nitel verilerle de desteklenmiştir. Yaratıcı drama uygulamaları öncesi her iki grubun da eğilimleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama uygulamaları sonrasında ise deney grubu öğrencilerinin eğilimlerinde artış ortaya çıkmıştır. Bu durum yaratıcı dramanın geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu göstermiştir.

Rüzgâr (2014), “6.sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı çalışması için İpek Yolunda Türkler ünitesinin üç konusu ile ilgili drama planları hazırlamıştır. Deney grubundaki 30 öğrenci ile bu planlar gerçekleştirilirken kontrol grubundaki 30 öğrenci ile geleneksel yöntemde ders işlenmiştir. Uygulama sonucunda

drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanımının başarıyı artırdığı ortaya çıkmıştır.

Uyungül (2016), “Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Öğrenme Stillerine Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Kalıcılığa Etkisi” adlı çalışmayı 42 deney ve 39 kontrol grubu olmak üzere toplam 81 öğrenci ile yapmıştır. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin görüşleri de alınarak araştırma nitel verilerle de desteklenmiştir. Araştırma esnasında öğrencilerin öğrenme stillerini belirlemek amacıyla “Marmara Öğrenme Stilleri Ölçeği”, öğrencilerin sosyal bilgiler derslerine yönelik tutumlarını ortaya çıkarmak için “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”, öğrencilerde kalıcılığı ortaya çıkarmak için ise “Akademik Başarı Testi” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda 4. sınıf sosyal bilgiler derslerinde kullanılan yaratıcı drama yöntemi öğrencilerde kalıcılığı artırdığı ortaya çıkarmıştır. Yazılı görüşlerde elde edilen bulgular ise öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum sergilemeye başladıklarını göstermektedir.

Pektezel (2017), “Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Tarih Konularının Öğretiminde Drama Kullanımı: Bir eylem araştırması” adlı çalışmada sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konuları öğretiminde drama yönteminin kullanımını incelemiştir. Çalışmasına öğrencileri, velileri ve diğer sosyal bilgiler öğretmenlerini dahil etmiştir. Çalışma neticesinde tarih öğretiminde drama yönteminin kullanımının verimi artırdığı gözlemlenmiştir.

Sarı (2017), “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına ve Öğretimin Kalıcılığına Etkisi” adlı çalışmayı yapmıştır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Belirlenen aralıklarla öğrencilere yaratıcı drama etkinlikleri öncesi ve sonrasında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucundaki bulgulara göre sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramanın kullanımı öğrencilerin akademik başarısına, derse yönelik tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına olumlu yönde etki yapmıştır.

Dündar (2018), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eğitimsel Drama Uygulama Yeterlikleri ile Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları” adlı çalışmayı yapmıştır.

Bu araştırma gönüllü 183 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumları ile eğitimsel drama uygulamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir bağlantı olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak yukarıdaki çalışmalar ele alındığında genellikle sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile yaratıcı dramanın öğrencilerin başarısına olan etkisi ve bazı tutumlar ortaya çıkarılmak istenmiştir. Ancak sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi sürecine yönelik bir eylem araştırması çalışması olarak yalnızca sosyal bilgiler dersi içerisinde bulunan tarih konularının öğretimine yönelik bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların geneli nicel araştırmalardır. Sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen ve öğrencilere olan etkisinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiş ve bu çalışma alanına elde edilen nitel verilerin katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu çalışma bir eylem araştırması olarak sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması esnasında karşılaşılan sorun ya da sorunları çözmeye odaklanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinin sebebi eğitim gibi zor ve karmaşık bir sürecin ele alınacak olmasından kaynaklanmaktadır. Nitel araştırmalar araştırılan konu ile ilgili derinlemesine bilgi elde edilmesini sağlar.

“Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 41).

Bu tanımda “kuram oluşturma”, toplanan verilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen birtakım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir (Glaser, 1978. Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2016: 41). Böyle bir durumda da araştırmacı esnek olmalı ve topladığı verilere göre hem araştırma sürecini hem de seçmiş olduğu araştırma desenini tekrardan biçimlendirebilmelidir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

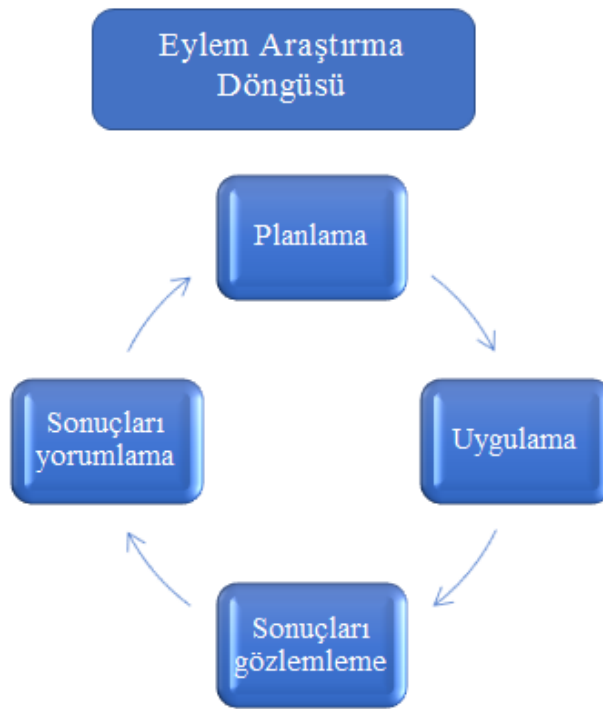
Creswell’e göre (2013) nitel araştırmalar farklı renklerden ve kumaşlardan meydana gelen ince iplerden yapılan bir kumaşa benzer. Genel hipotezler ve yorumlar kumaşın dokunduğu bir tezgâh gibi nitel araştırmayı bir arada tutar.

Bu çalışmada nitel veriler nicel verilerle de desteklenmiştir. Araştırmada sayısal verilerin kullanımıyla birlikte değişkenlerin sınırlarının saptanması ve aralarındaki ilişkinin ölçülebilmesi sağlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Öğrenme öğretme süreçleri zor ve karmaşıktır. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilmesi esas alınmıştır. Böyle karmaşık bir süreci kapsayan bu çalışmada genelleme amacı olmayan esnek bir yapıya sahip olan eylem araştırması modeli kullanılmıştır.

Eylem araştırmaları bizzat o işte profesyonel olan kişiler tarafından gerçekleştirilir. Kişiler bizzat işlerinde karşılaştığı bir sorunu çözmek ya da işe dair pratiğini geliştirmek amacıyla uygular. Eylem araştırması somut bir problemi/durumu anlamak ve çözmek amacıyla bizzat o soruna sahip kişilerce -bazen bir araştırmacının desteğiyle- gerçekleştirilen araştırmalardır (Cohen & Manion, 1994. Akt: Öztürk, 2014, s. 114).

Şekil 1. Eylem Araştırması Döngüsü (Kaynak: Öztürk, 2014, s. 116)

Eylem araştırması sorun çözüldüğünde biten bir süreç değildir. Aksine yukarıdaki tabloda olduğu gibi sürekli olarak devam eden döngüsel bir süreçtir. Eylem araştırmaları yalnızca uygulayan kişiler tarafından yürütülmezler. Bizzat uygulayıcı tarafından yürütülen eylem araştırmaları birincil eylem araştırmasıdır. Fakat eylem araştırması bir araştırmacının desteği ile bir uygulayıcı tarafından da gerçekleştirilebilir. Bu tarz eylem araştırmalarına ise ikincil eylem araştırmaları denilmektedir (Öztürk,

2014). Bu araştırmada araştırmacı bizzat uygulayan kişi olduğundan birincil eylem araştırması yapılmıştır.

Eylem araştırmacıları, sağlam genellemeler aramaktansa, kendilerinin de kişisel olarak dahil oldukları, belirli bir durumun koşullarını değiştirmelerini sağlayacak bilgiyi elde etmeye yoğunlaşır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012). Eylem araştırmasının bir diğer önemli özelliği ise hakkında veri toplanan kişilerin süreçte aktif kılınmasıdır. Yani katılımcı gruplar sürecin önemli, ayrılmaz bir parçasıdır. Bu yüzden eylem araştırmalarında “katılımcılar” sözcüğü sık sık karşımıza çıkabilir. Araştırma sürecinde doğrudan dahil olurlar.

Ders kitapları, makaleler her zaman öğretmenler için yeterli bilgiyi sunmayabilir. Eğitim ortamı olan okullar ve sınıflar her bölgede her il ve ilçede farklılık gösterebilmektedir. Bu yüzden öğretmenler hangi öğretim yöntem ve tekniğinin sınıflarında işe yarayacaklarını bilemeyebilirler. Çünkü sosyal ve ekonomik şartlar farklılık göstermektedir. İşte bu yüzden eylem araştırmaları öğretmenlere kendilerinin içine yarayacak olan öğretim yöntem ve tekniklerini üretmelerini sağlar (Öztürk, 2014).

Eylem araştırmalarının sınıflandırılması konusunda tek bir görüş yoktur. Yıldırım ve şimşek’e (2016) göre eylem araştırmasını üç başlık altında toplanmaktadır (s. 308).

- Teknik/ bilimsel/ işbirlikçi eylem araştırması
- Uygulama/ karşılıklı iş birliği/ tartışma odaklı eylem araştırması
- Özgürleştirici/ geliştirici/ eleştirel eylem araştırması

Bu araştırmada ise teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırması kullanılmıştır. Önceden belirlenen kuramsal çerçeve içinde uygulama test edilmiştir.

Eylem araştırması yapan bir araştırmacı “araştırmacı notları, öğrenci ödevleri, günlükler, bireysel ya da odak grup görüşmesi, gözlem, dokümanlar” veri toplama araçları olarak kullanılabilir (Yıldırım & şimşek, 2016). Bu çalışmada araştırmacı ve katılımcı günlükler ile araştırmacının katılımcılara uygulamış olduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma için ilk olarak yapılması gereken yaratıcı drama yönteminin uygulanacağı sınıfı seçmektir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 5. sınıf sosyal bilgiler dersi müfredatı yenilenmiştir. Gelecek sene içerisinde ise diğer sınıfların sosyal bilgiler dersi müfredatında değişikliğe gidilecektir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında araştırmanın güncelliğini yitirmemesi adına 5. sınıflarla çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Seçilen grubun cinsiyet dağılımı Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. *Çalışma Grubu Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı*

Cinsiyet	f
Kız	12
Erkek	5
Toplam	17

Bulgular yazılırken öğrencilerin adı yerine onlara araştırmacı tarafından verilen kodlamalar kullanılmıştır. Tablo 2'de öğrenci günlüklerine ve yarı yapılandırılmış görüşmeye ait öğrencilerin kodlamalarına ve cinsiyetlerine yer verilmiştir.

Tablo 2. *Çalışmaya Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler*

Öğrenci Günlükleri			Yarı Yapılandırılmış Görüşme		
	Kodlama	Cinsiyet		Kodlama	Cinsiyet
1.Öğrenci	Ö1	Erkek	1.Öğrenci	Ö1	Kız
2.Öğrenci	Ö2	Kız	2.Öğrenci	Ö2	Kız
3.Öğrenci	Ö3	Kız	3.Öğrenci	Ö3	Kız
4.Öğrenci	Ö4	Kız	4.Öğrenci	Ö4	Kız
5.Öğrenci	Ö5	Kız	5.Öğrenci	Ö5	Erkek
6.Öğrenci	Ö6	Kız	6.Öğrenci	Ö6	Kız
7.Öğrenci	Ö7	Kız	7.Öğrenci	Ö7	Kız
8.Öğrenci	Ö8	Kız	8.Öğrenci	Ö8	Kız
9.Öğrenci	Ö9	Kız	9.Öğrenci	Ö9	Kız
10.Öğrenci	Ö10	Kız			
11.Öğrenci	Ö11	Erkek			
12.Öğrenci	Ö12	Kız			
13.Öğrenci	Ö13	Erkek			
14.Öğrenci	Ö14	Erkek			
15.Öğrenci	Ö15	Kız			
16.Öğrenci	Ö16	Erkek			
17.Öğrenci	Ö17	Kız			

Bu araştırma Adana ili Ceyhan ilçesindeki özel bir okulda 17 kişilik 5/B sınıfı öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde 17 öğrenciden günlük toplandığı 9 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme yapıldığı görülmektedir. 5/B şubesi seçilirken ders programı dikkate alınmıştır. Ders programında sosyal bilgiler dersi üst üste olan grubun seçilmesine karar verilmiştir. Araştırma sürecinde bazı günlerde öğrenci sayısında değişimler meydana gelmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması ve Uygulanması

Bu araştırma iki aşamadan oluşmuştur. Öğretmen 5. sınıf 5. öğrenme alanı olan Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanına kadar olan kısımda her zaman nasıl ders işliyorsa o şekilde ders işlemiştir. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında ise derslerde yaratıcı drama yöntemi uygulanmıştır.

Öğretmen, bu öğrenme alanına dair yaratıcı drama atölyelerini hazırlarken öğrenme alanına ait kazanımlara bağlı kalmıştır. Bu üniteye altı kazanım yer almaktadır. Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler, Ekonomi ve Yaşamım, Üretim Serüveni, Ekonomi İçin Yeni Fikirler, Haklarımı Kullanıyorum, Çevremdeki Meslekler bu öğrenme alanını oluşturan konulardır. Konular toplam 18 ders saati sürmektedir ve her ders saati için yaratıcı drama planı hazırlanmıştır. Yaratıcı drama ders planları hazırlanırken yaratıcı drama plan hazırlama aşamalarına bağlı kalınmıştır. Planlar üç ana aşamadan oluşmuştur. Bu aşamalar: Isınma (Hazırlık), Canlandırma ve Değerlendirme aşamalarıdır. Tablo 3'te yaratıcı dramanın yönteminin kullanıldığı kazanımlar sırasıyla verilmiştir.

Tablo 3. *Etkinlikler ve Yaratıcı Drama*

Etkinlik No	Kazanım	Yöntem ve Teknikler
1.	Yaşadığı bölgenin ekonomik faaliyetlerini belirler.	Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama, donuk imge, eğitsel oyun
2.	Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun
3.	Temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun
4.	İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun
5.	Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama
6.	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun

Etkinliklere dair hazırlıklar ders öncesinde tamamlanmıştır. Etkinlikler uzman görüşüne sunulmuş ve onay alınmıştır. Etkinlikler okulun yaratıcı drama salonunda, bahçede ve kısmen sınıfta gerçekleştirilmiştir. Süreç içerisinde kullanılacak olan değerlendirme ve diğer materyaller sınıf sayısına göre çoğaltılmıştır. Sınıfla birlikte planlar uygulamaya geçilmiştir. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı ve katılımcı günlükleri, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmaların başlamasından itibaren veriler toplanmaya başlanmıştır. Öncelikli olarak öğrenci-öğretmen günlükleri tutulmaya başlanmıştır. Öğretmen günlüğü öğrenci günlüklerinden daha önce Kültür ve Miras öğrenme alanında tutulmaya başlanmıştır. Araştırmacı/öğretmen günlükleri, araştırmacının kendinde ve çalışma grubunda meydana gelen değişimleri ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Fakat öğrencilerin sıkılmaması adına öğrenci günlükleri daha sonra yani İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanının son konusu itibari ile tutulmaya başlanmıştır.

“Günlükler araştırmacıların kendi eylemleri üzerine derinlemesine düşünme fırsatı tanınması açısından oldukça faydalıdır. Genellikle kişiler yaptıkları işle o kadar içli dışlı olmuşlardır ki eylemlerini sorgulamazlar. Bu durum kişinin çok yakınında olduğu için kendi pratiğiyle ilgili büyük resmi kaçırmasına neden olur. Araştırma günlükleri araştırmacıların kendilerini sorgulamalarını sağlar.” (Öztürk, 2014, s. 195)

Yaratıcı drama etkinliklerinin bitimi ardından öğretmen sınıf içerisinde 9 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme yapmıştır. Görüşme yapılan 9 öğrenci başarı, kişisel özellikler, cinsiyet bakımından karışık seçilmiştir. Görüşme soruları, uzman görüşü alınarak hazırlanmış ve pilot bir görüşme ile test edilmiştir. Görüşme nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan bir araştırma yöntemidir.

“Araştırmacı sormayı planladığı soruların dışında farklı sorular sorabilir, soruların yerini değiştirebilir ya da sorularda değişikliğe gidebilir. Bu görüşme türünün yapılandırılmış görüşme türüne göre avantajı ise görüşmenin sohbet havasında olması ve daha fazla bilgi elde edilmesini sağlamasıdır. Böylece sorular hakkında daha fazla bilgilerin edinilmesine ve esnekliğe de imkân verilmiş olur.” (Öztürk, 2014, s. 164)

Öğrenci, öğretmen günlükleri ve öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler nitel analiz yöntemlerinden içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde amaç elde edilen verileri açıklayabilmek ve kavramları derinleştirerek onları açıklayan temalar

oluşturmaktır. Elde edilen verilerin içerisinde gizli olan gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Öğretmen günlükleri analizinde kullanılan tablolarda yer alan frekanslar o faktörün tekrarlanma sıklığını, öğrenci günlükleri analizinde kullanılan tablolarda yer alan frekanslar ise kişi sayısını belirtmektedir.

3.5. Geçerlilik, Güvenirlik ve Etik

Geçerlilik ölçme araçlarının doğrudan ölçülmek istenen olguların ölçülmesi, başka olgu ve özelliklerle karıştırılmaması durumudur. Hazırlanan ölçme ve veri toplama araçlarının uzman görüşüne sunulması geçerliliği sağlamak için kullanılan yöntemlerden biridir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Güvenirlik, ölçme araçlarının farklı zamanlarda uygulanmasına rağmen birbirine yakın sonuçlar vermesidir. Ölçme araçları uygulanırken ölçme sonuçlarına karışacak tesadüfi, tutarlı her türlü hatadan araştırmacının kaçınması gerekmektedir. Ölçme aracında kararlılık ve tutarlılık sağlanmalıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanmasının ardından öncelikle pilot görüşme yapılmış. Bu sorular uzman görüşüne tabi tutulmuştur. Soruların anlaşılır, açık ve amaca hizmet eder niteliklerde olmasına dikkat edilmiştir. Bunun için alt sorularla da görüşmeler desteklenmiştir. Sorular her öğrencinin yorumuna açık, açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Günlükler ve görüşmeler farklı araştırmacılarca incelenmiş ve sonuç olarak ortak temalar elde edilmiştir.

Araştırma etik ilke ve kurallara uygun bir şekilde yürütülmüştür. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilere ait kişisel bilgilere yer verilmemiştir. Yaratıcı drama etkinlikleri esnasında çekilen fotoğraflarda öğrencilerin yüzleri gizlenmiştir. Görüşmeler sırasında öğrencilerin görüşlerine müdahale edilmemiş açıkça fikirlerini söyleyebilecekleri ortam oluşturulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama araçları olan öğrenci ve öğretmen günlükleri ile dokuz öğrenciye uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bu analizler sonucunda elde edilen veriler kodlanmıştır. Ardından kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bu temalar alt problemler ile ele alınmış ve elde edilen bulguların yorumlaması yapılmıştır.

4.1. İletişim

Bu başlık içerisinde “Sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması sınıf içi iletişim sürecini nasıl etkilemiştir?” problemine öğrenci ve öğretmen açısından veri toplama araçlarından elde edilen bulgular ışığında yanıt aranmıştır. Yaratıcı drama yönteminin etkisini daha iyi tespit edebilmek amacıyla uygulama öncesi ile kıyaslama yapılmıştır.

4.1.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri

İletişim kanallarını düşündüğümüzde yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde kaynağı yani mesajları -bilgiyi- gönderenin sürekli olarak öğretmen olduğu göze çarpmaktadır. Aynı zamanda bu iletişim sürecinde iletişim sürekli olarak öğretmen ve öğrenci arasında geçmektedir. Öğrencilerin ders içerisinde birbirleri ile iletişim kurmasına çok olanak verilmediği öğrenci günlüklerinin analizi sırasında ortaya çıkan bir başka bulgudur (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Ders İçi İletişime İlişkin Öğrenci Günlükleri*

İletişim Şekli	f
Öğretmenden öğrenciye bilgi aktarımı	17
Öğretmenin not tutturması	17

Tablo 4'te öğrenci günlüklerinden yola çıkılarak ders içi iletişim sürecine etki eden faktörlere yer verilmiştir. Bu faktörler incelendiğinde öğrencilerin tamamı günlüklerinde öğretmenin bilgiyi aktaran kişi olduğunu günlüklerinde dile getirmiştir.

Bu durum öğrenci günlüklerinde şu şekilde anlatılmıştır:

“Hoca dersi anlatırken 1. konu çok kolay gelmişti. Dersin ortalarına doğru konular zorlaştı... (Ö1)”

“Birinci ders önce yazı yazdık, İkinci ders Cansu öğretmenimiz bize Aziz Sancar'ın hayatını anlattı. (Ö3)”

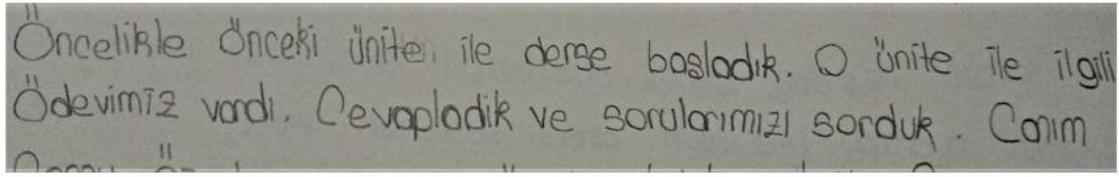
“Cansu öğretmenimiz ilk önce konuyu anlattı. Bugün derste güvenli internet kullanımı için 10 altın kural yazdık. (Ö4)”

Sınıf içerisinde iletişimin kaynağını çoğunlukla öğretmen oluşturmuştur. Öğrenciler genellikle öğretmenin izin verdiği sürece derse katılma imkânı bulmuşlardır. Öğrenci günlüklerinde öğretmenin soru-cevap tekniğini de sık kullandığı anlatılmaktadır. Ö2 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Doğal afetler ne zaman, hangi şehirlerde meydana gelir? Öğretmenimiz bize çeşitli çeşitli sorular sordu. (Ö2)”

Soru cevap süreci bazı zamanlar öğrenciler tarafından başlatılmıştır. Öğrencilerin de öğretmene konularla ilgili akıllarına takılan soruları sordukları öğrenci günlüklerinde elde edilen veriler arasındadır. Bu durumu Ö5'in şu ifadelerinden anlamak mümkündür:

“Öncelikle önceki ünite ile derse başladık. O ünite ile ilgili ödevimiz vardı. Cevapladık ve sorularımızı sorduk. (Ö5)”

Öğretmenin sorduğu sorulara doğru yanıt veren öğrenciler bunu günlüklerine yazmışlar. Bu durum öğrencilerin mutlu hissetmesini sağlamış. Ö1'in şu ifadelerinden anlamak mümkündür:

"Bugün bilim insanları konusunu işledik. Bilim insanları bir bilim dalıyla ilgili profesör denir diye düşündüm. Zaten bunu parmak kaldırdığımda da söyledim. Öğretmenin güzel yanıt demesi hoşuma gitti." (Ö1)

Öğrenci günlüklerinin birinde ise öğrencinin günlüğünde konuyu öğretmen gibi anlattığı yansımıştır:

"Bugün anlatacaklarımı öğretmenmişim gibi anlatacağım. Merhaba çocuklar bugün yine bir slaytla karşınızdayım. Bugün bilim insanlarının özelliklerini ve bir bilim adamını tanıtan slayt hazırladım. İlk olarak Aziz Sancar'ı anlatmamın iki sebebi var... (Ö10)"

Öğrencinin öğretmenin dersi sunuş şeklinden etkilendiği göze çarpmaktadır.

Tablo 4'te de görüldüğü üzere öğretmenin temel ders içi iletişimini anlatım tekniği kadar yazı yazımı da oluşturmaktadır. Kimi zaman akıllı tahta yardımıyla kimi zaman da tahta ve tahta kalemleri aracılığıyla öğrencilere notlar tutturmuştur. Öğrenciler bu durumu günlüklerinde sıklıkla ifade etmişlerdir:

"Albert Einstein, Thomas Edison, Galileo Galilei, Grahambell gibi bilim insanlarını tanıdık. Beş tane madde yazdık. (Ö6)"

"Biz bugün bilim insanlarının hayatlarının bazılarını yazdık. (Ö7)"

"... Ondan sonra da "İnsanlar İçin 10 Altın Kural" slaytını açtı ve birazcık yazdık. (Ö8)"

"Öğretmenimiz slaytını açtı Bugün ise Aydın Sayılı, Cahit Arf, İbni Sina'yı yazdık. (Ö5)"

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde öğrenciler öğretmeni bilgiyi aktaran kişi olarak görmektedirler. Bütün öğrenciler ders içinde aktif kılınmamıştır. Öğrenciler için derste iletişimi başlatan ve bitiren kişi öğretmendir.

4.1.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlükleri

Öğretmen günlüğünde öğrenci günlükleri ile paralel bulgular elde edilmiştir. Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi öğretmen günlükleri incelendiğinde öğretmenin etkin, öğrencilerin ise edilgen olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrenme ortamında öğretmen konuyu anlatan, öğrenciler ise dinleyici konumundadır. Tablo 5’te görüldüğü gibi yaratıcı drama etkinlikleri öncesi öğretme sürecini öğretmenin etkin olduğu bir ortam oluşturmaktadır.

Tablo 5. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretme Sürecine İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Gün	Yöntem ve Teknikler	Ders Materyalleri	Ölçme ve Değerlendirme
1. Gün	Anlatım, not tutturma	Tahta, tahta kalemleri	Soru-cevap
2. Gün	Anlatım	Akıllı tahta, video, görseller	-
3. Gün	Anlatım, not tutturma	Video, çalışma kâğıdı	Soru-cevap
4. Gün	Anlatım, not tutturma	Harita	Soru-cevap
5. Gün	Anlatım, not tutturma	Harita	Soru-cevap

Tablo 5’te öğretmen günlüğünün yaratıcı drama etkinliği öncesinde günlük tutmaya başladığı ilk beş günü öğretme süreci açısından analiz edilmiştir. Öğretmenin ağırlıklı olarak anlatım tekniğini kullandığı bu tabloda görülmektedir. Bu durum öğretmen günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

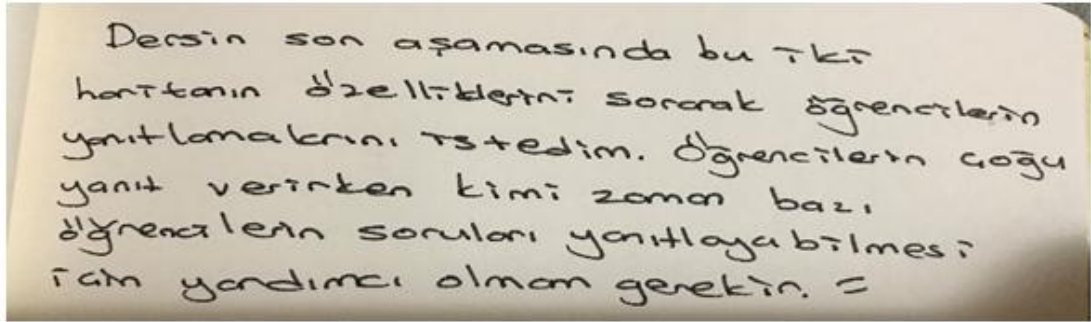
“Bugün 2 saatlik dersim vardı. Bu süreç içerisinde sırasıyla İyonlar, Lidyalılar ve Urartularını anlattım. Anlatırken öncelikle başkentleri ve önemli icatlarını tahtaya sırası ile yazdım. Ardından çocukların defterlerine tahtadaki notları geçirmelerini istedim.”

Öğrenci günlüklerinde de bahsedildiği gibi öğretmen ders anlatımı sırasında soru cevap tekniğini kullanmıştır. Özellikle soru cevap tekniğini dersin giriş aşamasında kullandığı öğretmen günlüğünde elde edilen bulgular arasındadır. Öğrencilerin derse karşı olan ilgisini artırmak için kullanıldığı söylenebilir. Bu durum öğretmen günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

“Bugün ‘Ülkemiz Türkiye’ adlı konuya geçiş yaptık. ‘Tarihi varlık nedir?’ sorusunu yönelterek konuya başladım.”

Soru-cevap tekniğini öğretmen ders sonu değerlendirmesi yapmak için de kullanmıştır. Böylelikle anlatılan konunun yeterince anlaşılıp anlaşılmadığını ortaya koymaya çalışmıştır. Soruları yönelttiği öğrencilerden yanıt veremeyenlere kendisinin yardımcı olduğunu günlüğünde dile getirmiştir.

“Dersin son aşamasında bu iki haritanın özelliklerini sorarak öğrencilerin yanıtlamalarını istedim. Öğrencilerin çoğu yanıt verirken kimi zaman bazı öğrencilerin soruları yanıtlayabilmesi için yardımcı olmam gerekti”

Zaman zaman ders içerisinde kullanılan materyaller öğrencilerin ders içerisinde etkin rol almalarını sağlamıştır. Öğretmen öğrencilerden bazen fikirlerini beyan etmelerine yönelik dersi işlemiştir. Öğretmen bu durumu günlüğünde şu şekilde dile getirmiştir:

“Bugün Türkiye'nin nüfus yoğunluğu konusunu işledik. Akıllı tahtada Türkiye Nüfus Yoğunluğu haritasını açarak öğrencilerden yorumlamalarını istedim.”

Öğretmen birkaç defa da olsa sınıf içerisinde yapmış olduğu etkinliklerle öğrencilerin birbiriyle de iletişim kurmasını sağlamıştır. Fakat bu durum sınırlı kalmıştır. Öğretmen günlüğünde bu durum şu şekilde anlatılmıştır:

“Bugün öğrencilerle konu tekrarı amaçlı derse yönelik hazırlamış olduğum tabu oyununu oynadık. Öğrenciler ikiye ayrılıp ellerindeki kartları birbirlerine anlattılar.”

“Öğrenciler ile münazara gerçekleştirdik. Sınıf Teknoloji Yararlıdır ve Teknoloji Zararlıdır olmak üzere iki gruba ayrıldı.”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi sınıf içerisinde iletişimi başlatan ve bitiren genel olarak öğretmen olmuştur. Öğrenciler bu süreç içerisinde birbirleriyle değil daha ziyade öğretmen ile iletişim kurmuşlardır. Öğretmen genel olarak dersi kendisi anlatmış öğrenciler ise dinleyici konumunda olmuşlardır.

4.1.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama etkinliklerinin gerçekleştirilmesiyle birlikte öğrenciler ders içinde etkin rol almaya başlamıştır. Etkin rol alan öğrenciler sınıf içinde arkadaşlarıyla da iletişim kurma şansı yakalamıştır. Bu iletişim süreci öğrencilerin birbirleri ile olan samimiyetini ve dayanışma duygusunu artırmıştır. Tablo 6’da öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sonrası sınıf içi iletişimi etkileyen öğrenme sürecine ilişkin faktörlere yer verilmiştir.

Tablo 6. *Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Sınıf İçi İletişim	f
Arkadaşlarımla iletişim kurdum	10
İş birliği duygusu gelişti	7

Tablo 6’da öğrenci günlüklerinin sınıf içi iletişimi etkileyen süreçlerinin analizi vardır. Öğrencilerin çoğunluğu arkadaşlarıyla iletişim kurma fırsatı yakaladığını dile getirmiştir. Bu durum günlüklere şu şekilde yansımıştır:

“Herkes ikişerli grup oldu ama Damla, Esila ve ben grup olduk. Grup olarak rollerimize kendi aramızda karar verdik. Sırayla tahtaya (sahneye) çıkıp canlandırma yaptık. (Ö15)”

“İkinci oyunda eş seçtik. Bil bakalım benim eşim kim oldu? Deren oldu. Deren ile karar verip bir zarfı açtık. Bizim açtığımız zarf doğrudu. (Ö17)”

Yaratıcı drama sürecinde grup çalışmalarına sıklıkla yer verilir. Grup çalışmaları öğrencilerin birlikte iş yapma ve bundan doğan sonucu sahiplenme duygusunu ortaya çıkarmıştır. Birlikte hareket eden öğrenciler süreçten zevk aldıklarını da dile getirmişlerdir. Bu durumu Ö5 ve Ö2 şu şekilde ifade etmiştir:

“Takım arkadaşlarım Ayşe, Gülcan ve Elif harika bir iş başardık. (Ö5)”

“Biz Sude, Ayşenaz, Batın Ege ve ben olarak bir gruptuk. Rolümüz bankacılıktı. Herkes bizimkini çok beğenmişti. Biz de çok sevindik. Eğlenceliydi. (Ö2)”

Gruplar oluşturulurken genellikle öğrenciler rastgele bir şekilde bir araya getirildiler. Öğrencilerin grup arkadaşlarının ya da eşlerinin cinsiyetinin kendi cinsiyetiyle aynı olmasını tercih ettiklerini de günlüklerinde şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Merhaba günlük bugün drama salonundaydık ve ben bir erkekle eş oldum. Çok şaşırđım. Niye mi? Çünkü benim kardeşlerim de erkek ve ben bir kızla olmak isterdim. (Ö17)”

Öğrenciler yaratıcı drama çalışmalarını içerisinde ciddiye istediklerini belirtmiştir. Grup içerisinde konuyu ciddiye almayan öğrencilerin olduğunu ve bu durumdan rahatsız olduğunu belirten öğrenciler de olmuştur. Bu durumu Ö4 şu şekilde ifade etmiştir:

“Grubum çok kötü değildi. Sadece Mehmet ve Talha çok ciddiye göstermedi. (Ö4)”

Yaratıcı drama çalışmaları birçok süreci birlikte kapsar. Özellikle ikinci aşama olan canlandırma aşamasında katılımcılar birçok role girebilirler. Öğrenciler bu sayede grup çalışmaları esnasında birbirlerinin yeteneklerini keşfetme fırsatı da yakalamışlardır. Ö4 bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

“Bugün rol yapmamız için öğretmen kâğıtlar verdi. Bizim grubumuzda güzel rol yapan iki kişi vardı... Ve çok güzel rol yaptık. (Ö4)”

Yaratıcı drama etkinlikleriyle birlikte öğrencilerin ders içerisinde grup çalışması, oyun ve canlandırma yaparak daha aktif bir duruma geçtikleri görülüyor. Öğrenciler süreç içerisinde bilgiyi hareket halinde bizzat yaparak yaşayarak roller içerisinde keşfetme, öğrenme şansı yakalamışlardır. Öğrenciler birbirlerinin yeteneklerini de fark etme birbirleriyle çalışma ve ortaya yeni bir şeyler koyma fırsatını yakalamışlardır.

4.1.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğrenci Görüşleri

Ders içerisinde yaratıcı dramanın kullanılması ile öğrenciler kendi aralarında da iletişim kurmaya başlamışlardır. Bu durum arkadaşlık ilişkilerine genel olarak olumlu yönde etki etmiştir. Öğrencilerle yapılan mülakatlarda öğrenci günlükleri ile paralel veriler elde edilmiştir. Öğrenciler en çok samimiyetlerinin arttığını, dayanışma duygunun geliştiğini ve birbirlerini daha yakından tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Bununla ilgili görüşmelerde elde edilen bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. *Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Arkadaşlık İlişkilerine Olan Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Arkadaşlık İlişkileri	f
Samimiyetimiz arttı	3
Dayanışma duygusu gelişti	2
Birbirimizi daha yakından tanıdık	2
Birbirimizi dinlemeyi öğrendik	1
Arkadaşlık ilişkilerime etki etmedi	1

Tablo 7'ye göre yaratıcı drama etkinlikleri ile öğrencilerin öğrenme ortamında birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı yakalayarak samimiyetlerinin arttığı elde edilen veriler arasındadır. Küs olan arkadaşların yaratıcı drama yöntemi sayesinde barıştıkları ve samimiyetlerinin arttığı da görüşmeler sonucu elde edilen bulgular arasındadır. Etkili bir öğrenme alanı oluşturmada arkadaşlık ilişkilerinin iyi olması, öğrenenlerin birbirlerini daha yakından tanıması oldukça önemli bir faktördür. Bu durumu Ö1 ve Ö2 şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela öğretmenim gruptayken küs olduğum bir arkadaşım vardı. Bir rolde o arkadaşım ile kardeş oluyorduk bağımız daha çok artıyordu ve barıştık.” (Ö1)

“Daha iyi etkiledi onlarla canlandırma yaparken onlarla daha samimi olmuş olduk. Hem de gruplara da alıştım böyle. Bazı kişilerle olmak istemiyordum ama şimdi daha çok alıştım. Herkese alıştım yani.” (Ö2)

Tablo 7'ye göre bir diğer bulgu öğrencilerin kendi aralarında dayanışma duygusunun arttığı yöndedir. Yaratıcı drama etkinliklerinin çoğunu grup çalışmaları oluşturur. Öğrencilerin yaratıcı drama uygulamaları içerisinde farklı gruplarda yer almaları farklı kişilerle bir araya gelerek dayanışma içerisinde olmalarını sağlamıştır. Ö7 ve Ö5 bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“Drama yaparken grup olmak zorunda kalıyoruz. Grup olunca da birlik beraberlik içerisinde olmamız gerekiyor.” (Ö7)

“Birlikte çalışmak dayanışma duygumuzu geliştirdi.” (Ö5)

Yaratıcı drama öğrencilerin belirli amaçlar doğrultusunda performans sergilemelerine olanak yaratır. Öğrencilerin beceri ve yeteneklerini ortaya çıkaracak etkinlikler içerir. Bu durumda yaratıcı dramanın öğrencilerin birbirlerinin yetenek ve becerilerini de

yakından tanımlarına fırsat vermiştir. Bu durumu Ö6 günlüğünde şu şekilde özetlemiştir:

“Arkadaşlarımı becerilerini öğrendim. Canlandırma yaparken mesela birinin hayvan sesi çıkardığını ben farklı şeyler yaptığını gördüm.” (Ö6)

Yaratıcı dramada yer alan grup zaman zaman öğrencilerin ortak karar almalarını da etkilediği için birbirlerini dinleyerek ortak bir noktaya varmalarını da gerektirmektedir. Bu durum öğrencilerin birbirlerini bir iletişim becerisi olan etkin dinlemeyi elde etmesini sağlamıştır. Bu durum Ö3 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Arkadaşlık ilişkilerini evet etkiledi mutlaka. Şimdi grup olduğumuz için birbirimizi dinlememiz fikirlerini almamız gerekiyor. Eğer almazsak karmaşa çıkıyor ve bu karmaşadan küslüklerle yaşıyor ya da dramadan güzel zamanlar çıkartamayabiliyoruz o yüzden birbirimizin dinlemeyi öğrenmemiz için evet arkadaşlık ilişkilerini etkiliyor mutlaka.” (Ö3)

Görüşme yapılan dokuz öğrenciden sekizi yaratıcı drama yönteminin arkadaşlık ilişkilerine olumlu yönde etki ettiğini söylemiştir. Bir öğrenci ise yaratıcı drama yönteminin arkadaşlık ilişkilerini etkilemediğini dile getirmiştir. Bunun sebebi olarak daha önce de arkadaşlarıyla iyi anlaştığını ve samimi olduğunu yaratıcı drama süreci sonrasında da bu durumun değişmediğini ifade etmiştir:

“Pek değiştirmedim çünkü önceden de arkadaşlarımla iç içeydim şimdi de iç içeyim.” (Ö4)

Etkili bir öğrenme ortamı için sağlıklı ilişkilerin kurulduğu bir sınıf ortamı önemlidir. Yaratıcı drama yöntemi sayesinde öğrenciler birbirleri ile samimiyetlerinin arttığını, küs olan arkadaşlarının barıştığını ve birbirlerine ait beceri ve yetenekleri keşfetme fırsatını yakaladıklarını dile getirmişlerdir. Genel olarak yaratıcı drama yönteminin arkadaşlık ilişkilerine olumlu yönde etki etmiştir diyebiliriz.

4.1.5. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü

Tablo 8’de yaratıcı drama etkinlikleri sonrası öğretmen günlüklerinden yola çıkılarak sınıf içi iletişimi etkileyen faktörlere yer verilmiştir. Bu faktörler tabloya yazılırken öğretmenin hazırlamış olduğu yaratıcı drama ders planlarından da faydalanılmıştır. Ders içerisinde kullanılan öğretim teknikleri yaratıcı drama yöntemi içerisinde kullanılan tekniklerden oluşmaktadır.

Tablo 8. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretme Sürecine İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Yaratıcı Drama Ders Planları	Yöntem ve teknikler	Ders materyalleri	Ölçme ve değerlendirme
1.	Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama, donuk imge, eğitsel oyun	Kart, bilgi kartları, dramatik durum kartları, zarflar, ekonomik faaliyet resimleri, büyük final kâğıdı.	Büyük final kâğıdı, soru-cevap
2.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun	Mendil, ekonomik faaliyet kartları, kurgu tasarımı için görseller, çalışma kâğıdı, zarflar.	Mektuplaşma, soru-cevap
3.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun	Kalem, minderler, fon kartonları, renkli boya kalemleri, ürün resimleri	Döngüsel yansıma, soru cevap
4.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun	Evet hayır kartları, renkli kâğıtlar ve dramatik durum kartları.	Soru-cevap
5.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama	Dilekçe örneği	Dilekçe yazma, soru-cevap
6.	Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama, eğitsel oyun	Evet-hayır kartları ve mesleklerin yazılı olduğu kartlar	Soru-cevap

Tablo 8 incelendiğinde yaratıcı drama etkinlikleri ile öğretmen rehber rolünü üstlendiği anlaşılmaktadır. Aktif olan iletişimin kaynağını oluşturan kişi artık öğretmen değil öğrencilerdir. Öğrenciler bu süreç içerisinde hem öğretmen ile hem de sınıf içerisindeki diğer arkadaşlarıyla iletişim kurma olanağı yakalamışlardır. Öğretmen yalnızca süreci oluşturup takipçisi olmuştur. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

“Bugün canlandırma aşamasında sınıf dört farklı gruba ayrıldı. Gruplara birer renkli fon kartonu ve boya kalemleri verdim. Gruplar seçtikleri bir ürünün üretim, dağıtım ve tüketim ağını resimlerle anlatıp ardından doğaçlama hazırladılar.”

Öğretmen grup çalışmaları esnasında anlaşmazlık ve uyuşmazlıkların çıkmasından çekinmiş ve bu durumu günlüğünde dile getirmiştir. Benzer durumlar öğrenci günlüklerinde de dile getirilmiş fakat herhangi bir anlaşmazlık sonrasında uzlaşma sağlandığı da yine günlüklerde göze çarpan bulgular arasındadır. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

“Bazı öğrencilerin grup çalışmaları esnasında daha ön plana çıkmak istemelerinden ve oyun kurallarına uyma konusunda sorun yaşamaktan çekindim. Fakat bu tip durumlarla az karşılaştım.”

Öğretmen günlüğünden elde edilen bir diğer önemli bulgu ise öğretmenin öğrencilerle eskisine göre daha iyi iletişim kurduğunu belirtmesidir. Bu bulgu sağlıklı bir eğitim ortamının gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Sağlıklı bir iletişimin olduğu eğitim ortamında akademik çalışmaların da daha iyi düzeyde yapılacağını düşünebiliriz. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

“Yaratıcı drama çalışmaları ile öğrencilerle olan iletişimimin olumlu yönde geliştiğini görüyorum. Birlikte daha çok gülüyor ve birbirimizi daha çok anlamaya çalışıyoruz.”

Sınıf içi iletişim sürecini öğretmen günlüğü açısından incelediğimizde öğrenci günlüklerinde olduğu gibi olumlu yönde gelişmelerin olduğunu görüyoruz. Öğretmen ders içerisinde rehber rolünü üstlenmiştir. Öğrenciler kendi aralarında iletişim kurma ve üretme fırsatı yakalamışlardır. Öğretmen günlüğünde yer alan bir diğer bulgu ise öğrenciler ile öğretmen arasındaki iletişimin eskisine göre daha sağlıklı geliştiğidir.

4.2. Ders İçi Kullanılan Materyaller

Bu başlık altında sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi ders içinde kullanılan materyallere nasıl etki etmiştir? alt problemine yanıt aranmıştır. Bu başlık altında yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde ve sonrasında ders içerisinde kullanılan materyallere yer verilmiştir. Tablo 7 ve Tablo 8’de de yer alan materyallerin öğrenci ve öğretmen günlüklerinde nasıl geçtiği aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

4.2.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri

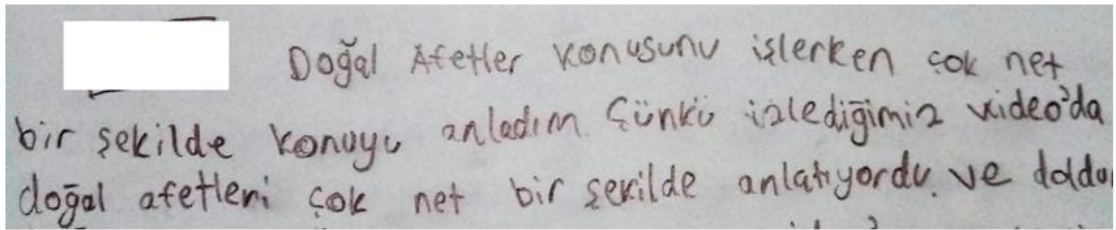
Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde öğretmenin derste kullandığı materyaller ağırlıklı olarak sınıfta bulunan araç-gereçlerden oluşmuştur. Ağırlıklı olarak öğretmen akıllı tahtayı ve akıllı tahta aracılığıyla da hazırlamış olduğu Power Point sunularını, konularla ilgili videoları kullanmıştır. Öğretmenin ders içerisinde akıllı tahtayı etkin kullandığı öğrenci günlüklerine yansımıştır:

“Konumuz eğlenceli, güzeldi. Anlamlı videolar izledik. (Ö2)”

“Öğretmenimiz bize Bilim Teknoloji ve Toplum konusunu anlattı. Bir slayt izledik. (Ö8)”

Ders içi konularla ilgili videolar ve sunular öğrenciler için ilgi çekici ve eğitici bulunmuş. Konuyla ilgili izlenen videolar ve sunular görsel hafızaya da etkin kıldığından öğrencilerin konuları daha iyi anlamasını da sağlamıştır. Öğrenciler videoları eğitici bulduklarından günlüklerinde şu şekilde bahsetmişlerdir:

“Doğal afetler konusunu işlerken çok net bir şekilde konuyu anladım. Çünkü izlediğimiz videoda doğal afetleri çok net bir şekilde anlatıyordu. (Ö10)”

“Öğretmenimiz bize video izletti. Çok güzel bir videoydu. Çok eğiticiydi. (Ö8)”

“İzlediğimiz video benim bu konuyu daha iyi anlamama yardım etti. (Ö7)”

“Öğretmenimizin bizim için hazırladığı slaytta kullandığı resimler de konuyu anlamamıza yardımcı oldu. (Ö10)”

“Doğal afetler videosu çok hoşuma gitti ve doğal afetler konusunu çok iyi anladım. Özellikle de depremde neler yapabileceğimi öğrendim. (Ö4)”

Ders içerisinde kullanılan materyaller öğrencilerde birtakım duyguların oluşmasını sağlayabilir. Öğretmenin ders içerisinde konuyla alakalı video izlettirmesi bazı öğrencilerde sevgi duygusunun oluşmasını sağlamıştır. Bu durumu Ö15 ve Ö8 günlüğünde şu şekilde dile getirmiştir:

“Bu konunun başlarında bir video izledik o videoda konu anlatımlıydı videoyu çok sevdim. (Ö15)”

“Öğretmenimiz bize Bilim Teknoloji ve Toplum konusunu anlattı. Bir slayt izledik. (Ö8)”

Öğretmenin hazırladığı sunuyu açacağı birgün bilgisayarda meydana gelen sorunlardan dolayı kullanamamıştır. Bunun üzerine normal tahta üzerinde ders anlatımı yapılmış ve öğrencilerin birçoğu sununun olmasını tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin derslerde akıllı tahta kullanımını tercih ettiklerini göstermektedir:

“Elektrikler gitti ve zaten slayt açılmadı. Ne yalan söyleyeyim slayt daha eğlenceli ve renkli olduğu için daha çok hoşuma gidiyordu. (Ö5)”

“Öncelikle Cansu Hoca projeksiyonu açarken elektrikler kesildi. Tahta ve slayt arasında tabi ki slayt daha verimli olurdu. (Ö2)”

“Slayt gösterimi yapamadık ve elektrikler kesildiği için tahtaya yazarak ders işledik. Bence slaytla işlese daha güzel olurdu. Yine de ders fena değildi. (Ö10)”

Slayt gösterimi yapamadık ve elektrikler kesildiği için tahtaya yazarak ders işledik bence slaytla dersi işlese daha güzel olurdu. Yinede ders fena değildi.

Bazı zamanlar ders içerisinde öğrenciler de hazırlamış oldukları sunuları sunma fırsatı bulmuştur. Bu durum öğretmenin öğrencilere rol değiştirme fırsatı verdiğini göstermektedir. Öğrenci sunuları diğer öğrenciler tarafından da genel olarak beğenilmiştir. Bu beğeni Ö12 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Nisa bizim konumuzla alakalı bir slayt hazırlamış. Bizler de Nisa'yı dinledik. Bilmediğim şeyler vardı onları daha iyi pekiştirdim. (Ö12)”

Bu 40 DK derste sunuları yaptık. Öncelikle NISA bizim konumuzla alakalı bir slayt hazırlamış oldu. Bizlerde NISA'yı dinledik. Bilmediğim şeyler vardı onları daha iyi pekiştirdim. Sade yer değişikliği yapacaktı.

Ders içerisinde kullanılan bir diğer materyal ise etkinlik kâğıtlarıdır. Etkinlik kâğıtları kimi zaman konuyu pekiştirmek kimi zamansa değerlendirme amaçlı kullanılmıştır. Etkinlik kâğıtlarını doldurmak bazı öğrenciler için zor olduğu öğrenci günlüklerine yansımıştır:

“Öğretmenin verdiği kâğıdı doldurmak biraz zor oldu. (Ö3)”

“Öğretmenimizin verdiği kâğıtları doldururken çok da olmasa biraz zorlandım. (Ö15)”

“Etkinlik kağıdında çok ama çok zorlandım. (Ö17)”

Etkinlik kâğıtlarını doldururken tek başına değil de bir arkadaşı ile birlikte olursa daha kolay dolduracağını ifade eden öğrenciler de olmuştur. Bu durum bireysel çalışmaların yanı sıra grup çalışmalarının da sınıf içerisinde yapılması gerektiğinin bir göstergesidir diyebiliriz. Ö7 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu konu bana biraz zor gibi geldi ve etkinlik kağıdını ben tek başıma yapmak istemezdim ve yapamazdım. Çünkü biraz zorlandım. (Ö7)”

Çalışma yapraklarını doldurmakta zorlanan öğrencilerin olmasının yanı sıra kâğıtları kolayca dolduran öğrenciler de olmuştur. Aynı sınıfta aynı yaş grubunda olsa dahi öğrencilerin bilişsel düzeyleri ve ilgilerinin birbirinden farklı olabileceğinin bir göstergesidir. Ö10 ve Ö6 tarafından bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“Doldurduğumuz etkinlik kâğıdı izlediğimiz videoyu pekiştirmemi sağladı. Zorlandığım bir nokta olmadı. (Ö10)”

“Öğretmenimiz bize bir kâğıt verdi ve bu kâğıdı doldururken hiç zorlanmadım. Çünkü videoyu dinlediğimiz için kolayca yapabiliriz. (Ö6)”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde öğrenci günlükleri incelendiğinde ders içerisinde akıllı tahtanın en etkin kullanılan materyal olduğunu görüyoruz. Sunu, video gibi materyaller yine akıllı tahta aracılığıyla derse dahil olan araç-gereçlerdir. Öğrenciler akıllı tahta kullanmayı tercih ettiklerini yine günlüklerinde dile getirmişlerdir. Etkinlik kâğıtları dışında öğretmenin genel olarak sınıf içerisinde hazır şekilde var olan araç gereçleri kullandığını görüyoruz.

4.2.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü

Öğretmen günlüğünden elde edilen veriler öğrenci günlüklerinden elde edilen verilerle paralellik göstermektedir. Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi öğretmen ders içerisinde tahtayı ve akıllı tahtayı etkin kullanmıştır. Tahtayı gerekli bilgi ve tanımları yazmak için kullanan öğretmen akıllı tahtayı önceden hazırlamış olduğu sunuları, konuyla ilgili videoları ve haritaları göstermek için kullanmıştır. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

“Ardından akıllı tahta aracılığıyla Friglere ait mezar olan Tümülüs’ün içini gösteren video izledik.”

“Bugün Türkiye’nin nüfus yoğunluğu konusunu işledik. Akıllı tahtada Türkiye Nüfus Yoğunluğu haritasını açarak öğrencilerden yorumlamalarını istedim.”

“Bugün yeni ünite olan Bilim Teknoloji ve Toplum ünitesine geçtik. Bu ders için bir Power Point sunusu hazırladım.”

Öğretmenin anlatımını haritalarla, video ve görsellerle desteklemiştir. Kullanmış olduğu materyaller üzerinden öğrencilere de söz hakkı tanımış ve onların haritaları yorumlamalarını istemiştir. Ders içerisinde kullanılan materyaller öğrencileri etkin kılmada etkilidir diyebiliriz.

4.2.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama etkinlikleriyle birlikte ders içerisinde kullanılan materyaller de çeşitlenmiştir. Renkli fon kartonları, canlandırma kâğıtları, ürün resimleri, boya kalemleri bunlardan birkaçıdır. Öğrenciler bu durumu günlüklerine de yansıtmışlardır. Sınıf içerisinde tahta, kalem ve defterden oluşan öğretim ortamının zenginleştiği de öğrenci günlüklerine yansımıştır:

“Donuk imge oynadık. Donuk imgede öğretmenimizin dağıttığı ürün resimlerinden istediğimizi seçip şeklini alıyorduk. Öğretmen dokunduğunda ise ürünün adını ve bölgesini söyledik. (Ö5)”

“Bugün dramada öğretmenimiz bize resim çizmemiz için karton verdi. (Ö14)”

“Cansu öğretmenimiz bugün bize canlandırma kâğıtları dağıttı. (Ö2)”

Yaratıcı drama yönteminin derslerde kullanılmasıyla birlikte yalnızca ders materyalleri zenginleşmemiş aynı zamanda sınıf ortamı da değişiklik göstermiştir. Araştırma yapılan okulun bir drama salonu olması çalışmaların orda yapılmasını sağlamıştır. Ö3 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

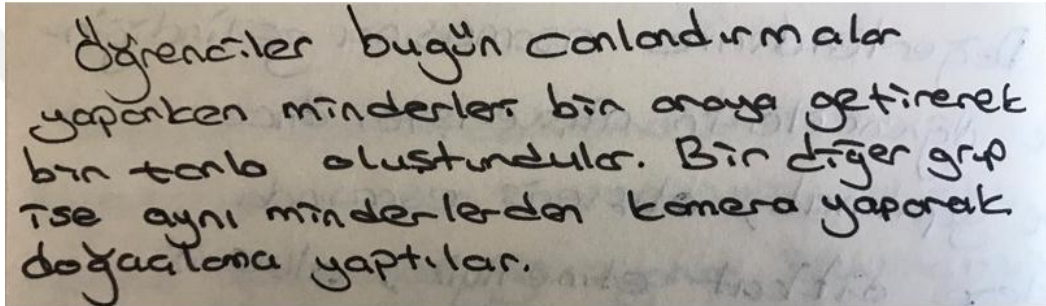
“Drama atölyemize vardık. İlk önce Cansu öğretmenimiz bize ekonomik faaliyet adı yazılı kâğıt verdi. Biz onun neden önemli olduğunu söyleyecektik. (Ö3)”

Yaratıcı drama etkinlikleri ile ders içerisinde kullanılan materyaller değişiklik ve çeşitlilik göstermiştir. Bunlar: Bilgi kartları, dramatik durum kartları, zarflar, ekonomik faaliyet resimleri, büyük final kâğıdı, mendil, çalışma kâğıdı, renkli kalemler, minderler, fon kartonları, ürün resimleri, dilekçe örneği ve meslek kartlarıdır. Yaratıcı drama etkinlikleri esnasında kullanılan araç ve gereçler öğrenci günlüklerinde yapılan analizlere göre öğrencileri süreç içerisinde aktif kılacak şekilde kullanılmıştır. Bu durum öğrencilerin süreçte bilgiyi daha çok hatırlamalarını ve süreç içerisinde eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamıştır.

4.2.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü

Yaratıcı drama etkinlikleri ile ders içerisinde kullanılan materyaller çeşitlilik, sınıf ortamında ise farklılık gözlemlenmiştir. Boya kalemleri, müzik, sahne için malzemeler ve çeşitli görsellerden faydalanılmıştır. Bu materyaller bazen normal işlevleri dışında da kullanılarak öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

“Öğrenciler bugün canlandırmalar yaparken minderleri bir araya getirerek bir tarla oluşturdular. Bir diğer grup ise aynı minderlerden kamera yaparak doğaçlama yaptılar.”

Bu süreçte öğretmen yaratıcı drama salonu yerine okul bahçesini ve sınıfı da kullanmıştır. Fakat drama salonunun yaratıcı drama uygulamaları için sınıf yönetimi açısından daha uygun olduğunu öğretmen günlüğünde dile getirmiştir:

“Isınma oyunlarım iş birliği içeriğinden oluşuyordu. İki ısınma oyununda birini okul bahçesinde oynattım. Okul bahçesinde çocukları kontrol etmek biraz zor oldu. Bu yüzden bir sonraki ders drama salonuna geçtim. Benim açımdan drama salonu disiplin sağlama ve dikkati toplama açısından daha iyi oldu.”

Öğretmen günlüğünde de belirtildiği gibi kullanılan malzemelerinin çeşitlenmesinin yanı sıra kullanılan eşyalar işlevleri dışında da kullanılarak öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişmesi sağlanmıştır. Bu durumun sunuş tekniği ders işlenen bir öğrenme ortamında gerçekleşmesi çok mümkün olmayacaktır. Okulda sıralardan arınmış halinin serili olduğu bir drama salonunun olması da öğretmen açısından avantaj olarak nitelendirilmiştir. Bahçe ve sınıfta da yaratıcı drama yöntemiyle ders işlemek denenmiş fakat en uygun yerin okulun drama salonu olduğuna karar verilmiştir.

4.3. Ders İçi Yapılan Etkinlikler

Bu başlık altında “Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi ders içi yapılan etkinliklere nasıl etki etmiştir?” alt problemine yanıt aranmıştır.

4.3.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama öncesi ders işleme sürecinde anlatma ve yazı yazma temeli oluşturmuştur. Fakat zaman zaman ders öğretmeni zaman zaman derse uyarlanan oyunlar ve etkinlikler ile öğrencileri aktif kılmıştır. Tablo 9’da öğrenci günlükleri analizinde elde edilen ders içi etkinliklere dair veriler verilmiştir.

Tablo 9. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Ders İçi Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Ders İçi Etkinlikler	f
Eğitsel oyun	17
Münazara	8

Tablo 9’a göre öğrenciler ders için etkinliklerde en çok oyun oynadığını dile getirmişlerdir. Özellikle derse uyarlanan *tabu* oyununun öğrencilerin hemen hemen tamamı tarafından çok sevildiği günlüklerine de yansımıştır. Bu durum öğrencilerin aktif ve oyun oynayarak öğrenmeyi sevdiklerinin de bir göstergesidir. Öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Bu arada biz dün tabu oynadık... Eğlendim ve bizim grup kazandı. (Ö5)”

“Dün öğretmenimizin hazırladığı kartlar ile oyun oynamıştık. Dün eğlenceliydi. (Ö10)”

“Biz Sosyal Bilgiler dersinde tabu oyunu oynadık. Eğlenceli ve güzel bir oyundu. (Ö2)”

“Bu arada dün tabuyu oynadık. Bugün, yarın, her gün oynayalım. (Ö11)”

“Tabu oynadık. Çok zevkli geçti. (Ö12)”

“Biz tabu oynadık keşke her pazartesi oynasak. (Ö7)”

Öğrenciler oynanan oyun ile bir sonraki ders arasında kıyaslama yaptığında oyun ile ders işlendiği gün daha mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ders içerisinde eğitsel

oyunların kullanımını öğrencilerin derse karşı ilgisini artırmaktadır diyebiliriz. Ö4 ve Ö9'un ifadeleri şu şekildedir:

“Dün ise çok eğlendim. İrem’le eş olmak da çok iyi oldu. Ben anlattığımda o biliyor, o anlattığında ben bilebiliyordum. Ama hangi gün eğlendin dersiniz dün. (Ö4)”

“Biz tabu oynadık. Bugün ise Cansu öğretmenimiz kitaplardan bularak slayt hazırlamıştı. Dün ve bugünü karşılaştırırsak dün daha eğlenceliydi. Şimşekler ve star olarak ayrılmıştık. Ben stardaydım ama şimşekler kazanmıştı. Dün çok eğlenceliydi. Bugün dünkü kadar eğlenceli değildi. (Ö9)”

Ders içerisinde oynanan *tabu* oyunu eşli oynanan bir oyun olduğu için öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerine dair yorumları da günlüklerine yansımıştır. Bazı öğrenciler eşleriyle olan uyumdan memnun kaldıklarını belirtirken bazı öğrenciler bu durumdan şikâyet etmişlerdir:

“Çok güzel bir oyun oynadık. Size ondan bahsedeyim. Oyunumuzun adı tabu idi. Merve ile eştim. Ben Merve’yi çok seviyorum. Merve ile çok güzel oyun oynadık. Merve ile eşleştik ve çok mutlu oldum. (Ö15)”

“Biz tabu oyununu oynadık. Öğretmenimiz iki tane grup oluşturdu. Star ve Şimşekler. Herkes eşlerini seçti. Oyuna başladık. Ben Sinem’le eştim. Grubumuzda en çok artıyı getiren eştik ve tabi ki bizim grubumuz şimşekler grubu kazandı. (Ö8)”

“Tabu oyununda eşim Deniz hiç anlamadı ne dediğimi ama ben iki tane bildim. (Ö1)”

“Biz tabu oynadık. Oyundaki eşim Ali idi. Aslında ne yalan söyleyeyim ben daha iyi anlattım ama o anlamadı bu beni çok gıcık etti. Ama neyse eğlendim ve bizim grup kazandı. (Ö5)”

Eğitsel oyunlar eğlenmeyi sağladığı kadar öğrenmeyi de sağlamıştır. Hem eğlenceli hem de bilgilendirici yönünü fark eden ve buna günlüğünde yer veren öğrenciler de bulunmaktadır. Ö13 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal bilgiler dersi güzeldi. Bilgilendirici, eğlenceli tabu oyunu oynadık. Eğlenceliydi, çok güzeldi. Biz kazandık ve eşimle oyun oynarken çok eğlenceliydi. (Ö13)”

Oyunlarda kazanan ve kaybeden vardır. Ders içi oynanan oyunlarda da bu durum ortaya çıkmıştır. Oynanan oyunla öğrencilerin rekabet ve yenme-yenilme duygularını hissederek günlüklerine yansıttıkları görülmektedir. Ö14 konuyu şu şekilde ifade etmiştir:

“Tabu diye bir oyun oynadık biz önde gidiyorduk ve yan taraf tıkr tıkr söylemeye başladılar ve biz yenilgiyi kabul ettik. (Ö14)”

Öğretmen yaratıcı drama etkinlikleri öncesi oyun dışında öğrencilere münazara etkinliği de yaptırmıştır. Gruplara ayrılan öğrenciler arasında hem rekabet duygusu ortaya çıkmış hem de iş birliği yapma becerisi geliştirilmeye çalışılmıştır. Ders içi yapılan farklı etkinlikler öğrencileri mutlu etmiş ve heyecan duymalarını sağlamıştır. Bu durumda öğretmenin yaratıcı drama etkinliği haricinde de birtakım çalışmalar yapmaya çalıştığını görmekteyiz. Ö4 ve Ö5 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Münazara yaptık ve grubumuzla birlikte teknolojinin yararlarını savunmak için sloganlar hazırlayarak sınıfa astık. (Ö4)”

“...İkinci haberi vereyim münazara açıklandı. Üçüncü haber bizim grup kazandı ve en iyi konuşmacı benim “çooook” mutluym. (Ö5)”

Öğretmenin bu etkinlikler sırasında iyi gözlem yapması gerekmektedir. Çünkü bu etkinliklerde zorlanan öğrencilerin de olduğu öğrenci günlüklerindeki bulgular arasındadır. Ö16 bu durumu şu şekilde anlatmıştır:

“Tabu oynadık ve benimle eş olan arkadaşım alttaki yasak kelimeleri söylemeden anlatmaya çalışıyordu. Anlamak da biraz zordu. (Ö16)”

Öğretmen anlatım tekniği dışında farklı tekniklerle ders işlemeyi denemiştir. Bu tekniklerden sosyal bilgiler dersine uyarlanmış tabu oyunu öğrencilerin dersi keyifli geçirmelerini sağlamıştır. Öğrencilerin dersi her zaman bu şekilde işlemek istemişlerdir. Münazara etkinliği ise öğrencilerde heyecan ve mutluluk duygularını uyandırmıştır.

4.3.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Yaratıcı Drama Yönteminin Derste Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Çalışma grubu öğrencilerden bazıları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilere daha önce yaratıcı drama yöntemiyle ders işleyip işlemedikleri sorulmuştur. Görüşme yapılan öğrenciler 2017-2018 eğitim öğretim yılı sosyal bilgiler dersinden önce hiç yaratıcı dramayla ders işlemediklerini dile getirmişlerdir. Öğrenciler ilk kez yaratıcı drama yöntemi ile bu çalışma sayesinde karşılaşmışlardır. Bu duruma ilişkin veriler Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. *Daha Önce Yaratıcı Drama Yöntemi ile Ders İşleyen Öğrenci Sayısına İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Görüşler	f
Hayır	9
Evet	0

Tablo 10 incelendiğinde görüşme yapılan öğrencilerin tamamının daha önce yaratıcı drama yöntemiyle hiç ders işlemedikleri ortaya çıkmaktadır. Bu durumu öğrenciler şu şekilde dile getirmiştir:

“Dramayı bu okula gelince öğrendim.” (Ö1)

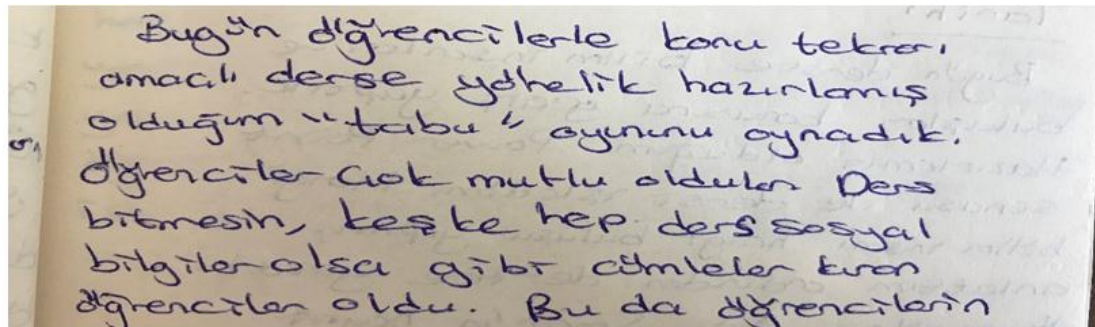
“Hayır. İlk kez. Canlandırmayı ilk kez yapıyorum ben bu yıl.” (Ö2)

“Yok öğretmenim daha önce hiç işlememiştik. Siz gelmeden önce drama kelimesi ile ilgili bildiğim tek şey şuydu böyle sadece rol yapılıyor.” (Ö3)

4.3.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü

Yaratıcı drama öncesi öğrenme ortamında öğretmen iletişimin kaynağını oluşturmuş olsa da süreç içerisinde ders ile ilgili oyunlar ve etkinlikler ile dersi zenginleştirmiştir. Tablo 9’da yer alan tabu oyunu ve münazara etkinliği öğretmen günlüğünde de yer almıştır. Öğrenci günlükleri bulgularında öğrenciler tabu oyunundan çok zevk alarak oynadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmen günlüğünde de benzer şekilde ifade edilmiştir:

“Bugün öğrencilerle konu tekrarı amaçlı derse yönelik hazırlanmış olduğum tabu oyununu oynadık. Öğrenciler çok mutlu oldular. Ders bitmesin, keşke hep ders sosyal bilgiler olsa gibi cümleler kuran öğrenciler oldu.”

Oyun şüphesiz ki çocukların en çok sevdiği aktivitedir. Bu etkinliği sınıfa taşımak da önemlidir. Öğretmen, öğrencilerin oyunlarla öğrenmeyi sevdiğini tabu oyunu ile fark etmiş ve bu farkındalığını günlüğünde dile şu şekilde getirmiştir:

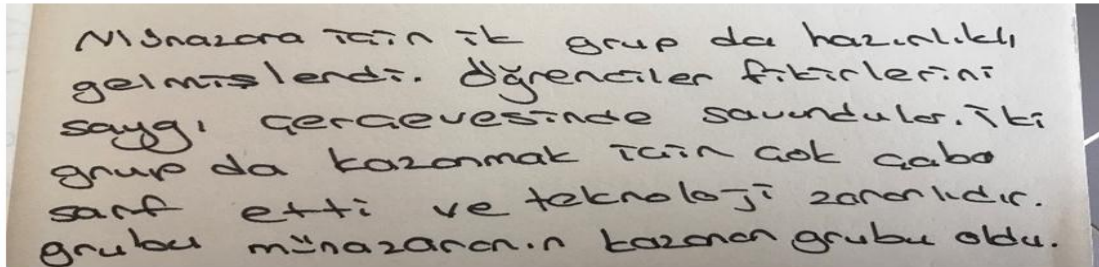
“Bu da öğrencilerin dersle en çok sevdikleri aktivite olan oyunun birleşmesinin onları çok mutlu ettiğinin bir göstergesidir diyebilirim.”

Sosyal bilgiler dersine uyarlanmış tabu oyunu eşli bir çalışmadır. Bu eşli çalışmada bazı öğrenciler arkadaşlarına karşı ön yargılı yaklaşmış olsalar da oyun içerisinde yanıldıklarını görmüşlerdir. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde ifade edilmiştir:

“Sosyal bilgiler dersi iyi olan öğrenciler iyi olmayan öğrenciler ile eş olmaktan çok hoşlanmadılar. Biz puan kazanamayız dediler. Fakat ön yargılı davrandıkları arkadaşlarının da puan kazandıklarını gördüler.”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde öğretmen münazara etkinliği de yaptırmıştır. Bu etkinlik öğrencilerin araştırma, bir fikri savunma ve rekabet duygularını ortaya çıkarmıştır. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde ifade edilmiştir:

“Münazara için iki grup da hazırlıklı gelmişlerdi. Öğrenciler fikirlerini saygı çerçevesinde savundular iki grup da kazanmak için çok çaba sarf etti ve teknoloji zararlıdır grubu münazaranın kazanan grubu oldu.”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi derslerde sosyal bilgiler dersine uyarlanmış tabu oyunu ve münazara yapılmıştır. Tabu oyunu sayesinde öğretmen öğrencilerin ders içerisinde konulara uyarlanmış oyunları oynamayı sevdiğini görme şansı yakalamıştır. Münazara ile öğrencilerde rekabet ve heyecan duygularının ön plana çıktığını günlüğünde belirtmiştir. Öğretmen yaratıcı drama yöntemi öncesinde de derslerde kısmen de olsa etkinlikler yapmaya çalışmıştır.

4.3.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla beraber derste kullanılan etkinlikler de

değişiklik göstermeye başlamıştır. Öğrenciler günlüklerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte yaptıkları etkinlikleri dile getirmişlerdir. Öğrencilerin en çok dile getirdikleri etkinlik eğitsel oyunlar ve doğaçlama olmuştur. Ardından ise donuk imge ile yürüme etkinlikleri gelmektedir. Eğitsel oyunlar ve yürüme etkinlikleri genellikle yaratıcı dramanın ısınma aşamasında kullanılırken doğaçlama, donuk imge gibi teknikler canlandırma aşamasında kullanılmaktadır (Bkz. Tablo 11).

Tablo 11. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Ders İçi Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğrenci Günlükleri*

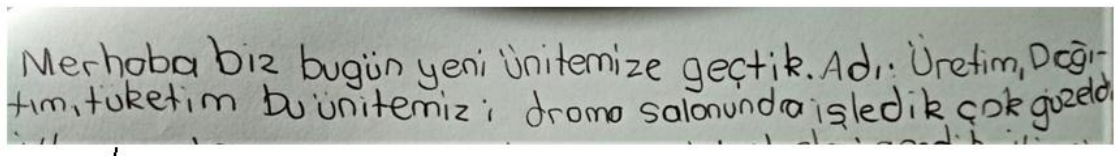
Ders İçi Etkinlikler	F
Eğitsel oyunlar	17
Doğaçlama	17
Donuk İmge	8
Yürüme etkinlikleri	5

Yaratıcı drama içerisinde kullanılan teknikler ile öğrenciler derse karşı olumlu bir tutum geliştirmişlerdir. Bu durumu tuttukları günlüklerine de yansıtmışlardır. Öğrenciler daha mutlu olduklarını ve eğlendiklerini sıklıkla dile getirmişlerdir. Öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Önce ithalat ve ihracat etkinliğini yaptık. Ben dün böyle hatırlıyorum. Bugün ekmeği biz anlattık ve ben buğday oldum. Çok eğlenceliydi. (Ö3)”

“Donuk imge oynadık çok eğlendik. (Ö9)”

“Merhaba biz bugün yeni ünitemize geçtik. Adı: Üretim, Dağıtım ve Tüketim. Bu ünitemizi drama salonunda işledik çok güzeldi. (Ö6)”

“Bugünkü sosyal bilgiler dersimizde drama salonundaydık. Seçtiğimiz şeyin taklidini yaptık. Ben çok eğlendim. (Ö10)”

“Biz dramadaydık. Bugün oyun oynadık ve canlandırma yaptık. Yine çok eğlenceliydi. Oyunları oynarken çok çok ... mutluydum. (Ö5)”

Yaratıcı drama etkinliklerinin eğlenceli olduğu kadar öğretici olduğunu da günlüklerine yazan öğrenciler olmuştur. Bazı öğrenciler yaratıcı drama atölyeleri ile bilgilerin daha kalıcı hale geldiğini de söylemiştir. Bazı öğrenciler bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Senaryo yazıp oynadık ve ben çok eğlendim. Drama salonunda işlediğimiz dersler hem eğlenceli hem de öğretici. (Ö10)”

“Üçüncü oyunun adı donuk imgeydi. Değişik ama öğretici bir oyundu ve bölgeleri öğrendim. İyi ki var sosyal bilgiler dersi. (Ö17)”

“Bazı bölgelerin ünlü şeylerini taklit edip söyledik. Çok akılda kalıcıydı. (Ö1)”

Yaratıcı drama etkinlikleri ile öğrencilerde “biz” bilincinin de oluştuğunu öğrenci günlükleri analizlerinde görmekteyiz. Öğrenciler artık “ben” kelimesinden ziyade “biz” kelimesini kullanmaya başlamışlardır. Ö6 bu durumu günlüğünde şu şekilde dile getirmiştir:

“Üçüncü oyunumuz canlandırma benim grubuma öğretmenimiz Cansu hoca bize Akdeniz Bölgesi’ni verdi ve biz canlandırdık. Çok güzel bir dersti. Görüşürüz. (Ö6)”

Öğrenciler yaratıcı drama etkinlikleriyle birlikte yapmış oldukları canlandırmaları ve ortaya koydukları ürünleri de günlüklerinde değerlendirmeye başlamışlardır. Bu değerlendirmeler hem kendi grupları için hem de diğer gruplar için yapmışlardır. Ö9 ve Ö5’in günlüklerindeki ifadeleri şu şekildedir:

“Bugün yine kütüphaneye gittik, çok güzel oyunlar oynadık birisini anlatayım. Ben, Esra, Deniz, Taha ve Mahmut grup olduk ve kış turizmini gerçekleştirdik ama güzel yapamadık ama diğer gruplar çok iyiydi. (Ö9)”

“Takım arkadaşlarım Sena, Ece ve Deren harika bir iş başardık. (Ö5)”

Grup çalışmalarında zaman zaman anlaşmazlık çıkmıştır. Fakat öğrenciler bu durumu kendi kendilerine çözmeye çalışmış ve bu süreci de günlüklerine aktarmışlardır. Bu durum öğrencilerin problemlerle baş edebilme becerisi kazanmasını da sağlayacaktır diyebiliriz. Ö4 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Selin rolünü kabul etmedi. Bende düşünüp Selin’i okuyucu yaptım ve çok güzel rol yaptık. (Ö4)”

Öğrencilerden bazıları günlüklerinde yapmış oldukları yaratıcı drama etkinliklerini anlatmaya çalışmışlardır. Bu durumu kısa kısa anlatan öğrenciler olduğu gibi bir

etkinlikleri sırasıyla uzun bir şekilde anlatan öğrenciler de olmuştur. Bazı öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Öğretmenimiz ekonomik faaliyetleri etrafa bıraktı ve biz seçtiğimiz şeyin şeklini almaya çalıştık. (Ö6)”

“Biz derste ithalat ihracat oyunu oynadık. Yastıklarla sınır yaptık. Elimize bir kalem aldık. Öğretmenimiz Cansu ihracat dediğinde ülkeye kalemi veriyorduk. İthalat dediğinde ülkeden kalemimizi alıyorduk. (Ö9)”

“Biz başta bir meslek seçtik ve ona göre bir söz ve hareket seçtik. Sonraki oyunda meslek sepetiydi. Hoca “meslekler” derse herkes yer değiştiriyor ve gönüllü kişi yer kapmaya çalışıyor. (Ö1)”

“Biz bugün drama salonuna gittik. Oyun oynadık ve birinci oyunumuzda tüm ülkeleri gezdik. Sonra ikinci oyunumuzda yaya geçidi yaptık ve yaya geçidinden sonra bölgelerin yiyeceklerini bölgeleriyle eşleştirdik.”

Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmasıyla birlikte öğrenciler derse karşı olumlu bir tutum oluşturmuşlardır. Çocukların genelinin en çok sevdiği aktivite olan oyunun derslerle ilişkilendirilmesi yaratıcı dramaya karşı da bir sevgi ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin geneli dersi drama ile işlemeyi tercih ettiklerini görüşmelerde de dile getirmişlerdir. Yaratıcı drama etkinlikleri grup çalışması ve iş birliği yapmayı da öğrencilere sağlama şansı vermiştir.

4.3.5. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü

Yaratıcı drama etkinlikleri sonrası öğretmen günlükleri etkinlikler açısından incelendiğinde gerçekleştirilen etkinliklerin yaratıcı drama yöntemi çerçevesinde gerçekleştiğini görüyoruz. Tablo 12 incelendiğinde öğretmen günlüğünde en çok tekrar edilen etkinlik eğitsel oyunlar olmuştur. Ardından sırasıyla rol oynama, doğaçlama, yürüme çalışmaları ve donuk imge gelmektedir.

Tablo 12. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Ders İçi Yapılan Etkinliklere İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Ders İçi Etkinlikler	f
Eğitsel Oyunlar	12
Rol Oynama	6
Doğaçlama	6
Yürüme Çalışmaları	2
Donuk İmge	2

Sosyal Bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin sonucunda yaratıcı drama içerisinde kullanılan tekniklerden ve eğitsel oyunlardan faydalanılmıştır. Bu teknikler ve eğitsel oyunlar öğrencilerin ders içerisinde aktif rol almalarını sağlamıştır. Bu tekniklerin bazılarında öğretmen günlüğünde şu şekilde değinilmiştir:

“Bugün donuk imge tekniğini uyguladık. Bu teknik sayesinde öğrencilerin çoğunluğu ürünler ve yetiştirildiği bölgeler hakkında fikir sahibi oldu.”

Öğretmen hazırlamış olduğu etkinlikleri süreç içerisinde öğrencilerin ilgi ve beklentileri doğrultusunda şekillendirmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu değerlendirme aşamasında konuşarak fikir beyan etmek yerine etkinlikler ile değerlendirme çalışmalarını yapmayı tercih ettiklerini sözel olarak ifade etmişlerdir. Bunun için öğretmen yaratıcı drama atölyelerinin son kısmı olan değerlendirme kısmında çoğunlukla farklı etkinliklere yer vermeye çalışmıştır. Bu durum öğretmen günlüğünde şu şekilde yer almıştır:

“Öğrenciler değerlendirme aşamasında çember olup konuşma kısmından sıkılıyorlar. Bu yüzden sadece gönüllü öğrencilere söz hakkı veriyorum ve bu aşamaya da etkinlikler eklemeye başladım.”

Araştırmanın amacı sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramanın öğrenci ve öğretmene olan etkisini ortaya çıkarmak olduğu için bu kısımda gerçekleştirilen etkinlikler yaratıcı drama yöntemi çerçevesinde gelişmiştir.

4.4. Derse Karşı Tutum ve Dersi Anlama

Bu başlıkta “Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin derse karşı tutum ve dersi anlama düzeylerini nasıl etkilemektedir?” alt probleminin yanıtı aranmıştır.

4.4.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri

Öğrencilerin derse karşı olan tutumu dersin işleniş tarzına göre değişiklik göstermiştir. Tablo 13’te öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler ışığında ders işleme tarzı ve öğrencilerin tutumu verilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde ders içerisinde kullanılan öğretim tekniklerinin öğrencilerin tutumunu da değiştirdiğini görmekteyiz.

Tablo 13. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Derse Karşı Tutumuna İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Teknik	Duygu	F
Eğitsel Oyun	Eğlenceli	17
Anlatım	Sıkıcı	9
Münazara	Heyecanlı	3
	Meraklı	2

Etkinlikler başlığında da değinildiği gibi Tablo 13 incelendiğinde de sınıfta gerçekleştirilen eğitsel oyunların öğrencilerin ders içerisinde eğlenmesini sağlamıştır. Sosyal bilgiler dersine uyarlanmış olan tabu oyunu öğrencilerin hem eğlenmesini hem de öğrenmesini sağlamıştır. Ö13 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal bilgiler dersi güzeldi. Bilgilendirici, eğlenceli tabu oyunu oynadık. Eğlenceliydi, çok güzeldi. Biz kazandık ve eşimle oyun oynarken çok eğlenceliydi. (Ö13)”

Öğretmenin ders içerisinde en sık kullandığı bir diğer teknik ise anlatım olmuştur. Sınıf içi iletişimde genel olarak hâkim olan öğretmen zaman zaman akıcılığı yitirip öğrencilerin sıkılmalarına ve konuları anlamada zorlanmalarına neden olmuştur. Öğrenci günlüklerinde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bugün bazı insanların yeteneklerini ve hayatlarını inceledik. Bugün bu konuyu hatta bitirdik. Ama aslında ben çok sıkılıyorum.” (Ö9)

“Hoca dersi anlatırken 1. konu çok kolay gelmişti. Orta konulara doğru konular zorlaştı. Ama hoca da anlatımı sıkılaştırmıştı. (Ö1)”

Öğrencilerin derse karşı olan tutumunu ders içerisinde işlenen konularda etkilemiştir. Bazı öğrencilerin sosyal bilgiler dersi içerisinde işlenen konular dikkatini çektiği için derste zamanın nasıl geçtiğini anlamadıklarını ifade etmişlerdir. Ö11 ve Ö4 bu durumu günlüğünde şu şekilde ifade etmiştir:

“Arama motorları, web gibi konuları gördük. Kolaydı, zaman hızlı geçti. Böyle ders geçti. Çok güzeldi. (Ö11)”

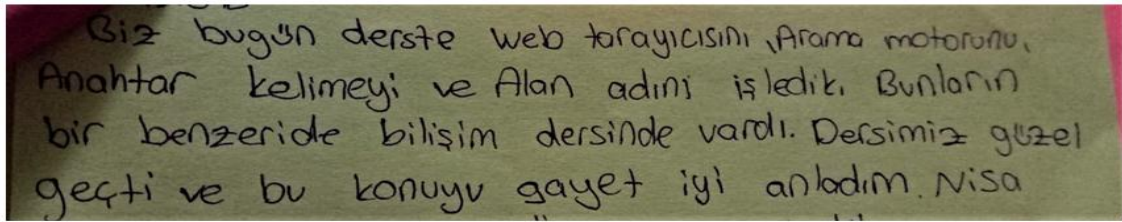
“Merhaba! Bugün yine beraberiz. Bugünkü sosyal bilgiler dersinde yine çok mutluydum. Çünkü sosyal dersini işlemek bana çok ama çok zevkli geliyor... Yeni ünitemizi çok merak ediyorum. (Ö4)”

Öğretmen yaratıcı drama etkinlikleri öncesi oyun dışında öğrencilere münazara etkinliği de yaptırmıştır. Ders içi yapılan münazara etkinliği de öğrencilerin heyecan ve mutluluk duymalarını sağlamıştır. Ö5 bu durumu günlüğünde şu şekilde ifade etmiştir:

“...İkinci haberi vereyim münazara açıklandı. Üçüncü haber bizim grup kazandı ve en iyi konuşmacı benim çok mutluyum. (Ö5)”

Sosyal bilgiler dersinde işlenen bazı konuların başka derslerde de işlenmesi de öğrencilerin tutumları üzerinde etkili olmuştur. Bazı öğrenciler bu sayede konuyu daha iyi anlamış ve güzel bir ders geçirmelerini sağladığını günlüklerinde şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Web tarayıcısını, arama motorunu, anahtar kelimeyi ve alan adını işledik. Bunların bir benzeri de bilişim dersinde vardı. Dersimiz güzel geçti ve bu konuyu gayet iyi anladım. (Ö8)”

Derse karşı olan tutum dersin işleniş tarzına göre değişiklik göstermiştir. Öğrencilerin çoğunluğu etkinliklerle işlenen derslere daha fazla ilgi göstermiştir. Öğrenmede öğrencilerin kişisel ilgileri ve tutum önemli bir etkidir. Kimi öğrenciler sosyal bilgiler dersine ait bazı konuları sevdiği için tutumu da olumlu olmuştur. Sosyal bilgiler dersinin diğer derslerle olan ilişkisi de derse karşı tutum üzerinde olumlu etki oluşturmuştur.

4.4.2. Öğrenci Mülakatlarına Göre Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Derse Karşı Tutum

Öğrencilerle yapılan mülakatlardan elde edilen verilere göre yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde derse olan ilgilerini öğrenmek için sosyal bilgiler derslerini sevip sevmedikleri sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar Tablo 14'te verilmiştir. Tabloda öğrencilerden alınan yanıtlar tekrarlanma sıklıklarına göre sıralanmıştır.

Tablo 14. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Duyulan Sevgiye İlişkin Öğrenci Görüşleri

Derse Karşı Tutum	f
Seviyorum	5
Kısmen Seviyorum	4

Tablo 14’te görüldüğü gibi öğrencilerin en çok verdiği cevap “seviyorum” olmuştur. Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde de öğrencilerin çoğunluğu tarafından sosyal bilgiler derslerine karşı olumlu bir tutum sergilenmektedir. Öğrencilerin vermiş oldukları yanıtların nedenleri ise Tablo 15’te açıklanmıştır.

Tablo 15. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Dersi Sevip Sevmemelerinin Nedenlerine İlişkin Görüşleri*

	Nedenler	f
Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Sosyal Bilgiler Dersini Seviyorum	Öğretmenim güzel anlatıyor.	4
	Tarihle ilgilenmek hoşuma gidiyor.	3
	Hayatı öğretiyor.	2
	Öğretmenimi seviyorum.	1
Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesinde Sosyal Bilgiler Dersini Kısmen Seviyorum	Ezberlemem gereken noktaları sevmiyorum.	2
	Tarih ünitesini anlayamıyorum.	1

Tablo 15’te de görüldüğü gibi öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde de dersi sevmelerinin sebebinde en çok yer alan etmen öğretmene karşı duyulan sevgi ve öğretmenin ders anlatımı olmuştur. Bu durum öğrenci günlüklerinde elde edilen bulgularla da örtüşmektedir. Öğrencilerin öğretmene karşı olumlu bir tutum içerisinde olmaları derse karşı da olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum Ö2 ve Ö5 tarafından şöyle dile getirilmiştir:

“Sizi çok sevdiğim için sizinle ders işlemek hoşuma gidiyordu.” (Ö2)

“Siz çok güzel anlatıyordunuz benim aklıma hemen giriyordu seviyordum o yüzden.” (Ö5)

Bazı öğrencilerin sosyal bilgiler derslerini sevmelerinin sebebi ise tarihe karşı ilgi duyuyor olmalarıdır. Sosyal bilgiler dersleri içerisinde yer alan tarih konuları da bu öğrencilerin dersi sevmelerini sağlamıştır. Bu durumda sosyal bilgiler dersine karşı tutum oluşturmada ders konularının da etkili olduğu söylenebilir. Konuyla ilgili Ö4 ve Ö7’nin görüşleri şu şekildedir:

“Çünkü öğretmenim tarihi seviyorum, sosyal bilgiler dersini de seviyorum. (Ö4)”

“Çünkü öğretmenin güzel anlatmasından dolayı hem dinlemeyi hem de çalışmayı çok seviyorum. Tarihi hatırlatıyor bana tarihle ilgilenmeyi çok seviyorum. (Ö7)”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde dersi kısmen sevmediğini belirten öğrenciler de vardır. Bu öğrencilerin dersi kısmen sevmemelerinin başlıca sebepleri sosyal bilgiler dersinde yer alan ezber ve tarih konuları olmuştur. Öğrencilerin bu husustaki ifadeleri şu şekildedir:

“Seviyordum çünkü siz çok güzel anlatıyordunuz fakat bazı ezber gerektiren yerleri sevmiyordum. (Ö6)”

“Ekonomik şeyler filan böyle ezberlenmiyordu sinir oluyordum. Matematik, Türkçe dersi dinleyince oluyor. Ama İngilizce, sosyal bilgiler gibi derslerde tekrar etmeyince hemen unutuyorsun onun üzerinden geçeceksin yoksa olmuyor. (Ö3)”

“2. üniteyi anlamak istemiyordum hiç sevmedim ve anlayamıyordum. (Ö1)”

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevmeme sebeplerinin başında ise ezberci öğrenme gelmektedir. Ezberlenen bilgilerin kısa sürede unutulması sürekli tekrar edilmesi gerekmesi öğrencilerin derse karşı olumsuz tutum göstermelerine ve bazı sosyal bilgiler konularını ise sevmemelerine neden olmuştur.

4.4.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde derse karşı olan ilgi ve dikkat dersin işleme tarzına göre değişiklik göstermiştir. Yoğun ezber gerektiren tarih konularının anlatımında öğrencilerin sıkıldığını öğretmen günlüğünde belirtmiştir. Öğrenci günlüklerinde olduğu gibi eğitsel oyunlar ve münazara etkinliği öğrencilerin derse karşı tutumunu olumlu etkilemiştir (Bkz. Tablo 16).

Tablo 16. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Derse Olan Tutumuna İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Teknik	Duygu	f
Anlatım	Sıkıcı	6
Eğitsel Oyun	Eğlenceli	3
Münazara	Heyecanlı	1
	Meraklı	1

Tablo 16’da yaratıcı drama etkinlikleri öncesi öğretmenin sınıf içi atmosferden etkilenerek öğrencilerin derse karşı tutumuna ilişkin günlüğüne almış olduğu notların

analizi vardır. Tarih konularının anlatımında öğrencilerin derse karşı ilgisinin düştüğü öğretmen günlüğünde elde edilen bulgular arasındadır:

“Kalan sürede uygarlıklara tekrar değindik. Öğrenciler bu öğrenme alanı içerisindeki İlk Çağ Uygarlıkları konusundan sıkıldılar. Aklımızda uygarlıkları ve özelliklerini nasıl tutabiliriz, ne zaman bitecek? diye sıklıkla sordular.”

Tarih konuları yüzünden sosyal bilgiler derslerine karşı ön yargılı olan öğrencilerin olduğu öğrencilerle yapılan görüşmelerde elde edilen veriler arasında yer almaktadır. Fakat öğretmenin bu konularla ilgili akıllı tahtayı kullanması öğrencilerin ilgi düzeyini artırmıştır. Öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bugün derste Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne sanal tur yaptık. Bu tur çocukların ilgisini çok çekti. Ardından akıllı tahta aracılığıyla Friglere ait mezar olan Midas Tümülüsü’nün içini gösteren video izledik. Öğrenciler daha önce bahsettiğimiz eserlerin görsellerini görmekten çok mutlu oldular.”

Daha önce de ifade edildiği gibi öğrenciler derste oyun oynamayı ve etkin olmayı sevdiğini hem kendi günlüklerinde hem de görüşmelerde belirtmişlerdir. Bu durum öğretmen günlüğüne de şu şekilde yansımıştır:

“Bugün öğrencilerle konu tekrarı amaçlı derse yönelik hazırlamış olduğum “tabu” oyununu oynadık. Öğrenciler çok mutlu oldular. Ders bitmesin, keşke hep ders sosyal bilgiler olsa gibi cümleler kuran öğrenciler oldu.”

Burada önemli diğer bulgu ise öğretmenin kendisine dair günlüğüne aldığı bir nottur. Öğretmen öğrencilerin genelini sıkıldığı tarih konularını anlatırken kendisinin de motivasyonunun düştüğünü günlüğünde dile getirmiştir. Bu bulgu öğretmenin öğrencilerin ilgi ve motivasyon seviyelerinden etkilendiğini göstermektedir.

“Öğrenciler uygarlıklar konusundan hoşlanmadılar. Ben de artık bu ünite bitsin istiyorum.”

Münazara etkinliği hazırlık bakımından öğrencileri heyecanlandırmış ve sonuçlar öğrencilerde merak uyandırmıştır. Öğretmen günlüğünde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“Her iki grup da münazara hazırlıklarını tamamlamış olarak geldiler. Beklentimin çok üstünde hazırlanmışlardı. Her iki grupta da görsellerle desteklenmiş afişler vardı. Öğrenciler münazara sürecinde heyecanlıydılar sonuçları merakla bekletiler.”

Öğretmen günlüğündeki bulgulara genel olarak bakıldığında öğrencilerin aktif olarak derse katıldıkları zamanlarda dersi daha çok sevdiğini ve ilgilerinin arttığı görülüyor. Ayrıca derste videolar, görseller kullanmak da öğrencilerin derse karşı daha fazla güdülenmesini sağlamıştır. Öğretmenin derse karşı tutum ve motivasyonu da öğrencilerinkiyle paralellik göstermiştir.

4.4.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin genel itibari ile ders içerisinde eğlenmelerini sağlamıştır. Bu durum öğrenci günlüklerinde açık defalarca ifade edilmiştir. Tablo 17'ye göre öğrencilerin tamamı yaratıcı drama yöntemi ile dersi daha eğlenceli bulduklarını göstermektedir. Yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin derse eğlenerek aktif bir şekilde katılmasını sağlamıştır.

Tablo 17. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Derse Karşı Tutum İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Derse Karşı Tutum	f
Dersi eğlenceli buluyorum	17
Zaman çabuk geçiyor	5

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin tamamının günlüklerinde yaratıcı drama yöntemi sayesinde derslerin eğlenceli bir hal aldığını dile getirdiklerini görüyoruz. Normal şartlar altında teneffüse kaç dakika kaldığını hesaplayan öğrenciler yaratıcı drama etkinlikleri esnasında teneffüse dahi çıkmak istemişlerdir. Bu durumu bir öğrenci günlüğünde şu şekilde dile getirmiştir:

“Çok güzel bir gündü ve canlandırmamız çok güzeldi. Hatta teneffüs zili çaldı ve biz çıkmak istemedik. (Ö9)”

Yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin derste zamana daha az odaklanmalarını sağlamıştır. Teneffüse çıkmak istemeyen öğrenciler aynı zamanda artık sosyal bilgiler derslerinin çok hızlı geçtiğini ve bu dersin bitmemesini istediklerini de günlüklerinde dile getirmişlerdir. Ö4 ve Ö17'nin konuyla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“2 saat çok çabuk geçti. Ben hala kafamda bir ders daha varmış gibi düşünüyorum. Sizinle ders çok zevkli. (Ö4)”

“Ben çok mutluym. Keşke her saatimiz sosyal bilgiler dersi olsa. Derslere gelince iyi anlıyorum. Etkinlikleri severek yapıyorum. (Ö17)”

Öğrenciler eğlenmenin yanı sıra derste neler öğrendiklerini de günlüklerine eklemişlerdir. Buradan yola çıkarak her derste canlandırma yapmak istediklerini de günlüklerinde ifade etmişlerdir. Ö12'nin ifadesi şu şekildedir:

“Bugün canlandırmalar çok güzeldi. Bir ürünün bozuk olduğunu görünce neler yapabileceğimizi öğrendik. Her gün olsa keşke canlandırma! (Ö12)”

Yaratıcı drama içerisinde kullanılan farklı teknikler de öğrencilerin dikkatini çekmiştir. Bu tekniklerden bazılarını günlüklerinde anlatmışlardır. Bu teknikleri her zaman yapmak istediklerini günlüklerinde dile getirmişlerdir. Ö8 ve Ö7 bu durumu şu şekilde anlatmıştır:

“Diğer oyunumuz ise öğretmenimiz değişik bölgelerin resimlerini koydu. Biz onların şeklini yaparak öğretmenimizde bize dokunuyordu ve ismini bölgesini söylüyorduk. Çok eğlendim her zaman bunu yapalım. (Ö8)”

“Canlandırmada markete gittik süt aldık. Sonra baktık ki sütün tarihi geçmiş gittik ve değiştirdik. Ben bugün yine önceki gün olduğu gibi çok eğlendim. (Ö7)”

Yaratıcı drama etkinlikleri sonrası öğrenci günlüklerinde göze çarpan en önemli nokta bilişsel düzeyleri, yetenek ve ilgileri birbirinden çok farklı olan öğrencilerin hepsinin yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde dersi eğlenceli ve dikkat çekici bulmuş olmasıdır. Bu noktada yaratıcı dramanın bütün öğrencilere hitap eden bir yönü olduğunu söyleyebiliriz.

4.4.5. Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Derse Karşı Tutum ve Anlamaya Yönelik Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması öğrencilerde birtakım duyguları ortaya çıkarmıştır. Tablo 18'de öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde elde edilen verilerin analizi yer almaktadır.

Tablo 18. *Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasıyla Birlikte Öğrencilerin Yaşadıkları Duygulara İlişkin Görüşleri*

Duygular	f
Eğlendim	6
Mutlu oldum	2
Kendime güvenim arttı	1
Öğrenme isteğim arttı	1
Sevdim	1

Tablo 18’deki verilere göre derslerde yaratıcı dramanın uygulanmasını öğrencilerin eğlenceli bulduklarını mutlu olduklarını ve öz güvenlerinin arttığını görüyoruz. Bir öğrenme ortamının öğrenciler tarafından eğlenceli olarak nitelendirilmesi öğrencilerin derse karşı daha ilgili ve istekli olmalarını sağlayacaktır. Öğrencilerin mutlu oldukları ve sevdikleri bir ortamda ders işlemeleri yine derse karşı ilgilerini arttıracak ve istekli hale gelmelerini sağlayacak etkenler arasındadır. Öğrenciler bu durumu görüşmelerde şu şekilde dile getirmiştir:

“Diğer dersler sıkıcı oluyor ama sosyal bilgiler dersini drama ile işlediğimiz için eğlenceli oluyor. (Ö6)”

“Eğlenerek işleyince daha fazla sevdiğim bir ders oldu. Çok eğleniyorum. Canlandırma yapıyorum ve dersi öğreniyorum çok eğlenceli bence.” (Ö7)

“Çok mutlu oldum. Eğleniyorum, daha iyi pekişiyor.” (Ö8)

Yaratıcı drama üç aşamadan oluşan bir yöntemdir. İkinci aşaması olan canlandırma aşamasında öğrenciler konularla alakalı doğaçlamalar yapma şansı yakalamışlardır. Canlandırmalar sayesinde ise çekingen olduğunu söyleyen öğrencinin kendisini artık daha öz güvenli bulduğunu belirttiğini görüyoruz:

“Kendime güvenim geldi çünkü bundan önce biraz daha utanıyordum, çekiniyordum ama canlandırma yaptıktan sonra kendime daha çok güvenim geldi.” (Ö4)

Yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin dersi daha eğlenceli bulmasını, mutlu olmalarını, daha öz güvenli hissetmelerini ve dersi sevmelerini sağlamıştır. Aynı zamanda yaratıcı drama öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamıştır. Tablo 19’da öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonrasında yaratıcı drama yönteminin derslerde kullanımı sonrasında derse karşı olan tutumlarına ilişkin analiz yer almaktadır.

Tablo 19. *Yaratıcı Drama Uygulamaları ile Öğrencilerin Derse Karşı Olan Tutuma İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Derse Karşı Tutum	f
En sevdiğim ders oldu	4
Derste artık sıkılmıyorum	2
Daha fazla ders çalışmak istedim	2
Dersi daha iyi anlamaya başladım	1

Tablo 19’da yer alan görüşme verilerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler derslerine karşı ilgilerinin olumlu yönde geliştiğini görüyoruz. Öğrencilerin öğrenme ortamına yaratıcı dramının girmesiyle birlikte en sevdikleri dersin sosyal bilgiler olduğunu ifade etmeleri oldukça önemli bir bulgudur. Öğrencinin dersi sevmesi akademik başarılarını da muhtemelen olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca öğrencilerin derste sıkılmıyor olması ders ortamını sevdirecek diğer önemli bir bulgudur. Bu durumu Ö3, Ö4 ve Ö6 şu şekilde özetlemiştir:

“Şimdi ben zaten sosyal bilgileri ilgiliydim. Ama drama yapınca olumsuz yönünde değiştirmedim. Olumlu yönde değiştirdi severek girdiğim bir ders oldu. Mesela ben eskiden sosyal bilgiler diye bağırılmazdım sevmezdim o kadar ama şu an dramaya gideceğimizde çok seviniyorum.” (Ö3)

“Sosyal bilgiler dersleri en sevdiğim dersler oldu.” (Ö4)

“Diğer dersler sıkıcı oluyor ama sosyal bilgiler dersini drama ile işlediğimiz için sıkılmıyoruz.” (Ö6)

Yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin öğrenme isteğini de arttırmıştır. Bu durum da muhtemelen öğrencilerin akademik başarılarına olumlu bir şekilde yansıtacaktır. Görüşme yapılan öğrenciler ise dersi daha iyi anlamaya başladığını ifade etmiştir. Bu durumu Ö1, Ö9 ve Ö5 kodlu öğrenciler şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal Bilgiler dersine hep girmek istedim. Eğleniyorum ve öğrenme isteğim daha çok artıyor.” (Ö1)

“Daha iyi anlamaya başladım.” (Ö9)

“Sosyal bilgiler dersine daha fazla çalışmaya başladım.” (Ö5)

Öğrencilerin çoğunluğu sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla en sevdikleri dersin artık sosyal bilgiler dersi olduğunu dile getirmişlerdir. Öğrencilerin artık derslerde sıkılmıyor olmaları da yine görüşmeler

sonucunda elde edilen veriler arasındadır. Yaratıcı drama aynı zamanda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine daha çok çalışma isteğini arttırmış ve daha iyi anlamalarını sağlamıştır.

4.4.6. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Dersi Anlama Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Bu alt problem durumunda öğrenciler açısından yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersi konularını anlama düzeylerine bir etkisi olup olmadığına yanıt aranmıştır. Tablo 20’de yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin dersi anlama düzeylerine etki edip etmediğine dair görüşmelerden elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 20. *Yaratıcı Dramanın Dersi Anlama Düzeyine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Anlama Düzeyine Etkisi	f
Etkiledi	7
Etkilemedi	2

Öğrencilerin çoğu görüşmelerde yaratıcı drama yönteminin dersi anlama düzeyini olumlu yönde etkilediğini söylemiştir. Dersi daha iyi anladıklarını örnekler vererek de açıklayan öğrenciler olmuştur. Bazı öğrenciler ise bu durumu derste eğlendikleri için daha iyi anladıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu durumla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“Olumlu düzeyde etkiledi. Yine eğlendiğim için aklımda kaldı. Yine olsa yine işlerim öğretmenim.” (Ö2)

“Etkili daha iyi anlıyorum hem oyun oynuyoruz hem ders işliyoruz.” (Ö6)

“Göstermeden olmuyordu. Ama dramayla daha iyi anladım. Mesela ithalat ve ihracatı drama olmasaydı anlayamazdım.” (Ö9)

“Evet bir dahaki konulara geri döndüğümde dersi daha iyi anladığımı fark ettim.” (Ö5)

“Daha iyi anlıyorum.” (Ö4)

Bilişsel düzey bakımından yüksek olan iki öğrenci ise dersi anlama düzeyine etki etmediğini sosyal bilgiler dersini daha önce de anladıklarını fakat derse karşı öğrenme isteklerinin arttığını belirtmişlerdir. Ö3 ve Ö7 bu durumu şu şekilde belirtmiştir:

“Ders anlama düzeyime hiçbir etki etmedi bence çünkü iki türlü de anlıyorum dersi. Ama dramada daha çok öğrenme isteği oluyor içimde. Şimdi sonuçta yani

ders deftere yazıp öğrenmek değil de hayatı oyuna çevirip öğrenmek daha eğlenceli.” (Ö3)

“Ben sosyal bilgiler dersini her türlü anlıyorum. Yani bana kolay geliyor. Daha çok tarihle ve yaşadığımız yerle ilgili olduğu için bana kolay geliyor. Burada daha çok eğlendiğimiz için daha çok çalışsam geliyor.” (Ö7)

Öğrencilerin çoğunluğu yarı yapılandırılmış görüşmede yaratıcı dramının sosyal bilgiler dersini anlama düzeyini olumlu yönde etkilediğini söylemiştir. Bilişsel düzeyi yüksek iki öğrenci ise herhangi bir etki etmediğini eskiden de sosyal bilgiler dersini anladıklarını fakat eskisine göre daha çok öğrenme isteklerinin bulunduğunu söylemişlerdir. Yaratıcı drama yöntemi bu noktada orta ve alt bilişsel düzeye sahip öğrenciler için anlama düzeyine olumlu etki etmektedir diyebiliriz.

4.4.7. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlükleri

Yaratıcı drama etkinlikleri ile öğrencilerin derse karşı daha istekli ve ilgili oldukları öğretmen günlüklerinde de karşılaşılan bulgular arasındadır. Öğrenciler sosyal bilgiler dersine karşı eskisine göre daha fazla istekli olmuşlardır. Bu durum dersin öğretmenine de olumlu etki etmiştir. Tablo 21’de öğretmenin derse karşı tutumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 21. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmenin Derse Karşı Tutumuna İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Derse Karşı Tutum	f
Heyecanlandım	3
Motivasyonum arttı	2

Tablo 21’e göre öğretmen derse karşı heyecan duyduğunu günlüğünde üç ve motivasyonunun arttığını iki kez dile getirmiştir. Bu durum öğrencilerin derse karşı tutumuyla ilişkili bir şekilde gelişmiştir. Öğretmen günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

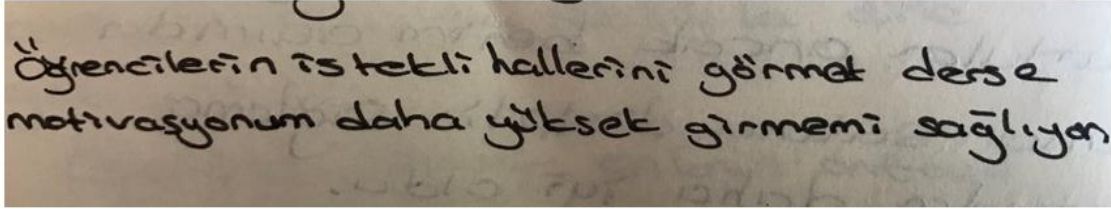
“Bugün derse girdiğimde öğrencilerden biri ‘öğretmenim merdivenlerden çıkarken keşke ders sosyal bilgiler olsa demiştim ders sosyal bilgilermiş çok mutlu oldum’ dedi. Öğrencilerin derse karşı ilgilerinin artmış olması beni de heyecanlandırıyor.”

“Öğretmen olarak onların ortaya yeni ürünler koyması beni çok heyecanlandırdı.”

Öğretmen yaratıcı drama etkinlikleri ile derse daha fazla ilgili olan öğrencilerini görmekten mutlu olmuştur. Yaratıcı drama etkinlikleri öğretmeni de ders işlemeye daha

istekli hale getirmiştir. Öğretmen bu heyecanını ve isteğini günlüğünde şu şekilde dile getirmiştir:

“Öğrencilerin istekli hallerini görmek derse motivasyonum daha yüksek girmemi sağlıyor.”

Yaratıcı drama yönteminin derste kullanımı yalnızca öğrencilerin tutumunu olumlu etkilememiştir. Aynı zamanda öğretmenin de derse karşı motivasyonunun artmasını sağlamıştır. Öğretmen, öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirmelerinden etkilenmiştir.

4.5. Beklentiler

Bu başlık altında “Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden beklentilerini nasıl etkilemiştir?” alt problemine yanıt aranmıştır.

4.5.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri

Birbirlerinden farklı duygu, düşünce, yetenek ve beceriye sahip olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden de beklentileri birbirinden oldukça farklı olacaktır. Bu durumu öğrenci günlüklerinin incelenmesinden anlamak mümkündür. Tablo 22’de öğrencilerin günlüklerinde yer alan beklentilere dair bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 22. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Ders Sürecindeki Beklentilerine İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Beklentiler	f
Derste oyun oynamak	15
Günlük hayatta fayda sağlayacak bilgiler öğrenmek	9
Sınavlardan yüksek not almak	4
Sözlü-yazılı sınavların olmaması	2

Tablo 22’de öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi kullanımı öncesi sosyal bilgiler dersine dair beklentileri yer almaktadır. Öğrencilerin ders işleniş tarzının değişmesini istedikleri günlük analizlerin de ortaya çıkan verilerdendir. Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde oynatılan “tabu” oyunu da öğrenciler tarafından sosyal bilgiler dersleri içerisinde sürekli olarak oynanmak istenmiştir. Aşağıda iki öğrencinin günlüklerinden alınan alıntılar birçok öğrenci için ortak bir görüş olabilir. Sınıfın geneli oyunla ders işlemenin daha eğlenceli olduğu ve zamanın daha güzel geçtiği tutumuna sahiptir. Ö7 ve Ö11 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Biz tabu oynadık. Keşke her pazartesi oynasak. Ben dün daha çok eğlendim. (Ö7)”

“Bu arada dün tabuyu oynadık. Bugün, yarın, her gün oynayalım. (Ö11)”

Sosyal bilgiler günlük hayata dair bilgilerin öğrenildiği bir derstir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden beklentileri genellikle günlük hayatlarında işlerine yarayabilecek bilgileri öğrenmek oluşturuyor. Ö4 bu durumu şu şekilde özetlemiştir:

“Doğal afetler konusunu çok iyi anladım. Özellikle de depremde neler yapabileceğimi öğrendim. Bu konu benim için değerli bir konu çünkü eğer Allah korusun bu doğal afetlerden biri olursa ne yapacağımı öğrendim. Sosyal bilgiler dersinde bu tarz konuları daha çok öğrenmeliyiz. (Ö4)”

Bazı öğrenciler kendileri için kolay gelen konuların hiç bitmemesini istediklerini günlüklerine yazmışlar. Ö1 kodlu öğrencinin aşağıda yer alan düşüncesinden yola çıkarak zorluk ve kolaylığın kişiden kişiye ve ilgilere göre değiştiği sonucuna da varabiliriz.

“Çok kolaydı. Bilim insanlarını tanımak onca ağır konudan iyi geldi. Çok eğlenceliydi. Keşke bu konu hiç bitmese. (Ö1)”

Bazı öğrencilerin günlüklerinde ise akademik kaygılara rastlanmıştır. Sosyal bilgiler dersi sevilen bir ders olmasına karşın dersin ölçme ve değerlendirme kısımlarının olmamasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu kaygı yazılıdan yüksek bir not almak ya da deneme sınavlarından daha fazla net yapmak olarak öğrenci günlüklerinde açığa çıkmıştır. Ö12 ve Ö17 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu konu zor bir konuydu. Bilim insanlarının özellikleri falan. Sosyal bilgiler dersini çok seviyorum. Ama sözlü yazılı olmasa tam benlik olacak. (Ö12)”

“Bugün sosyal bilgiler dersinde tekrar yaptık. Tekrar hatırladım ve çok iyi pekişti. Evde soru çözerim tam olur... Sınavlarda daha fazla net yapabilirim. (Ö17)”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde eğitsel oyunların derste daha fazla yer alması öğrencilerin çoğunluğunun beklentisini oluşturan unsur olmuştur. Öğrenciler sosyal bilgiler dersinde gündelik hayatlarında yarar sağlayacak olan bilgiler öğrenmek istediklerini günlüklerinde sıklıkla ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra akademik başarıya dair kaygılardan kaynaklı beklentiler oluşmuştur. Yazılı-sözlü gibi değerlendirme aşamalarının olmaması ya da bu değerlendirmelerden yüksek notlar almak öğrencilerin beklentilerini oluşturan başlıca faktörlerdir.

4.5.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmen Günlüğü

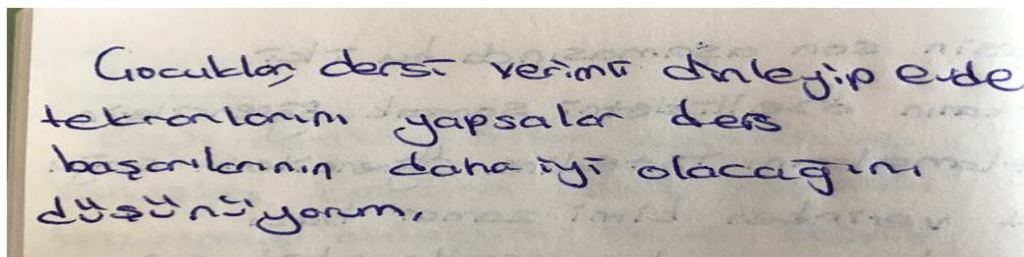
Öğretmenin dersle ve öğrencilerle ilgili olan beklentisi genellikle öğrencilerin derse yönelik daha fazla çaba sarf etmelerine yöneliktir. Öğretmen, öğrencilerin akademik başarılarının artmasına yönelik beklenti içerisine girmiştir. Tablo 23'te öğretmen günlüğünden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 23. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğretmenin Sosyal Bilgiler Ders Sürecindeki Beklentilerine İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Beklentiler	f
Öğrencilerin konu tekrarı yapmaları	5
Öğrencilerin akademik başarılarının yükselmesi	2
Öğrencilerin kültürel anlamda çalışmalar yapmaları	1

Tablo 23'e göre öğretmenin derste yaratıcı drama yöntemi kullanımı öncesi öğrenme sürecindeki beklentilerinin tamamı öğrenciler üzerine yoğunlaşmıştır. Öğretmen öğrencilerin derste işlenen konuları ders sonrasında tekrar etmeleri durumunda başarılarının artacağına inanmaktadır. Öğretmen bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuklar, dersi verimli dinleyip evde tekrarlarını yapsalar ders başarılarının daha iyi olacağını düşünüyorum.”

Öğretmen aynı zamanda öğrencilerin kültürel alanlarda da öğrencilerin kendilerini beslemelerini istemektedir. Ders içerikleri ile ilgili belgesel ve kitap önerilerinde bulunan öğretmen öğrencilerin bu önerileri gerçekleştirmelerini beklemektedir. Öğretmen günlüğünde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bugün çocuklara Zaman Tüneli ile Sümer’e Yolculuk kitabını önerdim. Umarım kitabı alıp okurlar ve sınıf içerisinde paylaşım yapma fırsatı buluruz.”

Öğretmen günlüğü incelendiğinde öğretmenin beklentilerinin de genellikle akademik başarı üzerinde yoğunlaştığını görüyoruz. Öğretmen, ders içerisinde anlatılan konuların öğrencilerin sonrasında tekrar etmelerini istemektedir. Öğrenciler tarafından konu tekrarı yapıldığı takdirde akademik başarının da artacağını düşünmektedir. Öğretmen ayrıca öğrencilerin kültürel alanda da çalışmalar yapmalarını istemekte ve bu doğrultuda onlara kitaplar önermektedir.

4.5.3. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında öğrencilerin genelinde dersi artık yaratıcı dramayla işleme beklentisi oluşmuştur. Bu beklentinin asıl sebebi bilişsel düzeyi, ilgi ve yetenekleri farklı olan bütün çocukların ders içerisinde aktif hale getirilmesidir diyebiliriz. Yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında oluşan beklentiler Tablo 24’teki gibi yansımıştır.

Tablo 24. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinden Beklentilerine İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Beklentiler	f
Dersleri yaratıcı drama yöntemi ile işlemek	15

Tablo 24’e göre yaratıcı drama etkinlikleri sonrası öğrenci günlükleri incelendiğinde öğrencilerin beklentileri ders işleniş yöntemi doğrultusunda değişiklik göstermiştir. Öğrencilerin geneli dersi artık yaratıcı drama yöntemi ile işlemek istediğini belirtmektedir. Bu durumu Ö4, Ö9 ve Ö10 şu şekilde dile getirmiştir:

“Drama gününü sabırla bekliyorum... (Ö4)”

“Bazen şöyle düşünüyorum keşke hep dramaya gitsek. (Ö9)”

“5. ünitemiz olan üretim, dağıtım ve tüketim ünitemizin hepsini drama salonunda işliyoruz. Keşke tüm ünitemizi dramada işlesek. (Ö10)”

Yaratıcı drama etkinlikleri sonrası öğrencilerin genel olarak beklentilerini ders işleniş yöntemi oluşturmuştur. Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde olduğu gibi akademik kaygılardan bahsetmemişlerdir. Diğer ünitemleri de yine yaratıcı drama yöntemiyle işlemek istediklerini ifade etmişlerdir.

4.5.4. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmen Günlüğü

Yaratıcı drama yöntemi ile ders işlemek geleneksel sınıf ortamını tamamıyla değiştirmektedir. Yaratıcı drama etkinliklerinin kullanımı ile öğretmenin beklentileri de genellikle yaratıcı drama etkinlik süreçlerine yönelik olmuştur. Tablo 25’te öğretmen günlüğünden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 25. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğretmenin Sosyal Bilgiler Dersi Sürecindeki Beklentilerine İlişkin Öğretmen Günlüğü*

Beklentiler	f
Öğrencilerin yaratıcı drama etkinlik sürecine uyum sağlamaları	6
Çevreyi gözlemlenmeleri	1
Konu tekrarı yapmaları	1

Tablo 25’e göre öğretmen günlüğünde en çok tekrarlanan bulgu öğrencilerin yaratıcı drama etkinlik sürecine uyum sağlamaları olmuştur. Yaratıcı drama etkinlikleri sürecinde öğretmenin öğrencilerden birbiri ile uyum içerisinde çalışmalarını, oyun kurallarına uyum sağlamaları ve birbirlerine dinlemeye yönelik beklentileri oluşmuştur. Öğretmen bu durumu günlüğünde şu şekilde belirtmiştir:

“Öğrencilerin grup içerisinde birbirlerini dinlemedikleri anlar oluyor ve kısmen de olsa müdahale etmem gerekiyor. Süreç içerisinde daha iyiye gideceğini düşünüyorum.”

“Oyun kurallarına uymamaları konusunda endişeliydim fakat bu konuyla ilgili büyük sorunlar yaşamadık. Öğrenciler beni ve arkadaşlarını dikkatli dinledikleri sürece sorun yaşayacağımızı da düşünmüyorum.”

Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen konu çerçevesinde öğretmen öğrencilerin çevrelerini gözlemleyerek bilgileri daha kalıcı hale getireceklerini düşünmüştür. Öğrencilerin çevresindeki insanların çoğunluğu hangi meslekle uğraşılıyor, sıklıkla yapılan ekonomik

faaliyetin hangisi olduğunu gözlemlenmelerini istemiştir. Günlüğünde bunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Öğrencilerle bugün yaptığımız çalışmada çevremizdeki meslekleri tanıdık. Bunun için çevrelerini gözlemlerlerse daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştireceklerine inanıyorum.”

Öğretmen günlüğünden de anlaşılacağı üzere öğretmen yaratıcı drama süreciyle ilk kez karşılaşan öğrencilerin uyum sağlamasında sorun yaşayabileceğini düşünmüştür. Beklentilerini de bu doğrultuda öğrencilerin sürece uyum sağlaması üzerine oluşturmuştur. Ayrıca öğretmen konularla ilişkili olarak öğrencilerin çevrelerini gözlemlenmelerini de istemiştir.

4.6. Öğretmene Karşı Tutum

Bu başlık altında “Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi öğretmene karşı tutumu nasıl etkilemektedir?” alt problemine yanıt aranmaktadır.

4.6.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrenci Günlükleri

Öğrenciler, günlüklerine genel olarak sosyal bilgiler dersi öğretmenlerini sevdiklerini yazmışlardır. Dersin işleniş tarzı her ne olursa olsun öğretmene karşı olumlu bir tutum ve sevgi besledikleri elde edilen bulgular arasındadır. Tablo 26’da öğrenci günlüklerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 26. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Öncesi Öğrencilerin Öğretmene Karşı Tutumuna İlişkin Öğrenci Günlükleri*

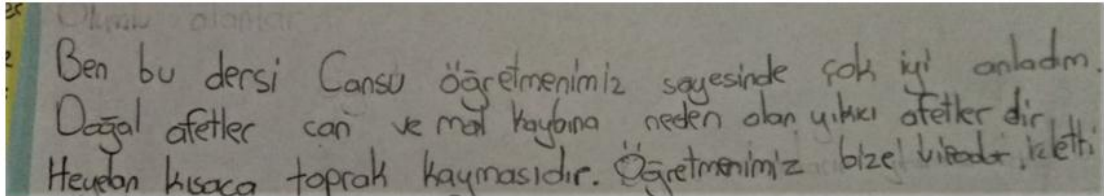
Öğretmene Karşı Tutum	F
Öğretmenimi seviyorum	11
Öğretmenim dersi güzel anlatıyor	10
Öğretmenime saygı duyuyorum	1

Öğrenci görüşmelerinde de öğrenciler öğretmenlerini sevdikleri için dersi sevdiklerini ifade etmişlerdir. Tablo 26 incelendiğinde 11 öğrenci günlüğünde öğretmenini sevdiğini belirtmiştir. Bazı öğrenciler ise öğretmenleri sayesinde dersi kolaylıkla anladıklarını günlüklerine yazmışlardır. Öğrenciler bu durumu günlüklerinde şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Slayt daha eğlenceli ve renkli olduğu için daha çok hoşuma gidiyordu. Ama neyse Cansu Hoca ile ders her türlü zevkli oluyor. (Ö5)”

“Öğretmenimi çok ama çok sonsuz derece seviyorum. (Ö12)”

“Ben bu dersi Cansu öğretmenimiz sayesinde çok iyi anladım. (Ö9)”

Öğrencilerin çoğunluğu günlüğünde öğretmenlerini sevdiklerini ve dersi güzel anlattığını ifade etmiştir. Bir öğrenci ise öğretmene saygı duyduğunu günlüğünde dile getirmiştir. Ö13 kodlu öğrenci bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

“Bilişim ve birçok şey öğrettiniz öğretmenim ve eğlenceli, iyi geçti. Öğretmenime saygım sonsuzdur. (Ö13)”

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi öğrenci günlükleri incelendiğinde öğrencilerin öğretmenlerine karşı olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Öğretmenlerinin güzel ders anlattığını ve bu yüzden de dersi kolay anladığını dile getiren öğrenciler olmuştur. Genel olarak öğrenciler tarafından öğretmene karşı sınıf içerisinde olumlu bir tutum vardır.

4.6.2. Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrenci Günlükleri

Yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında öğrencilerin öğretmene karşı tutumunda değişiklik gözlenmemiştir. Öğrenciler öğretmenlerine karşı duydukları sevgi ve saygıyı yine günlüklerinde sıklıkla dile getirmişlerdir. Tablo 27’de öğrenci günlüklerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 27. *Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sonrası Öğrencilerin Öğretmene Karşı Tutumuna İlişkin Öğrenci Günlükleri*

Öğretmene Karşı Tutum	f
Öğretmenimi seviyorum	13
Şanslı hissediyorum	2

Tablo 27’de de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmene karşı tutumu yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında da olumludur. 13 öğrenci öğretmenini sevdiğini 2 öğrenci ise öğretmeni açısından şanslı olduğunu ifade etmiştir. Ö6’nın ifadeleri şu şekildedir:

“Cansu öğretmenimiz iyi ki bizim sosyal öğretmenimiz. Yaratıcı drama biliyor. Bu yüzden kendimi şanslı hissediyorum.” (Ö6)

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi ve sonrasında öğretmene karşı olan tutumda büyük bir değişiklik gözlemlenmemiştir. Öğrenciler, öğretmenlerini sevdiğini yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında da dile getirmişlerdir. Öğrencilerin öğretmenlerinin yaratıcı drama bildiği için şanslı hissetmeleri ise önemli bir bulgudur.

4.7. Yaratıcı Drama Yönteminin Faydaları

Bu alt problem durumunda öğrenciler açısından sosyal bilgiler derslerini yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ardından ne tür faydalar sağladığının yanıtı aranmıştır. Tablo 28’de öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 28. *Yaratıcı Drama Yönteminin Faydalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Yaratıcı Dramanın Faydaları	f
Konuları daha iyi anlamak	4
Canlandırma yapmak	3
Oyunlarla bilgilerin kalıcılığını arttırmak	1
Uygulamalarla öğrenmek	1

Tablo 28’e göre öğrencilerin görüşmelerinden elde edilen verilere göre öğrencilerin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinden dolayı öğrencilerin konuları daha iyi anladıkları, canlandırma yapmayı sevdiğileri, oyunlar ile öğrenmeleri kalıcı hale getirdikleri ve uygulama yaparak öğrenmeyi sevdiğileri ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili bazı öğrenciler şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Drama ile işleyince bir şeyi daha çok anlıyorum. (Ö1)”

“...daha iyi anladım o oyunlar aklımda kaldığı için unutmamış oldum. (Ö2)”

“Çok güzel oldu hocam hem uyguluyorduk hem de yanlışlarımızı görünce siz canlandırmada düzeltiyordunuz sonra yazıyorduk güzel anlıyorduk o yüzden çok güzeldi diyebilirim. (Ö5)”

“Dersleri daha da iyi anladım. (Ö9)”

Yaratıcı drama yöntemi sayesinde öğrenciler öğrenme ortamının merkezinde olmuşlardır. Canlandırmalar ve uygulamalar yaparak öğrenme fırsatı yakalamışlardır. Öğrencilerin bu görüşlerinden yola çıkarak yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin konuları daha iyi anlayarak bilgilerin kalıcılığını arttırdığını söyleyebiliriz.

4.8. Yaratıcı Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Konularını Hatırlama Düzeyine Etkisi

Bu alt problem durumunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersi içerisinde yaratıcı drama yönteminin konuları hatırlama düzeylerine etkisinin ne olduğuna yanıt aranmıştır. Tablo 29’da öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 29. *Yaratıcı Drama Yönteminin Konuları Hatırlama Düzeyine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Hatırlama Düzeyi	f
Olumlu Etki Etti	9
Olumsuz Etki Etti	0

Tablo 29’a göre öğrencilerin tamamı yaratıcı drama yönteminin konuları daha iyi hatırlamalarını sağladığını söylemiştir. Hatırlama düzeyine olumsuz etki ettiğine dair hiçbir öğrenci yanıt vermemiştir. Bu duruma ilişkin bazı öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Tabii ki etki etti olumlu şimdi mesela ithalat ve ihracat kavramları dramada yaptığımız bir oyun sayesinde aklımda kaldı kalemi al at gibi bir oyun oynamaştık. (Ö3)”

“Çok etki etti. Çünkü eğlendiğim için unutmamış oluyorum. Bazen sınıfta işlediğimizde unutuyordum öğretmenim. İlla ki çalışmam gerekiyordu. Şimdi drama yaparken bile çalışmış oluyorum. (Ö2)”

“Evet drama ile işlediğimiz konuları daha iyi hatırladım. (Ö5)”

Farklı bilişsel düzeydeki öğrencilerden alınan bu cevaplar sonrasında yaratıcı drama yönteminin uygulandığı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının konularına yönelik öğrencilere sorular sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğunun bu sorulara doğru yanıtlar verdiği görülmüştür. Bu soru ve cevaplardan bazıları şöyledir:

“Satın aldığın bir ürünle ilgili sorun yaşarsan bu konuda neler yapabilirsin? (Öğretmen)”

“Öncelikle markete giderim markete sorarım eğer ürünü iade almazlarsa tüketici haklarına başvururum. (Ö2)”

“Ürünleri alırken öncelikle masraf olmaması için liste yapmalıyız. Son tüketim tarihine TSE damgası olup olmadığına dikkat etmeliyiz Ürünlerin açılıp açılmadığını dikkat etmeliyiz. Bozuk bir ürünü geri almazsa tüketici koruma derneğine başvurabiliriz. (Ö3)”

“İade ederim kabul etmezse tüketici haklarını ararım. (Ö6)”

“Kullandığım bir ürün size ulaşana kadar hangi aşamalardan geçiyor? (Öğretmen)”

“Hocam ilk başta üretiliyor ürün sorunları varsa onlar gideriliyor ondan sonra diğer bölgelere dağıtım gerçekleşiyor. En sonda biz alıyoruz kullanıyoruz tüketiyoruz. (Ö5)”

“Yaşadığın bölgede var olan ekonomik faaliyetlere göre gelişen meslekler neler? (Öğretmen)”

“Resepsiyonistlik, tur rehberi, turizmci. Adana’da sanayi geliştiği için de fabrika işçiliği. (Ö2)”

“Mesela tarıma bağlı olarak çiftçilik Gıda mühendisliği ziraatçılık seracılığa bağlı olarak ne geliyor bilmiyorum. Turizme bağlı olarak resepsiyonist, turizm rehberleri. (Ö3)”

Öğretmenin sormuş olduğu çeşitli sorulara farklı bilişsel düzeylere sahip olan öğrenciler büyük çoğunlukla doğru yanıtlamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmenin yapıldığı tarih ile konuların bitiş tarihi düşünüldüğünde aradan geçen zamana rağmen -4 hafta- öğrencilerin sorulara büyük çoğunlukla yanıt verebiliyor olmaları önemli bir bulgudur. Yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin konuları hatırlama düzeylerine ilişkin olumlu etki etmektedir diyebiliriz.

4.9. Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yönleri

Bu alt problem durumunda öğrenciler açısından yaratıcı dramanın olumsuz yönlerinin olup olmadığı eğer varsa bunların neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 30’da öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 30. *Yaratıcı Drama Yönteminin Olumsuz Yönlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Olumsuz Yönleri	f
İstediğim arkadaşlarla grup olamamak	7
İstemediğim bir durum yok	2
Grup içerisinde dinlenmemek	1

Tablo 30'a göre öğrencilere "Yaratıcı dramanın sevmediğin yönleri oldu mu?" sorusu yöneltildiğinde en sık vermiş oldukları cevap samimi oldukları arkadaşlarıyla sürekli olarak grup çalışması yapamamak olmuştur. Fakat bu durum daha önceden de belirtildiği gibi birbirlerini daha yakından tanımalarını sağlamış ve samimiyetlerini arttırdığını kendileri görüşmelerde söylemişlerdir. Öğrencilere "Neden bazı arkadaşlarınla grup çalışması yapmak istemiyorsun?" diye sorulduğunda ise kendilerini dinlemeyen kişilerden hoşlanmadıklarını dile getirmişlerdir. Ö2 ve Ö3 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"İlk başlarda olmuştum istemediğim gruplar olduğu için. Mesela Beren'den rahatsız olmuştum çünkü Beren beni dinlemiyordu." (Ö2)

"Dramanın sevmediğim yönleri şöyle oldu istediğin kişilerle eşleşmeyebiliyorsun. Dinlemeyen kişiler olabiliyor Dinlenmediğim zaman çok sinirleniyorum." (Ö3)

Öğrenci günlüklerinde de rastlanan bir bulgu olan farklı cinsiyetlerin bir arada çalışmayı istememe durumu görüşmelerde de dile getirilmiştir. Bazı öğrenciler için grup içinde karşı cinsin bulunması da bir problem durumu yaratmıştır. Ö6 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"Gruplara ayrılınca erkek gelmesini sevmiyorum. Sevmediğim kişilerle grup olunca olmuyor." (Ö6)

Yaratıcı drama yöntemi uygulama aşamasında grup çalışmalarına oldukça fazla yer verilmiştir. Grup çalışmalarında öğrencilerin birbirleriyle fikir alışverişi yaparak ortak bir karara varmaları gerekir. Öğrenciler ise gruplarda tek başına fikir üreten kişi olmak istemediğini dile getirmiştir. Ö1 konuyla ilgili şu şekilde görüş belirtmiştir:

"Mesela öğretmenim sınıftan bazı arkadaşlarla grup olunca canlandırma için herhangi bir fikir çıkmıyor. Tek başıma düşünmek zorunda kalıyorum." (Ö1)

Yaratıcı drama yönteminin olumsuz yönü öğrenciler açısından istedikleri arkadaşlarıyla aynı grupta olamamak olmuştur. Grup çalışmalarında öğrenciler dinlenmemekten şikayetçi olmuşlardır. İki öğrenci ise olumsuz bir durumun olmadığını ifade etmiştir. En çok söylenen olumsuz yön istedikleri arkadaşlarıyla aynı grupta olamamak olsa da

görüşmelerde ve günlüklerden elde edilen veriler sınıf içi dayanışmanın ve samimiyetin arttığı yöndedir.

4.10. Yaratıcı Drama ile Geleneksel Yöntem Arasındaki Farklar

Görüşmelerde öğrencilere yaratıcı dramayı mı yoksa sınıfta geleneksel yöntemlerle ders işlemeyi mi tercih ettikleri sorulmuştur. Tablo 31’de öğrencilerden alınan cevaplara ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 31. *Dersin Yaratıcı Drama Yöntemiyle İşlenmesi ile Geleneksel Yöntemle İşlenmesi Arasında Kıyaslama Yapılmasına İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Görüşler	f
Yaratıcı drama	9
Geleneksel yöntem	0

Tablo 31’e göre görüşme yapılan öğrencilerin tamamı sınıf içerisinde öğretmen tarafından anlatılan ders yerine yaratıcı drama yöntemiyle işlenen dersi tercih etmişlerdir. Öğretmen bunun sebebini sorduğunda öğrenciler tarafından en sık verilen cevap öğretmenin sınıf içerisinde anlatım tekniği kullanmasının dersi sıkıcı hale getirdiği söylenmiştir. Konuyla ilgili Ö1 şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Drama tabii ki öğretmenim. Çünkü ben dersi sınıfta işlerken bunalıyorum. Dramada sizi de daha çok dinleyesim geliyor.” (Ö1)

Yaratıcı drama yöntemi ders içerisinde öğretilecek olan bilgilerin öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini ve o bilgilere dair yaşantılar oluşturmalarını sağlar. Bazı öğrenciler yaratıcı drama yöntemini bu özelliğinden dolayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Ö3 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Yaratıcı drama ile normal ders anlatımı arasında çok büyük fark var. Sınıfta yaşayarak öğrenmediğimiz için daha az kalıcı oluyor. Ama dramada canlandırma yaparken ya da oyun oynarken hayatı yaşayarak öğreniyormuş gibi oluyor.” (Ö3)

Çocukların vakit ayırmayı en çok sevdiği şey genellikle oyun oynamaktır. Bazı öğrenciler ise oyun oynayarak ders işleme fırsatı yakaladıkları için yaratıcı dramayı tercih ettiklerini dile getirmişlerdir. Ö4 bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Dramada oyun oynuyoruz. Daha yaratıcı ve keyifli geçiyor.” (Ö4)

Öğrenciler, sınıf içerisinde öğretmenin aktif olduğu ders işleme şekline ziyade yaratıcı drama yöntemiyle ders işleme şeklini tercih ettikleri görülmektedir. Bunun genel sebebi bizzat kendilerinin aktif olmasıdır da diyebiliriz. Bu durum ders içerisinde eğlenmelerini de sağlamış ve derse olan ilgilerini de arttırmıştır.

4.11. Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı ile Kazanılan Değerler

Bu alt problem durumunda öğrencilerin ders içerisinde yaratıcı drama kullanımı sayesinde sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerden hangilerini kazandıklarının yanıtı aranmıştır. Görüşmelere katılan öğrencilere sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlerin listesi verilmiş sonrasında öğrencilere soru yöneltilmiştir. Tablo 32’de öğrencilerin görüşmelerde ifade ettiği değerlere yer verilmiştir.

Tablo 32. *Yaratıcı Drama Yöntemi ile Kazanılan Değerlere İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Değerler	f
Saygı	9
Yardımsızlık	7
Sorumluluk	6
Özgürlük	5
Dayanışma	4
Dürüstlük	4
Çalışkanlık	4
Adalet	4
Sevgi	4
Barış	3
Bağımsızlık	3
Eşitlik	3
Aile Birliğine Önem Verme	2
Duyarlılık	1
Tasarruf	1

Tablo 32'ye göre yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla öğrencilerin sosyal bilgiler dersi müfredatında yer alan değerlerden en çok sık saygıyı dile getirdiklerini görüyoruz. Öğrenciler, bunun sebebi olarak grup çalışmalarında birbirlerinin fikirlerini dinlemeyi ve saygı duymayı öğrendiklerini aksi durumlarda karmaşanın ortaya çıktığını söylemişlerdir. Ö3 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Saygı mutlaka olmak zorunda. Birbirimizin düşüncelerine saygı duymak zorundayız. Bunu yapmazsak dramada anlaşmazlıklar ortaya çıkabilir.” (Ö3)

Öğrencilerin bir diğer sık vermiş oldukları yanıt ise “yardımseverlik” olmuştur. Yardımseverlik değerini ise öğrenciler gruplar içerisinde rolünü unutan arkadaşlarının rolünü tamamlamaları ile ya da görevini yerine getirme durumlarında kazandıklarını ifade etmişlerdir. Ö5 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Yardımseverlik örneğin bir arkadaşım görevini unutunca ona yardım etmek veya bir konuyu tamamlamak bana yardımseverlik kazandırdığını düşünüyorum.” (Ö5)

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun verdiği bir diğer yanıt ise “sorumluluk” olmuştur. Öğrenciler yaratıcı drama atölyeleri içerisinde birçok görev almışlardır. Öğrenciler yaratıcı drama atölyeleri süresince kendilerine düşen görevleri yerine getirdiklerinde ise sorumluluk bilincini de kazandıklarını söylemişlerdir. Ö1 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Siz bize bir görev veriyorsunuz. Biz o görevi yerine getirince sorumluluğumuzu da yerine getirmiş oluyoruz.” (Ö1)

Öğrenciler yaratıcı drama süreçlerinde kendilerini özgür hissettiklerini de sıklıkla ifade etmişlerdir. Yaratıcı drama süreçlerinde sürecin içeriğini öğrenciler kendileri tasarlar ve yeni fikirler üretirler. Bu durum onların özgürlüğü de sıklıkla söylemelerini sağlamıştır. Ö4 ve Ö6 bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Sonra özgürlük siz bize bir konu veriyorsunuz biz istediğimiz gibi dolduruyoruz.” (Ö4)

“Mesela öykü yazın dediğiniz zaman biz özgürce düşüncelerimizi yazıyoruz. Siz şunu yazın demiyorsunuz.” (Ö6)

Yaratıcı drama süreçleri içerisinde sıklıkla grup çalışmaları yapan öğrenciler dayanışma duygusunun da arttığını sıklıkla ifade etmişlerdir. Grup içerisinde öğrencilerin birlikte hareket etmesi birbirini destekleme ihtiyacını ve dayanışma duygusunu arttıran etkenler arasında gösterilmiştir. Ö1 ve Ö7 bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Öğretmenim hepimiz bir araya gelince aile gibi oluyoruz. Aile gibi olunca da birbirimizi desteklememiz ve açıklarımızı kapatmamız gerekiyor.” (Ö1)

“Hep birlikte olduğumuzda dayanışma içerisinde bir şeyler ortaya çıkarıyoruz.” (Ö7)

Sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla beraber öğrencilerin derse karşı ilgilerinin olumlu yönde geliştiği, dersi daha çok dinlemek ve çalışmak istedikleri öğrenci günlüklerinde karşımıza çıkmıştır. Görüşmelerde de kazanılan değerlerden birinin “çalışkanlık” olduğunu Tablo 32’de görüyoruz. Öğrenciler yapılan görüşmelerde de sosyal bilgiler dersine yaratıcı dramadan sonra daha çok çalışmak istediklerini dile getirmişlerdir. Ö6 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Çalışkanlık öğretmenim. Çünkü artık daha çok sosyal bilgilere çalışsım geliyor.” (Ö6)

Tablo 32’ye göre bir diğer sık bahsedilen değer ise “sevgi” olmuştur. Görüşmelerde elde edilen veriler bu noktada öğrenci günlükleri ile paralellik gösteriyor. Öğrenciler günlüklerinde küs oldukları arkadaşları ile barıştıklarını ya da ön yargılı oldukları arkadaşları ile artık daha samimi olduklarını ifade etmişlerdir. Yine görüşmelerde de öğrenciler bu durumdan bahsederek aralarındaki sevginin daha çok kuvvetlendiğini söylemişlerdir. Ö8 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Sevgi öğretmenim. Naz ile ben birinci dönemden beri küstüm ama dramayla beraber sevmeye başladım. Aynı grupta olmuştuk.” (Ö8)

Yaratıcı drama içerisinde gerçekleştirilen grup çalışmaları esnasında ortaya çıkan yaşantılar birçok değerın ortaya çıkmasında yardımcı olmuştur. Öğrenciler grupla beraber hareket ettikleri için aile birliğine verilen öneminde bu noktada anlaşılır hale geldiğini ifade etmişlerdir. Ö3 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Aile birliğine önem verme değeri ise grup olarak hareket ettiğimiz için bunun etki ettiğini düşünüyorum.” (Ö3)

Öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi ile kazandıklarını ifade ettiği bir diğer değer ise “tasarruf” olmuştur. Yaratıcı drama yöntemiyle işlenen Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının bir konusu olan Bilinçli Tüketim’den yola çıkarak öğrenciler bu değeri de kazandıklarını ifade etmişlerdir. Ö1 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Tasarruf çünkü bilinçli bir tüketici olabilmemiz için tasarruflu da olmamız gerekir. Bununla ilgili canlandırma da yapmıştık.” (Ö1)

Tablo 32’deki öğrenci yanıtları sosyal bilgiler dersi müfredatında yer alan değerler ile doğrudan ilişkilidir. Bu yanıtlardan yola çıkarak bir yaratıcı drama atölyesi içerisinde birçok değere bir derste değinme ve birçok değeri yaşatma şansı bulabiliyoruz. Yaratıcı drama yönteminin değer öğretiminde de kullanılabileceğini buradan yola çıkarak söyleyebiliriz.

4.12. Yaratıcı Dramanın Kullanılmasının Amaçları

Bu alt problem durumunda öğrenciler için ders içerisinde yaratıcı drama kullanılmasının amaçlarının neler olabileceğinin cevabı aranmıştır. Tablo 33’te öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 33. *Ders İçinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasının Amaçlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Amaçlar	F
Eğlenerek öğrenmek	4
Kalıcı öğrenmeyi sağlamak	3
Konuları pekiştirmek	2
Dayanışma ortamı oluşturmak	1

Tablo 33’e göre öğrencilerin ders içinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının amacını en çok “eğlenerek öğrenme” olarak ifade etmişlerdir. Öğrenci günlüklerinde öğrenciler yaratıcı dramayla birlikte eğlenerek öğrendiklerini sıklıkla günlüklerine yazmışlardır. Görüşmelerde ise yaratıcı drama kullanılmasının amacının eğlenerek öğrenmek olduğu en sık tekrar edilen yanıt olmuştur. Eğlenerek öğrenmenin daha kalıcı öğrenmeler sağladığı ve bilgileri pekiştirmede yardımcı olduğu öğrenciler tarafından görüşmelerde ifade edilmiştir. Ö3 ve Ö8 konuyla ilgili şu şekilde ifadelerde bulunmuşlardır:

“Hem eğlenirken hem de öğrenmekti. Böylelikle öğrendiklerimiz daha kalıcı oluyordu.” (Ö3)

“Daha iyi öğrenmek. Öğrendiğimiz bir konuyu dramayla daha çok eğlenerek pekiştirmek.” (Ö8)

Yaratıcı drama süreçlerinde öğrenciler küçük ve büyük gruplarla çalışmalar yapmış birlikte yeni ürünler ve durumlar ortaya koymuş ve fikirlerini paylaşma imkânı bulmuşlardır. Böyle bir ders ortamında dayanışma da ortaya çıkmıştır. Bazı öğrenciler bu durumu görüşmelerde ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili Ö7'nin ifadesi şu şekildedir:

“Birlik ve beraberlik içerisinde bir şeyler yapabilmek birbirimizin düşüncelerine saygı duymayı birbirimizi küçük görmemeyi amaçladık öğretmenim.” (Ö7)

Öğrenciler yaratıcı dramanın derslerde kullanılmasının amacını en çok eğlenerek öğrenmek için olduğunu söylemişlerdir. Yaratıcı drama yöntemi sayesinde kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmek ve konuları pekiştirmek ise öğrenciler tarafından söylenen bir diğer yanıt olmuştur. Grup çalışmalarının çok yapıldığı yaratıcı drama sürecinde dayanışma ortamı oluşturmak da verilen yanıtlar arasındadır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Bu bölümde bulgularda elde edilen veriler ve alt problemler çerçevesinde araştırmanın sonuçları verilmeye çalışılacaktır. Öneriler başlığı altında ise araştırma süresince karşılaşılan sorunlara ve deneyimlere ilişkin araştırmacı tarafından sunulan öneriler gelecek yıllarda yapılacak olan araştırmalara ışık tutması amacıyla yazılacaktır. Araştırmanın alt problemlerinde de belirtildiği üzere yaratıcı drama yönteminin öğretmen ve öğrenci açısından ortaya çıkan etkileri iki ayrı başlık altında incelenecektir.

5.1.1. Öğrenciler Açısından Ortaya Çıkan Sonuçlar

Öğrenciler sınıf arkadaşları ve öğretmenleri ile daha sağlıklı iletişim kurmaya başlamış. Arkadaşlarını daha yakından tanıyarak onların beceri ve yeteneklerini keşfetme imkanları bulmuşlardır. Sınıf içi iletişim teması kapsamında öğrenciler yalnızca öğretmenle değil diğer arkadaşlarıyla da iletişim kurma fırsatı yakalamıştır. Ders süresince bütün sınıf aktif bir şekilde derste rol almıştır. Öğrenciler sınıf içerisinde yapmış oldukları yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde kendi yetenek ve becerilerini de fark etme şansı elde etmişlerdir. Bu durum onların öz güven kazanmalarını sağlamıştır. Bu çalışmalar sayesinde iş birliği yapma ve empati kurma becerisi, dayanışma duygusunun gelişmesi sağlanmıştır. Yaratıcı drama çalışmalarının başlarında öğrenciler özellikle grup çalışmalarında uyum sorunları yaşamış olsalar da zaman içerisinde bu sorun ortadan kalkmıştır. Hatta grup çalışmaları sayesinde öğrenciler ön yargılı davrandıkları arkadaşlarıyla olumlu yönde ilişki geliştirmeye başlamışlardır. Yaratıcı drama etkinliklerinde gerçekleştirilen grup çalışmaları öğrencilerin “biz” bilinci oluşturmalarını sağlamıştır. Sınıf içi arkadaşlık ilişkileri gelişme göstermiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar incelendiğinde Akoğuz (2002) TEGV’de (Türkiye Eğitim

Gönüllüleri Vakfı) 12 hafta süreyle 9-13 yaş grubundaki çocuklarla yapmış olduğu yaratıcı drama çalışmalarında çocukların sözlü-sözsüz iletişim ve dinleme becerilerinin olumlu yönde geliştiği tespit edilmiştir. Bayrakçı (2007) ise yaratıcı drama ile yapmış olduğu araştırmasında okul öncesi dönemdeki çocukların iletişim becerilerinin olumlu yönde geliştiğini görmüştür. Kara ve Çam (2007) yaratıcı drama yönteminin birçok sosyal becerinin kazanmasında rol aldığını araştırma sonuçlarında bulmuşlardır. Onlara göre yaratıcı drama ilişki başlatma, grupla çalışma gibi becerilerin kazanıldığını bir yöntemdir.

Yaratıcı drama yönteminden önce ders içerisinde kullanılan materyaller sınıf içerisinde var olan araç-gereçlerden oluşmaktaydı. Bunlar: akıllı tahta, harita ya da öğretmen tarafından sınıfa getirilen çalışma kâğıtları... Yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasıyla beraber kullanılan materyallerde çeşitlilik gözlemlenmiştir. Daha önce derslerde hiç kullanılmayan materyaller ders sürecine eşlik etmeye başlamıştır. Öğretmenin derse ekledikleri dışında öğrenciler de derse materyal ekleme fırsatı bulmuşlardır. Özellikle yaratıcı dramanın ikinci aşaması olan canlandırma aşamasında öğrenciler tarafından materyaller işlev dışı kullanılmıştır. Kitaplar telefon olarak minderler tarla olarak derste yerini almıştır. Araç gereçlerin işlevleri dışında kullanılması öğrencilerin yaratıcılık becerisini geliştirmeye yönelik bir adımdır.

Yaratıcı drama yöntemi sayesinde öğrenciler sosyal bilgiler derslerine karşı olumlu tutum geliştirmişlerdir. Öğrenciler ders için daha sabırsız ve istekli bir hale gelmişlerdir. Öğrenciler sosyal bilgiler derslerinin daha zevkli hale geldiğini görüşmelerde ve günlüklerde dile getirmişlerdir. Derslerin bu şekilde devam etmesini sıklıkla öğretmenlerine de söylemişlerdir. Sosyal bilgiler dersinin keyifli yönlerini de keşfetmelerini sağlamıştır. Yaratıcı drama etkinlikleri öncesinde yapılan ders içi etkinlikler oldukça sınırlıdır. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı 5. öğrenme alanı öncesindeki dört öğrenme alanında yalnızca iki etkinliğe yer verildiğini görüyoruz. Bunlar: eğitsel oyun ve münazara. Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin ardından ders içi yapılan etkinlikler bu yöntem çerçevesinde gerçekleşmeye başlamıştır. Eğitsel oyunlar, yürüme etkinlikleri, hazırbulunuşluk çalışmaları, doğaçlamalar, donuk imge gibi daha öncesinde kullanılmayan teknikler yaratıcı drama ile derse dahil olmuştur. Öğrenciler dersleri daha eğlenceli bulmaya

başlamışlardır. Bu da derse karşı olan ilgi ve dikkatleri olumlu yönde artış göstermesini sağlamıştır. Öğrencilerin konularla ilişkili oynadıkları oyunların konuyu ve kavramları unutmalarını engellediği ortaya çıkmıştır. Bu durumla ilgili yapılmış diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Uygungül (2016) araştırmasında yaratıcı dramının sosyal bilgiler derslerine yönelik olumlu tutum geliştirilmesini sağladığını, öğrencilerin öğrenmelerinde de etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sarı (2017) araştırmasında yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasının öğrenmeyi daha kalıcı hale getirmeyi ve sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum geliştirilmesini sağladığı sonucuna varmıştır.

Sosyal bilgiler dersi yalnızca kazanımlardan ve konulardan ibaret bir ders değildir. Aynı zamanda öğretim programında yer alan birtakım değerler vardır. Öğretmen öğretim programında yer alan bu değerleri de öğrencilere kazandırmakla sorumludur. Yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanılması ile öğrenciler sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan birtakım değerleri kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bu değerlerin başında saygı, yardımseverlik ve sorumluluk gelmektedir. Bu durumla ilgili yapılan diğer çalışmalarda da yaratıcı dramının değer öğretiminde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Zengin ve Yalçınkaya'nın (2016) yapmış olduğu araştırmaya göre yaratıcı drama yönteminin kullanılması öğrencilerin hoşgörü, saygı gibi değerleri öğrenmesinde etkili bir yöntem olduğu ortaya çıkmıştır. Ryan ve Bohlin'e (1999, s. 157) göre değer öğretimi yapılırken katılımcıların deneyimlerinden de faydalanmak gerekir. Drama, rol oynama, eğitsel oyunlar gibi yöntem ve teknikler değer öğretiminde öğrencilerin tutum ve davranışlarını değiştirmede etkili olacaktır (akt. Çelik & Buluç, 2018). Çelik ve Buluç'un araştırmasına göre (2018) deney grubu öğrencilerini pozitif yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Yaratıcı dramının en önemli özelliği öğrencileri bilişsel duygusal ve devinimsel olarak etkin kılar (Üstündağ, 2016). Öğrenciler, öğrenilecek içeriğe ilgi duyduğunda ya da güdülendiğinde daha çok öğrenir (Demirel, 2015). Hornbrook'a göre (1993) öğrenci yaratıcı drama sürecine katılmaktan oldukça hoşlanır. Bu süreç, bir müzeyi gezmek ya da bir video izlemek kadar keyifli ancak öğrenciye çok daha farklı boyutlarda görüş açıları kazandıracak da ilgi çekicidir. Bu duygu öğrenciyi öğrenmeye karşı oldukça istekli duruma getirir (akt. Demirel, 2015, s. 93). Sosyal bilgiler dersi içerisinde yaratıcı

drama yönteminin kullanılması konuların hatırlanma düzeyine olumlu etki etmiştir. Konuların bitiminden bir ay sonra yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrencilere yaratıcı drama yöntemiyle işlenen öğrenme alanından sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu bu soruları doğru yanıtlamıştır. Hatırlama düzeyi ve yaratıcı drama ile ilgili başka araştırmalar da mevcuttur. Sarı (2017) sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğretimde kalıcılığı artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Yalçinkaya (2010) 7. sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırma neticesinde yaratıcı drama yönteminin bilgilerin hatırlanmasında olumlu yönde etki ettiği sonucuna varmıştır. Adıgüzel'e göre ise (2018) öğrenmede kalıcılığı sağlamak için öğrenciler öğrenme ortamında etkin olmalıdırlar.

Yaratıcı drama yönteminin derslerde kullanımından önce öğretmene karşı olumlu bir tutum vardır. Öğrenciler günlüklerinde öğretmenlerini sevdiklerini ve ona saygı duyduklarını dile getirmişlerdir. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde de öğrenciler sosyal bilgiler dersini sevmelerine sebep olarak öğretmenlerinin güzel anlatıyor olmasını da göstermişlerdir. Yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında da öğretmene karşı tutum değişmemiştir yine olumlu bir tutum söz konusudur. Değişen tek şey iki öğrencinin günlüğünde öğretmenin yaratıcı drama uygulamayı bildiği için şanslı hissettiklerini söylemiş olmalarıdır. Yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanılması bu çalışma içerisinde öğretmene karşı tutumda değişiklik yaratmamıştır. Öğretmenin yaratıcı drama yöntemi öncesinde sınıf içinde kullandığı iletişim dili ve öğrencilere karşı olan tavırları öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerini sağlamıştır.

Yaratıcı drama etkinlikleri öncesi öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden olan beklentilerine baktığımızda ders içinde eğitsel oyunlar oynamak ve günlük hayatta fayda sağlayacak bilgiler öğrenmenin sıklıkla dile getirildiğini görüyoruz. Bunların yanı sıra öğrencilerin dersin ölçme-değerlendirme kısmının olmamasını istedikleri ve akademik kaygı taşıdıkları göze çarpan bulgular arasındadır. Yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasından sonra öğrencilerin beklentileri de bu doğrultuda oluşmaya başlamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde de öğrencilerin tamamı dersleri yaratıcı drama ile drama salonunda işlemek istediklerini ifade etmişlerdir. Sınıfta öğretmenin genellikle anlatım tekniğini kullandığı ders işleme

tarzını seçmemişlerdir. Çelik ve Buluç'un (2018) sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinde yaratıcı drama yöntemi kullanarak yaptıkları araştırmada da öğrenciler diğer derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasını istedikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Yalçinkaya'nın (2010) araştırmasına göre de öğrenciler bütün konuları işlerken yaratıcı drama yöntemini kullanmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Yaratıcı dramanın olumsuz yönleri ise öğrenciler açısından istedikleri arkadaşlarıyla sürekli olarak aynı grupta bulunamamak olmuştur. Yaratıcı drama sürecinde sıklıkla gerçekleştirilen grup çalışmalarında gruplar genellikle rastgele bir şekilde oluşturulmuştur. Öğrenciler zaman zaman bu durumdan hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Fakat yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde rastgele oluşturulan bu gruplar sayesinde samimiyetlerinin arttığını, dayanışma ortamının oluştuğunu ve birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı yakalayarak yeteneklerini keşfettiklerini dile getirmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde öğrencilere yaratıcı drama ile yapılan derslerde amacın ne olabileceği sorulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu eğlenerek öğrenmek ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak yanıtını vermiştir. Bryce'a göre (2006) öğrenenler, eğlenceli öğrenme ortamlarında daha kolay öğrenirler. Parkinson'a göre (1999) öğrenenlerin öğrenme süreçlerinde neşeli zaman geçirmeleri ya da eğlenerek öğrenmeleri sadece kalıcı öğrenme konusunda değil aynı zamanda öğrenenlerin motivasyonlarını sağlama konusunda da önemli bir etkidir (akt. Günüş, Odabaşı & Kuzu, 2012, s. 315). Yaratıcı drama yöntemi ile işlenen derslerin öğrencilerin motivasyonunu artırdığı ve öğrenmeyi de kolaylaştırdığını söyleyebiliriz.

Yaratıcı drama yöntemi öğrencilerin derslerde aktif rol almasını sağlayan çağdaş bir yöntemdir. Yaparak-yaşayarak öğrenmeyi etkin bir şekilde sağlar. Bu yöntem ve bu araştırma neticesinde öğrencilerin bilgileri daha kalıcı hale getirebilecekleri, öğretmen ve sınıf arkadaşları ile daha sağlıklı iletişim kurabilecekleri, derse yönelik ilgi, dikkat ve anlama düzeylerinin artırılabilceği, öğretim programında yer alan değerlerin kazandırılabilceği araştırma neticesinde görülmüştür.

5.1.2. Öğretmen (Araştırmacı) Açısından Ortaya Çıkan Sonuçlar

Yaratıcı drama etkinlikleri sonrasında öğretmen rehber rolünü üstlenmiştir. Öğrencilere bizzat bilgiyi hazır veren kişi değil bilgiye ulaşmalarını sağlayan bir rehber olmuştur. Öğretmenin yaratıcı drama sürecinde öğrencilerle olan iletişimi olumlu yönde gelişme göstermiştir. Öğrenci-öğretmen iletişiminin daha sağlıklı bir hale gelmesi öğretmeni de mutlu etmiştir. Arslan, Erbay ve Saygın (2010) Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği bölümü öğrencileri ile yaratıcı dramanın iletişim üzerindeki etkisini incelemiş ve öğretmen adayları üzerinde olumlu gelişmeler meydana geldiğini çalışmalarında belirtmişlerdir. Öztürk (2006) ise tiyatro derslerini yaratıcı drama ile işlemiştir. Bu dersleri yaratıcı drama ile işleyen öğretmen adaylarının kontrol grubundaki öğretmen adaylarına göre sözel iletişim becerilerinin daha çok yükseldiği ortaya çıkmıştır.

Öğretmen yaratıcı drama yöntemi sayesinde daha önce derslerde kullanmadığı materyalleri derse dâhil etmiştir. Bunlar: Minderler, müzik, boya kalemleri, fon kartonları vb. materyallerdir. Öğrenciler çoğu zaman bu araç ve gereçleri normal işlevleri dışında da kullanmışlardır. Bu durum öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirirken öğrenme ortamına da zenginlik katmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması öğretmeni de ders işleme süreci içerisinde daha istekli bir hale getirmiştir. Öğretmen, öğrencilerini derse karşı daha istekli ve ilgili görmesi öğretmenin derse karşı heyecan duymasını da sağlamıştır. Öğretmen dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmaya devam edeceğine dair notlar da almıştır. Araştırma sayesinde öğrencilerin süreç içerisindeki ilgi ve dikkatlerini yorumlama şansı elde eden öğretmen süreci öğrencilerin ilgi ve dikkatlerine yönelik tasarlamaya çalışmıştır. Öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirmesi öğretmenin de derse karşı motivasyonunun artmasını sağlamıştır. Bu noktada da sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı drama yönteminin kullanımı önemlidir.

Geleneksel yöntemlerde öğretmen aktif öğrenciler ise pasiftir. Bu yöntemlerle ders sınıf içerisinde öğrenciler sıralarında oturur, öğretmen ise tahtada ders anlatır vaziyettedir. Bu alışlagelmiş yöntemler öğrenci ve öğretmen için yabancı değildir. Daha önce yaratıcı drama ile hiç ders işlememiş bir grupta çalışma yapan dersin öğretmeni, yaratıcı drama sürecinde öğrencilerinden bu sürece uyum sağlamalarını beklemiştir. Bu süreç zarfında grup çalışmalarında cinsiyet farklılıklarından doğan uyuşmazlıklar ortaya

çıkmiş ama bu uyuşmazlıklar büyük sorunlara dönüşmemiştir. Süreç başlarında samimi olduğu arkadaşlarıyla bir araya gelmek isteyen öğrenciler olmuşsa da daha sonra bu durum aşılmıştır. Yaratıcı drama yöntemi sınıf içinde öğrencilerin dayanışma duygusunun ve birbirleri ile olan samimiyetlerinin artmasını sağlayan önemli bir etkidir.

Araştırmayı bizzat yapan öğretmen yaratıcı drama planları ile uygulama sırasında ortaya çıkan süreci karşılaştırma fırsatı yakalamış ve süreci devam ettirirken bu verilerden faydalanmıştır. Öğretmen yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde ortaya çıkardığı olumlu sonuçları görmüş ve araştırmanın uygulandığı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının ardından da yaratıcı drama yöntemi uygulamalarına farklı sınıflarda da devam etmiştir. Öğretmen yaratıcı drama yöntemi sayesinde daha önce derslerde kullanmadığı materyal ve eşyaları derse dahil etmiş; bu durum öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirirken öğrenme ortamına da zenginlik katmıştır. Öğretmen ders içi materyal kullanımını, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı ders planları sayesinde zenginleştirmiştir.

5.2. Öneriler

- ✓ Bu araştırmada yaparak-yaşayarak öğrenme modelini sınıf içerisine taşımak adına yaratıcı drama yöntemi sosyal bilgiler derslerinde kullanılmıştır. Ders içerisinde yaratıcı drama yönteminin kullanılması birçok açıdan olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu durumda sosyal bilgiler öğretmenleri yaratıcı drama yöntemini derslerde kullanabilirler.
- ✓ Yaratıcı drama planları hazırlarken öncelikle bir yaratıcı drama ders planı nasıl hazırlanır bunu iyi bilmek gerekir. Araştırmacı ve öğretmenlerin bu konuda kendilerini teorik ve pratik olarak beslemeleri gerekmektedir.
- ✓ Öğretmenler sosyal bilgiler dersinin tarih konularını işlerken çeşitli materyallerden - ses, video, görsel vb.- yararlanmalıdır.
- ✓ Okullarda yaratıcı drama etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği halı ve minderlerden oluşan drama sınıfları oluşturulmalıdır.
- ✓ Öğretmenlerin yaratıcı dramada yeterlilik kazanması adına hizmet içi eğitime yaratıcı drama eğitimleri dahil edilmelidir.

- ✓ Yaratıcı drama yöntemi içerisinde grup çalışmaları etkin rol oynamaktadır. Yaratıcı drama uygulamaları esnasında öğretmen grupları gözlemlemelidir. Grupların uyum içerisinde çalışmalarını sağlamalıdır.
- ✓ Öğretmen yaratıcı drama etkinliklerinde özellikle de grup çalışmalarında herkesin söz sahibi olduğuna emin olması gerekir. Baskın karakterli öğrenciler diğer öğrencileri bastırmamalıdır.
- ✓ Yaratıcı drama etkinlikleri ile ilk kez karşılaşacak bir grupla çalışma yürütülecekse eğer ilk olarak sınıf içi kaynaşma çalışmaları yapılarak sonraki süreç için hazırlanabilirler.
- ✓ Farklı cinsiyetler arasında anlayış ve hoş görü ortamının oluşması adına yaratıcı drama yöntemi ile çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Yüksek lisans ve doktora araştırmalarını eğitim alanında yapan araştırmacılar bu alanın laboratuvarını sınıfların oluşturduğu unutmamalıdır. Eylem araştırmaları yaparak bu alandaki değişimleri ve uygulamaları bizzat gözlemeleri onlar açısından daha iyi olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2000). Yaratıcı drama öğretmeni yetiştirmenin önemi ve gerekliliği. *Eğitim ve Yaşam*, 5, 17-18.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-27.
- Adıgüzel, Ö. (2018). *Eğitimde yaratıcı drama*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye'de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 31-46.
- Akyol, A. K. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2).
- Aral, N., Kandır, A., & Yaşar, M. C. (2001). *Okul öncesi eğitim 2*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Aydın, H. (2000). Öğrenme ve öğretme kuramlarının eğitim iletişimine katkısı. *Kurgu Dergisi*, 14, 183-197.
- Aykaç, M., & Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 297-314.
- Aykaç, N., & Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 25-44.
- Avcı, S., & Yüksel, A. (2014). *Farklılaştırılmış öğretim teori ve uygulama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bozdoğan, Z. (2006). *Okulda rehberlik etkinlikleri ve yaratıcı drama*. Ankara: Nobel.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Cecily O'Neill, A. L. (1982). *Drama structures: a practical handbook for teachers*. Cheltenham: Stanley Thornes.

- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İletişim donanımları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlaroğlu, T. (1999). *İlköğretim drama 1*. Ankara: Yeni Çizgi Yayınları.
- Çelik, Ö., & Buluç, B. (2018). Disiplinlerarası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 67-88.
- Çelikkaya, T. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç ve materyal kullanımının önemi. R. Sever, & E. Koçoğlu içinde, *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 37-62). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çevik, K. (2006). Kendinden başka birini oynamayı öğrenme sürecinde sanatsal bir araç olarak doğaçlama. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 22, 1300-1523.
- Demir, S. B., & Akengin, H. (2010). Sosyal bilgiler dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-40.
- Demirel, Ö. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Dündar, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimsel drama uygulama yeterlilikleri ile yaratıcı drama dersine yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Eğitmen, A. (2010). *Yaratıcı dramanın bir ögesi: lider*. Ö. Adıgüzel içinde, *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar* (s. 92-103). Ankara: Naturel Yayıncılık.

- Ekinci, C. E. (2011). Bazı sosyoekonomik etmenlerin Türkiye’de yükseköğretime katılım üzerindeki etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 281-297.
- Emel Arslan, F. E. (2010). Yaratıcı drama ile bütünleştirilmiş iletişim becerileri eğitiminin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 1-8.
- Engin, A. O., Özen, Ş., & Bayoğlu, V. (2009). Öğrencilerin okul öğrenme başarılarını etkileyen bazı temel değişkenler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 125-156.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Genç, H. N. (2003). Eğitimde yaratıcı dramının alımlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 196-205.
- Gönen, M. (2010). *Çocuk eğitiminde drama yönteminin kullanılması*. Ö. Adıgüzel içinde, *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar* (s. 34-42). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Günaydın, G. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin erişi ve tutum üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi
- Güneysu, S. (2010). Çoklu (MI) *Zekâ ve eğitimde drama*. Ö. Adıgüzel içinde, *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar* (s. 107-116). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Günüç, S., Odabaşı, F., & Kuzu, A. (2012). Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 309-325.
- Gürel, D. (2017). 2017 Taslak sosyal bilgiler öğretim programına yönelik yapısal bir değerlendirme. *I. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS2017) Tam Metin Bildiri Kitabı*, (s. 236-246).
- Gürey, B., & Adıgüzel, Ö. (2013). Yaratıcı drama ile dans devinim decerisi ve deden farkındalığının geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8(15), 3 16.
- Heathcote, D. (2008). 13. Uluslararası eğitimde yaratıcı drama/tiyatro kongresi açılış bildirisi. *Yaratıcı Drama Dergisi* (s. 29-36). Ankara: Çağdaş Drama Derneği.

- Heathcote, D. (2008, Kasım 21-23). *13. Uluslararası eğitimde yaratıcı drama Dorothy Heathcote ile söyleşi*. (Ö. Adıgüzel, Röportaj Yapan, İ. Güven, & Z. Özen, Çevirmenler) Çağdaş Drama Derneği.
- Karadeniz, C., & Okvuran, A. (2014). Müzede bir gece: Ankara Üniversitesi öğrencileri ile Çorum Arkeoloji Müzesi'nde müze eğitimi. *İlköğretim Online*, 13(3), 865-879.
- Kılıçoğlu, G. (2015). *Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi*. M. Safran içinde, Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 4-14). Ankara: Pegem Akademi.
- Kısakürek, M. A., & Paykoç, F. (1987). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Köken, N. (2002). Sosyal bilgiler kavramı üzerine bazı düşünceler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 235-246.
- Köstüklü, N. (1998). *Sosyal bilgiler ve tarih öğretimi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Malbeği, F. (2011). *Drama yönteminin sosyal bilgiler dersi başarısına ve bilinçli tüketicilik düzeyine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- McCaslin, N. (2016). *Yaratıcı drama sınıf içinde ve dışında*. Ankara: Nobel.
- MEB. (1968). *İlköğretim programı*. Ankara
- MEB. (2004). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı* (İlköğretim ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Ankara.
- Mehmet Ali Kısakürek, F. P. (1989). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Önder, A. (2016). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özden, Y. (2010). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Özer, M. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özgan, H., & Tekin, A. (2011). Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin sınıf yönetimine etkisine yönelik öğretmen görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 421-434.
- Özmen, C. (2015). *Dünyada ve ülkemizde sosyal bilgiler*. K. Y. Cengiz Dönmez içinde, Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 3-19). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim-öğretimde yeni bir yaklaşım: Yaratıcı Drama. *Kurgu Dergisi*, 18, 251-259.
- Öztürk, C., & Dilek, D. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, M. (2014). *Coğrafya eğitiminde araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pektezel, B. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretiminde drama kullanımı: Bir Eylem Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Rüzgar, M., A. (2014). *6. sınıf sosyal bilgiler programındaki ipek yolunda türkler ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Giresun.
- San, İ. (1986). Sanat ve yaratıcılık eğitimi olarak tiyatro. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18(1), 99-112.
- San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 573-582.
- San, İ. (1994). Ankara'da beşinci uluslararası yaratıcı drama semineri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 69-81.
- San, İ. (2006, Ocak 20). *Yaratıcı dramanın Türkiye'deki öncülerinden "Prof. Dr. İnci SAN'ın yaratıcı drama anlayışı*. (S. Başbuğ, Röportaj Yapan)

- San, İ. (2010). *Türkiye'de eğitimde yaratıcı drama çalışmalarının gelişimi*. Ö. Adıgüzel içinde, *Yaratıcı Drama 1999-2002 Yazılar* (s. 18-28). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Sarı, D. (2017). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Ordu.
- Seven, M. A., & Engin, A. O. (2010). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 189-212.
- Sever, R., Yalçınkaya, E., & Mazman, F. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde etkili bir öğretim yöntemi: *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 155-166.
- Sönmez, V. (1994). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). *Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri*. G. Yaşar içinde, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilimler Öğretimi* (s. 41-55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, N. (2004). Yapılandırmacı öğrenme ve öğretime eleştirel bir yaklaşım. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(2), 115-139.
- Taşdemir, V. N. (2013). İlköğretimde drama oyunları ile Türkçe, matematik, hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji derslerinin öğretimi. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tuluk, N. (2004). Yaratıcı drama. *PİVOLKA*, 12, 10-12.
- Türk Dil Kurumu. (2018, Aralık 3). İletişim: Türk Dil Kurumu. TDK web sitesi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c057934a7cd29.43973231 adresinden alındı
- Uyungül, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama öğretim programı öğeleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 22(107), 28-35.
- Üstündağ, T. (2016). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yalçın, M. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile verilmesinin dersin öğrenilmesine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yalçınkaya, E. (2010). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan drama yöntemine ilişkin öğrenci görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 278-288.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya ve dünyamız ünitesinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Zengin, E. E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Zengin, E. E., & Yalçınkaya, E. (2016). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlere etkisi*. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(2), 221-236.
- Zenk, O. (2008). *Yabancı dil olarak türkçe ders kitaplarının oluşturulması kuramın ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

Belirtke Tablosu

KAZANIMLAR	BECERİ	DEĞER	AMAÇ
1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.	Araştırma Gözlem	Çalışkanlık	Öğrenciler, Akdeniz Bölgesi'nin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini araştırma ve gözlem becerisi kullanarak analiz ederler ve çalışkanlık değeri kazanırlar.
2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır.	Araştırma Gözlem	Çalışkanlık	Öğrenciler, Akdeniz Bölgesi'nde gelişen ekonomik faaliyetler ile bu faaliyetlere paralel gelişen meslekleri araştırma ve gözlem becerisi kullanarak tanırlar ve çalışkanlık değeri kazanırlar.
3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.	Gözlem Empati	Çalışkanlık	Öğrenciler, Akdeniz Bölgesi'nin ekonomik faaliyetlerinin sosyal hayata olan etkilerini empati ve gözlem becerisini kullanarak analiz ederler ve çalışkanlık değeri kazanırlar.
4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.	Araştırma Girişimcilik	Çalışkanlık	Öğrenciler, bir ürünün tüketiciye ulaşana kadar hangi aşamalardan geçtiğini araştırma ve girişimcilik becerilerini kullanarak analiz ederler ve çalışkanlık değeri kazanırlar.
5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.	İş Birliği Girişimcilik Yenilikçilik	Çalışkanlık Sorumluluk	Öğrenciler, ürünün tüketiciye ulaşırken geçmiş olduğu üretim, dağıtım, tüketim aşamalarındaki verimi artıracak iş birliği, girişimcilik ve yenilikçilik becerilerini kullanarak yeni fikirler geliştirir ve çalışkanlık ile sorumluluk değeri kazanırlar.
6. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.	Karar verme	Sorumluluk Tasarruf	Öğrenciler, bilinçli bir tüketici olarak hangi haklara sahip olduğu ve sahip olduğu bu hakları nasıl kullanacağı hakkında karar verme becerisini kullanarak bilgi

Ders Planları

Konu: Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler

Yer: Okul Drama Salonu

Grup: 5/B sınıfı

Süre: 40+40+40+40 dakika

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol Oynama ve Doğaçlama

Araç ve Gereçler: Kart, bilgi kartları, dramatik durum kartları, zarflar, ekonomik faaliyet resimleri, büyük final kâğıdı.

Kazanım: Yaşadığı bölgenin ekonomik faaliyetlerini belirler.

A. ISINMA

Etkinlik 1:

Öğretmen önce kendi yürüme hızlarını göstererek öğrencilerden alanda 3 (üç) hızında (5 en hızlı 1 en yavaş) yürümelerini ister. Bu durum öğrencilerin güvenliği açısından önemlidir. Öğrenciler yürürken öğretmen onlara şu yönergeleri verir:

Şu an İç Anadolu Bölgesi'nde geniş ovalarda yürüyorsunuz. Birer çiftçisiniz topraklarınıza buğday, arpa, pirinç, yulaf vb. ekiyorsunuz. Araziniz düz olduğu için ekinlerinizi traktörler (makineler) yardımı ile ekip-biçiyorsunuz ardından küçükbaş hayvanlarınızı (koyun, tiftik keçisi) besliyorsunuz.

Karadeniz'in dalgaları arasında bir teknedeki balıkçısınız. Hava her zamanki gibi bulutlu. Sabırla ağlarınıza balıkların takılmasını bekliyorsunuz. Saatler birbirini kovalarken bugünün kısmeti bu kadarmış deyip kıyıya çıkıyorsunuz. Karnınız epey acıktı artık eve gitmeli... Yayladaki evinize giderken gürgen, çam, meşe gibi geniş ormanlık arazilerden; çay, tütün, fındık, mısır tarlalarından geçiyorsunuz. Yaylaya ulaştığınızda karşılaştığınız turistlere "selam" veriyorsunuz.

Hava sıcak mı sıcak! Güneş ise tam tepede... Akdeniz Bölgesi'ndesin. Etrafında çeşitli çeşitli yaz ve kış meyveleri var. Bir portakal koparıp dalından yiyorsun. Biraz yürüdükten sonra Anamur'dasın ve dalından bir muz koparıp yiyorsun. Şimdi ise bembeyaz bir pamuk tarlasının içinden geçiyorsun. Yürüyorsun....Yürüyorsun... Artık yoruldu ve güneş tepeden çekilmeye başladı. Plaja gidiyorsun etraf kalabalık yerli-yabancı bir sürü turist var. Yorgunluğunu atmak için denize giriyorsun.

Fazla uzaklaşmadan Ege Bölgesi'ne doğru yol alıyorsun. Yürüdüğün yol üzerinde zeytin ağaçları var. Onlara hayranlıkla bakıyorsun. Sonra sırasıyla incir, üzüm ağaçları

arasından geçiyorsun. Birer tane koparıp yiyorsun. Ardından Akdeniz Bölgesi'nde görmüş olduğun Pamuk tarlalarının burada da olduğunu fark ediyorsun.

Şu an ülkemizin en kalabalık bölgesi olan Marmara Bölgesi'ndesin. Etrafında mükemmel görselliği ile ayçiçek tarlaları var. Biraz dolaştıktan sonra ipek böcekçiliği ve kümes hayvancılığı yapılan yerleri görüyorsun.

Şimdi güzel ülkemizin doğusuna doğru yol alıyorsun. Doğu Anadolu bölgesinin zorlu iklim ve fiziksel şartları içersinde gezerken güzel kayısı ağaçlarını görüyorsun. Dalından güzel bir kayısı koparıp yiyorsun. Çayırlarda gezinen büyükbaş hayvanların arasından geçip Erzurum'a vardığında kendine Oltu Taşı'ndan bir takı alıyorsun.

Biraz güneye doğru gittiğinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne varıyorsun. Burada karşına koyunlar ve keçiler çıkıyor. Biraz yürüdükten sonra bir karpuz kesip yiyorsunuz. Gaziantep'e geldiğinizde ise Antep fıstığı alıyorsunuz.

Ara Değerlendirme:

- Bu etkinlikte neler vardı?
- Ne hissettiniz?

Etkinlik 2 (Don Ateş Oyunu):

Öğretmen öğrencilerin alınlarına ülkemizin bölgelerinin (İç Anadolu, Ege, Marmara, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu) yazılı olduğu postitler yapıştırır. Sınıftaki öğrencilerden biri ebe olur. Ebenin dokunduğu öğrenci donar ve hareket edemez. Henüz ebelenmemiş katılımcılardan biri donmuş bir katılımcının karşısına geçerek donan katılımcının alnında yazan bölgeye ait bir ekonomik faaliyeti söyleyerek çözülmesini sağlar. Ebe bütün katılımcıları ebeleyene dek oyun devam eder. Eğer öğrencilerin bölgelere ait ekonomik faaliyetleri söylemede zorlanacağı düşünülüyorsa sınıf duvarlarına ip uçları asılabilir.

Ara Değerlendirme

- Bu etkinlikte neler hissettiniz?

Etkinlik 3(Yaya Geçidi):

Sınıf iki gruba ayrılır. Gruplar kendi aralarında ikişerli eş olurlar. Eşler karşılıklı ayaklarını uzatarak aralarına bir kişinin geçebileceği kadar mesafe koyarak otururlar. İki gruptan birinci sıradaki eşler el ele tutuşarak öğretmenin işareti ile aynı anda diğer arkadaşlarının üzerinden geçerek öğretmenin önceden hazırlamış olduğu zarf içindeki

ekonomik faaliyet resimlerinden birini zarfın içinden alarak doğru olan bölgeyle eşleştirir. Sürecin sonunda en çok doğru yapan ve en çabuk bitiren grup oyunu kazanır.

A. CANLANDIRMA

Etkinlik 4:

Sınıfa aşağıdaki dramatik durum kart şeklinde verilir.

Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan bir ailesiniz. Aile yadigarı bir bahçeniz var. Siz bu bahçeye yaşadığınız yerin iklimine daha çok uyduğunu düşündüğünüz için portakal ağaçları dikmek istiyorsunuz. Fakat kardeşiniz muz ağacı dikmenin daha karlı olacağını düşünmekte. Birgün kardeşinizi muz ağacı fideleriyle bahçeye doğru giderken görüyorsunuz.

Etkinlik 5:

Karadeniz Bölgesi'nde yaşayan bir balıkçısınız. Hava durumu kanalı bölgenizde fırtına çıkacağı yönde haberler yaptı. Fakat tam da hamsi zamanı. Birlikte denize açılacağınız arkadaşınız bugün balık için çıkmamanız gerektiğini söylüyor. Ama siz çıkmak için ısrarcısınız. Çünkü bu havada daha çok balık avlayacağınızı düşünüyorsunuz.

Etkinlik 6:

Ege Bölgesi'nde yaşayan bir ailesiniz. Ege'nin en güzel yerlerinden birinde zeytin bahçeleriniz var. Bir şirket ise sizin bu bahçenizi satın alarak otel yapmak istiyor. Siz yılların emeği olan bu bahçeyi satmak istemezken çocuklarınız şirketin teklif ettiği paranın çok güzel olduğunu düşünüyor. Şirketten bir görevli evraklarla birgün sabah evinize gelir.

Etkinlik 7:

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan iki arkadaşınız. Büyükbaş hayvancılık ile uğraşıyorsunuz. Fakat arkadaşınız hayvanları satıp tarla satın alırsanız çok iyi bir yatırım yapacağınızı düşünüyor. Sizse bu bölgede tarla almanın kârsız bir iş olduğunu düşünmektesiniz.

Etkinlik 8 (Donuk İmge):

Sırası ile İç Anadolu, Karadeniz, Akdeniz, Ege, Marmara, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne ait ekonomik faaliyetlerin resimleri alanda uygun yerlere koyulur. Öğrenciler alanda serbest bir şekilde yürürken öğretmenin işareti ile seçtikleri bir ekonomik faaliyeti anlatacak şekilde şeklini alarak donarlar. Öğretmenin dokunduğu öğrenci hangi ekonomik faaliyeti seçtiğini söyler. Süreç esnasında yöresel müzikler açılır.

C.DEĞERLENDİRME

Etkinlik 9:

Katılımcılar çemberde toplanır ardından sırasıyla aşağıda yer alanlar yapılır.

1. Etkinlikler gerçekleştirildikten sonra öğrencilerle birlikte bölgelere ait ekonomik faaliyetlerin tahtaya yazılarak eksiklikler tamamlanır.
2. Öğrencilerin bu etkinlikler sırasında neler hissettikleri sorulur.
3. "Büyük final kâğıdı (ek 1)" dağıtılır ve her bir öğrenci tarafından doldurulur (Avcı & Yüksel, 2014, s. 18).

Ek 1

Ad :

Soyad :

Bugünöğrendim.

Yarın.....öğrenmeliyim.

Bugünhissettim.

Çünkü.....

Bugün grubumuz mükemmeldi.....

Özellikle.....

ve.....arkadaşlarımla çalışmak çok güzeldi.

Çünkü.....

Umarım bir sonraki sefere.....

Bugünü tanımlayan cümle.....

Konu: Ekonomi ve Yaşamım

Yer: Okul Drama Salonu

Grup: 5/B sınıfı

Süre: 40+40+40

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol Oynama ve Doğaçlama

Araç ve Gereçler: Mendil, ekonomik faaliyet kartları, kurgu tasarımı için görseller, çalışma kâğıdı, zarflar.

Kazanım: Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.

A.ISINMA

Etkinlik 1

Öğretmen duvara “Ne biliyorum?”, “Ne öğrendim?”, “İlerde ne öğrenmek istiyorum?” yazılı kâğıtları asar. Öğrenciler bireysel olarak bu soruları ellerindeki kâğıtlara cevaplarını yazarlar. Ardından duvarda uygun yerlere asmaları istenir. Öğrencilerden süreç sonunda yanıtlarında bir değişiklik olup olmadığı sorulur.

Etkinlik 2 (Mendil Kapmaca)

Sınıf iki farklı gruba ayrılır. Gruplara öğretmenin önceden hazırlamış olduğu ekonomik faaliyetlerin isimlerinin (balıkçılık, madencilik, tarım, hayvancılık vb.) yazılı olduğu kartlar verilmiştir. İçlerinden biri gönüllü olarak ortaya gelir. Ortadaki kişi bir ekonomik faaliyetin ismini söylemesi ile birlikte her iki gruptan da o karta sahip olan kişiler mendili kapmaya gider. Mendili kapamayan kişi grubuna bir puan kazandırır. En çok puan kazanan grup oyunu kazanır.

Ara Değerlendirme

- Bu etkinlikte neler hissettiniz?

Etkinlik 3 (Çanta Oyunu)

Öğretmen öğrencilere üzerinde ekonomik faaliyetlerin yazılı olduğu kartlar dağıtır. Öğrenciler seçtikleri ekonomik faaliyetleri kendilerini tanıtır gibi tanıtarak nerede, nasıl yapıldığını ve onun neden önemli olduğunu açıklarlar. Bu etkinlikte amaç her bir ekonomik faaliyetin önemini ve diğerlerinden farklı olan yönlerini ortaya çıkarmaktır.

Ara Değerlendirme

- Bu etkinlikte neler vardı?

B. CANLANDIRMA

Etkinlik 4

Öğrenciler çemberde bir araya gelirler. Öğretmen öğrencilerden çemberde sırası ile 1'den 4'e kadar saymalarını ister. Ardından 1'ler, 2'ler, 3'ler ve 4'ler kendi aralarında toplanarak gruplarını oluştururlar. Heterojen grupların oluşmasının ardından öğrencilere Ek 1, Ek 2, Ek 3 ve Ek 4'te yer alan etkinlik kâğıtları dağıtılır. Öğrenciler ön sayfada yer alan resimlerden yola çıkarak grup halinde kâğıdın arka sayfasına bir dramatik kurgu yazarlar. Öğrencilerden yazdıkları dramatik kurgularda çatışma ve bu çatışmaların gerekçelerini bulundurmaları istenir. Öğrencilerin kurguyu tamamlamasının ardından gruplar sırası ile sahneye çıkarak canlandırmalarını sergilerler. Canlandırma için sahneye çıkan grup haricindekilere ise ek 5'teki çalışma yaprağı dağıtılır ve doldurmaları istenir.

C. DEĞERLENDİRME

Etkinlik 5

Öğrenciler çember olurlar ve öğretmen aşağıdaki yönergeleri verir.

1. Canlandırma etkinliklerinde yapılan 4 canlandırmayı da düşünerek ne gibi farklılıklar olduğunu canlandırmalar esnasında yapmış oldukları etkinlik kâğıtlarını da göz önünde bulundurarak açıklamaları istenir.

Etkinlik 6 (Mektuplaşma)

Öğretmen öğrencilerden canlandırma aşamasında yer aldıkları gruplara dönmelerini ister. Öğretmen zarf içinde 4 gruba "Ekonomik Faaliyetlerin Sosyal Hayata Etkisi" yazılı kâğıt verir. Öğrenciler yapılan etkinlik, oyun ve canlandırmaları düşünerek kâğıtları grup halinde doldururlar. Yazısını tamamlayan gruplar zarflarını bir diğer gruba verir. Gruplar gelen zarf içerisinde yazılanları okur ve ekleme yapmak isterlerse eğer ekleme yaparlar. Gruplar zarf değiş-tokuşunu tamamlamasının ardından sınıf içerisinde zarf içerisinde yazılanların son hallerini paylaşırlar (Avcı & Yüksel, 2014).

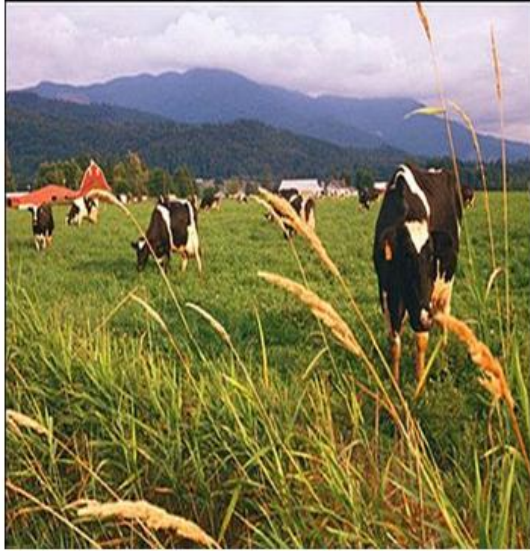
Ek 1

Uludağ'da otelcilik ile uğraşan bir ailenin çocuğusunuz. Ailenizle boş vakitlerinizde neler yaptığınızı ailenizin ve sizin eğitim düzeyinizi, ekonomik durumunuzu anlatan bir doğaçlama hazırlayınız.

Ek 2

Çukurova’da tarım ile uğraşan bir ailenin çocuğusunuz. Ailenizle boş vakitlerinizde neler yaptığınızı ailenizin ve sizin eğitim düzeyinizi, ekonomik durumunuzu anlatan bir doğaçlama hazırlayınız.

Ek 3

Ekonomist bir ailenin çocuğusunuz. Ailenizle boş vakitlerinizde neler yaptığınızı ailenizin ve sizin eğitim düzeyinizi, ekonomik durumunuzu anlatan bir doğaçlama hazırlayınız.

Ek 4

Gazetecilik yapan bir ailenin çocuğusunuz. Ailenizle boş vakitlerinizde neler yaptığınızı ailenizin ve sizin eğitim düzeyinizi ve ekonomik durumunuzu anlatan bir doğaçlama hazırlayınız.

Ek 5**İzlediğiniz canlandırmadaki ekonomik faaliyetin adı:.....****Aile yaşantısı nasıl?****Boş vakitlerini nasıl değerlendiriyorlar?****Eğitim düzeyleri ne?****Ekonomik durumları nasıl?**

Konu: Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ağı

Yer: Okul Drama Salonu

Grup: 5/B sınıfı

Süre: 40+40+40 dakika

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol Oynama ve Doğaçlama

Araç ve Gereçler: Kalem, minderler, fon kartonları, renkli boya kalemleri, ürün resimleri

Kazanım: Temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.

A. ISINMA

1. Etkinlik

Öğrenciler yan yana gelecek şekilde dizilirler. Öğretmen önlerine minderlerden bir set yapar. Setin diğer tarafı yurtdışını temsil eder. Öğrencilerin elinde birer kalem ya da seçtikleri başka bir nesne vardır. Öğretmen “ihracat” dediğinde öğrenciler ellerinde bulunan materyali minderlerin diğer tarafına yani yurtdışı olarak tanımlanan tarafa koyar. Öğretmen “ithalat” dediğinde ise öğrenciler yurtdışından materyali geri alırlar. Süreç içerisinde hata yapan veya bekleyen öğrenciler elenerek oyundan çıkar. Son bir kişi kalana kadar oyun devam eder.

Ara Değerlendirme

- Bu oyunda neler öğrendik?
- İhracat sizce nedir?
- İthalat sizce nedir?

2. Etkinlik

Sınıf iki eşit gruba ayrılır. Gruplar karşılıklı arka arkaya dizilir. Grupların en başına öğretmenin önceden eşit sayıda koymuş olduğu ürünlerin resimleri vardır. Bu bölge üretimi simgeler. Arka arkaya dizilen öğrenciler ise dağıtımı simgelemektedir. En öndeki öğrenci bir ürünü alarak elden ele en arkaya gitmesini sağlar. En arkadaki

öğrenci önceden tüketim alanı olarak belirlenen yere ürünü koyduktan sonra en öne geçer. Ürünleri en kısa zamanda tüketiciye ulaştıran grup oyunu kazanır.

Ara Değerlendirme

- Üretim, dağıtım ve tüketim ağı için neler söyleyebilirsiniz?
- Neler hissettiniz?

B. CANLANDIRMA

3. Etkinlik

Sınıf dört farklı gruba ayrılır. Gruplara birer renkli fon kartonu ve boya kalemleri verilir. Gruplar seçtikleri bir ürünün üretim, dağıtım ve tüketim ağını resimlerle anlatır. İsteyen gruplar seçtikleri ürünün üretim, dağıtım ve tüketim ağına ait şiir, öykü de yazabilirler. Bu süreçte isteyen öğrencilerin istedikleri gruba geçmelerine olanak sağlanır.

4. Etkinlik

Etkinliklerini tamamlayan gruplardan yapmış oldukları etkinliğe ait bir doğaçlama hazırlamaları ve ardından sergilemeleri istenir.

C. DEĞERLENDİRME

5. Etkinlik (Döngüsel Yansıma)

Sınıfın uygun olan yerlerine işlenen konunun başlıkları yazılır. Öğrenciler küçük gruplara ayrılarak konu başlıklarının altına ne düşündüklerini yazar. Öğretmenin verdiği işaretle sonraki konunun yer aldığı bölüme giderler. Bu şekilde süreç devam eder. En sona gelindiğinde ise gruplar önünde buldukları konuda yazılanları sınıfa açıklar (Avcı & Yüksel, 2014).

6. Etkinlik

- Bugün neler yaptık?
- Neler hissettiniz?
- Öğretmen tarafından eksikliklerin giderilmesi

EK 1 (ÜRÜNLER)

Konu: Ekonomi İçin Yeni Fikirler

Yer: Okul Drama Salonu

Grup: 5/B sınıfı

Süre: 40+40 dakika

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol Oynama ve Doğaçlama

Araç ve Gereçler: Evet hayır kartları, renkli kâğıtlar ve dramatik durum kartları.

Kazanım 4: İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.

A. ISINMA

Etkinlik 1

Öğrenciler bir kart alarak bu kartın bir yüzüne “evet” diğer yüzüne “hayır” yazarlar. Öğretmen bazı kelimeler söyleyerek, bu kelimelerin ne anlama geldiğini bilip bilmediklerini sorar.

-Girişimci nedir?

-İş birliği nedir?

Öğretmen önce “evet” diyen öğrencilerden tanımlamalarını ister ardından kendisi tanımlar.

Etkinlik2

Öğretmen drama salonunda yere iki farklı renkte (turuncu-pembe) kâğıtlar koymuştur. Bu kâğıtların üzerinde numaralar yazmaktadır. Öğrencilerin alanda 3 hızında (5 en hızlı, 1 en yavaş) yürümleri istenir. Öğretmenin yönergesiyle birlikte dururlar ve herkes en yakınında bulunan kâğıtlardan birini alır. Öğretmen turuncu renkte kâğıt alanların sınıfın bir köşesine pembe renkte kâğıt alanların ise diğer bir köşesine gitmesini ister. Böylelikle heterojen gruplar oluşmuş olur. Öğrenciler grup içinde kendisiyle aynı numaraya sahip olan arkadaşıyla eş olur. İki grup da 1'ler ilk sırada 2'ler ikinci sırada olacak şekilde sıraya geçerler. Öğretmen sırasıyla öğrencilere şu yönergeleri verir.

- Graplardan eşler sırasıyla biri sağ bacağını diğeri ise sol bacağını uzatarak dizlerinin arasına bir A4 kâğıdı koyarak onu öğretmen belirlediği yere kadar taşıyıp geri dönecektir. Bu A4 kâğıtları ürettikleri bir ürünü temsil eder. En önce bitiren grup kazanan taraf olacaktır.
- Graplardan eşler yan yana durup omuzlarının arasına bir A4 kâğıdı koyarak onu öğretmen belirlediği yere kadar taşıyıp geri dönecektir. Bu A4 kâğıtları ürettikleri bir ürünü temsil eder. En önce bitiren grup kazanan taraf olacaktır.

Etkinlik 3(Yedek)

Oyun alanı içerisinde bir ebe belirlenir. Ebe girişimciyi temsil eder. Girişimci oyun alanı içerisinde bulunan oyuncuları yakalamaya çalışır. Oyuncular ise ürünleri temsil eder. Yakalanan oyuncu da ebenin elinden tutar ve birlikte diğerlerini yakalamaya çalışırlar. Oyun alanını geçen oyuncularda yakalanmış sayılır ve ebenin elini tutar. En sona kalan oyuncu oyunu kazanmış olur.

B. CANLANDIRMA

Etkinlik 4

Grup üyeleri rastgele olarak 3 kişilik gruplar halinde ayrılırlar. Gruplara aşağıda yer alan dramatik durumlar verilir. Gruplar kendi aralarında doğaçlamalarını hazırladıktan sonra büyük grup önünde canlandırmalarını yaparlar.

-Köyde yaşayan iki kardeşiniz. Verimli topraklara sahipsiniz ama tarımsal üretiminiz alt seviyelerde. Siz bu durumun nedeni olarak tohum ıslahı yapılması gerektiğini düşünürken kardeşiniz ise suni gübre kullanmanız gerektiğini düşünmektedir. Bu sorunun üstesinde gelmeye çalışıyorsunuz. Yeni üretim fikirleri bulmalısınız.

-Bir kargo firması çalışansınız. Bir toplantı sırasında yöneticiniz artık kargo teslimatında kargoların kuryelere ihtiyaç duymadan daha hızlı teslim edilmesi konusunda bir yenilik yapılmasını istediğini söyler. Bazı kişiler drone ile teslimat yapmayı savunurken bazıları ise bunun güvenli olmayacağı fikrini paylaşır. Çalışanlar olarak aranızda tartışıp karar verdiğiniz bir fikri yöneticinize sunuyorsunuz.

-Pamuk üretimi yapan iki yakın arkadaşsınız. Oldukça yüksek miktarda ve verimli bir şekilde pamuk üretimi yapmaktasınız. Arkadaşınız pamuğu direk tüketime sunmayı düşünürken siz dokuma alanında kullanmayı bu şekilde daha fazla kâr edeceğinizi

düşünmektesiniz. Arkadaşınız sizi dokuma fabrikasıyla anlaşma yapmak üzere konuşurken görür.

C. DEĞERLENDİRME

Etkinlik 5

Grup çemberde toplanır ve öğretmen sırasıyla aşağıdaki soruları yöneltir.

- Sorunları çözerken hangi noktalarda zorlandınız?
- Yeni fikirler ortaya koyarken birine danışmak işlerimizi kolaylaştırır mı?
- İş birliği sizin için ne ifade eder?

Konu: Haklarımı Kullanıyorum

Yer: Okul Drama Salonu

Grup: 5/B sınıfı

Süre: 40+40 dakika

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol Oynama ve Doğaçlama

Araç ve Gereçler: Dilekçe örneği

Kazanım 5: Bilinçli bir tüketici olarak haklarımı kullanır.

A. ISINMA

Etkinlik 1

Öğrenciler alanda serbest bir şekilde dolaşır. Öğretmen katılımcılara şu yönergeleri verir:

Şu an üzerinizde yeni aldığınız bir gömlek var. Gömleğinizi incelerken dikişlerinde söküklükler olduğunu fark ediyorsunuz.

Canınız bir ayran istiyor ve bir ayran satın alıyorsunuz. Ayrarı yudumladınız fakat ağzınıza ekşi bir tat geliyor. Son kullanma tarihine baktığınızda geçmiş olduğunu görüyorsunuz.

İnternette çok beğendiğiniz bir pantolonu sipariş verdiniz. Kargonuz geldi. Heyecanla kargoyu açıyorsunuz. Fakat pantolonunuz istediğiniz boyutta değil. Neredeyse bir bebeğin giyeceği kadar küçük!

Ara Değerlendirme

- Neler hissettiniz?
- Bu tip durumlarla karşılaştığınızda neler yapabilirsiniz?

B. CANLANDIRMA

Etkinlik 2

- İki kardeş kıyafet almak için alışverişe gidiyorsunuz. Alışverişte biriniz çok beğendiği bir pantolonu diğeriniz ise çok beğendiği bir gömleği satın alıyor. Eve döndüğünüzde gömleğin kollarından birinin daha kısa olduğunu fark edip değişim için geri götürüyorsunuz. Fakat kasaya vardığımızda fişinizin olmadığını fark ediyorsunuz.
- Annenizle birlikte pasta yapacaksınız fakat evde eksik malzemeler olduğunu fark ediyorsunuz. Eksik malzemeleri almak için markete gidip krema, çikolata sosu ve süt satın alıyorsunuz. Eve dönüp tarife göre malzemeleri kaba koymaya başlıyorsunuz. Sütü açtığımızda çok kötü bir koku ile karşı karşıya kalıyorsunuz. Son kullanma tarihine baktığımızda son kullanma tarihinin çoktan geçmiş olduğunu fark ediyorsunuz.
- Evinize yeni bir perde almak istiyorsunuz. Bir perdeciyeye gidip modelini ve rengini seçip ölçülerini veriyorsunuz. Kısa bir süre sonra siparişinizi alıp eve getirdiğinizde perdelerin söylediğiniz ölçülerin yarısı kadar olduğunu görüyorsunuz. Fişinizi alıp iade etmek için geri gittiğinizde satıcının bunun mümkün olmayacağını söylüyor.

C. DEĞERLENDİRME

Etkinlik 3

- Bugün neler yaptık, neler hissettiniz?
- Alışveriş esnasında dikkat etmemiz gereken unsurlar nelerdir?
- Alışverişten sonra istemediğimiz bir durumla karşı karşıya kalırsak nerelere başvurabiliriz?
- Bir tüketici olarak haklarınızı nasıl kullanırsınız?

Etkinlik 4

Öğrencilere ek 1’de yer alan dilekçe örneği verilir. Örnekten yola çıkarak bir dilekçe yazmaları istenir.

Ek 1

KADIKÖY ANADOLU LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Okulunuz 11-A sınıfının 62 numaralı öğrencisiyim. 23 Nisan 2018 tarihinde hastalığım nedeniyle Türk Dili ve Edebiyatı sınavına katılamadım. İlgili tarihte hastalığımın dolayısıyla hastaneden almış olduğum rapor ekte yer almaktadır. İlgili dersin mazeret sınavına katılmam hususunda;

Bilgilerinize arz ederim.

28.04.2018
imza
Ahmet Engin

Adres: Fenerbahçe Mahallesi Yılmaz Sokak No:6
Kadıköy/İstanbul

Kaynak:<https://www.edebiyatciyim.com/dilekce-nasil-yazilir-dilekce-yazma-kurallari/dilekce-ornegi/>

Konu: Çevremdeki Meslekler

Yer: Okul Drama Salonu

Grup: 5/B sınıfı

Süre: 40+40+40 dakika

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Rol Oynama ve Doğaçlama

Araç ve Gereçler: Evet-hayır kartları ve mesleklerin yazılı olduğu kartlar

Kazanım 6: Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.

A. ISINMA

Etkinlik 1

Öğrenciler bir kart alarak bu kartın bir yüzüne “evet” diğer yüzüne “hayır” yazarlar. Öğretmen bazı sorular sorarak cevaplarını bilip bilmediklerini öğrenir. Bilenler “evet” bilemeyenler “hayır” cevabını kaldırırılar.

- Tarıma bağlı olarak gelişen meslekler hangileridir?
- Sanayi kolunun geliştiği bir yerde hangi meslekler ön plana çıkar?
- Turizme bağlı olarak hangi meslek dalları ortaya çıkar?
- Sanayi hangi bölgemizde yoğun?
- Turizm hangi bölgemizde yoğun?
- Hayvancılık hangi bölgemizde yoğun?

Etkinlik 2

Öğrenciler, büyük bir çember oluştururlar. Onlardan gözlerini kapamaları istenir. Öğretmen onlara son 24 saatte etraflarında gördükleri meslekleri düşünmelerini ister. Öğretmen onlardan akıllarına gelen mesleklerden bir tanesini seçmelerini ve o mesleğe has bir hareket ve cümleyi belirlemelerini ister. Ardından öğrenciler sırasıyla çemberin ortasına gelerek cümlelerini söyleyerek hareketlerini yaparlar diğer öğrenciler ise o mesleği tahmin eder.

Etkinlik 3(Yedek)

Öğrenciler, büyük bir çember oluştururlar. Öğrencilerin ayak uçlarına meslek isimleri (doktor, çiftçi, öğretmen, turizmci ve veteriner) yerleştirilir. Öğretmen, "doktor" dediğinde doktorlar aralarında; "çiftçi" dediğinde ise çiftçiler aralarında yer değiştirir. Süreç böyle devam eder. Öğretmen, "meslekler" dediğinde ise tüm grup yer değiştirir.

B. CANLANDIRMA

Etkinlik 4

- Sınıf 7 gruba ayrılır. Gruplar "Marmara Bölgesi (Sanayi)", "Doğu Anadolu Bölgesi (Büyükbaş Hayvancılık)", "Akdeniz Bölgesi (Yaz Turizm)", "Karadeniz Bölgesi (Ormancılık)", "İç Anadolu Bölgesi (Çiftçilik)", "Güneydoğu Anadolu Bölgesi (Madencilik)" ve "Ege Bölgesi (Yaz Turizmi) olarak adlandırılır. Her grup o bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri düşünerek canlandırabilecekleri bir kurgu tasarlar.
- Gruplara plan yapmaları için zaman tanınır. Öğretmen, bu süreçte aralarda dolaşarak öğrencilere destek verir.
- Gruplar sırası ile canlandırmalarını sergilerler.

Etkinlik 5

Sınıfın belirli yerlerine yedi bölgenin isimleri yazılır. Öğrenciler dağınık bir şekilde bu yazılan isimlerin önlerinden müzik eşliğinde yürürler. Müziğin durmasıyla beraber hangi bölgenin önündeyse o bölgede bulunan mesleği donuk bir imgeyle ifade ederler. Öğretmen sırayla hangi mesleği gösterdiğini sorar. Müziğin tekrar başlamasıyla yürümeye devam ederler.

C. DEĞERLENDİRME

Etkinlik 6

- Grupların canlandırmaları hakkında konuşmaları istenir.
- Bölgelere ön plana çıkan meslekleri sıralamaları istenir. Öğretmen bu meslekleri tahtaya yazar.
- Ders boyunca neler yapıldığını ve neler hissettikleri sorulur.

FOTOĞRAFLAR

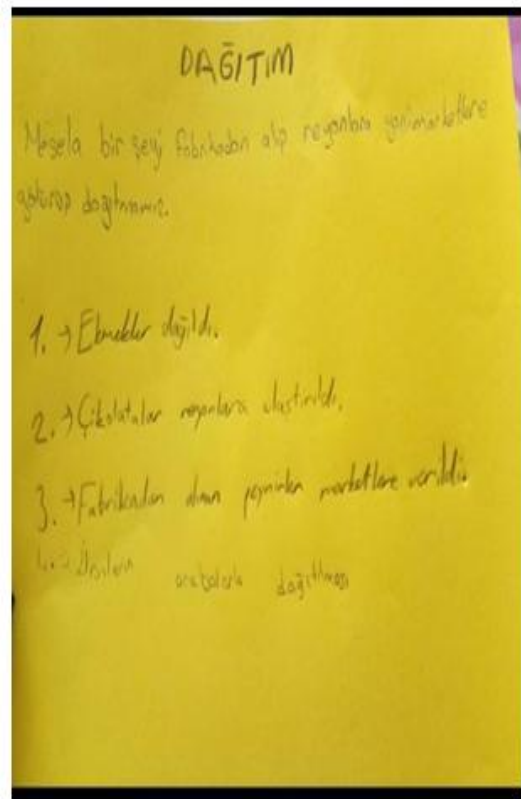

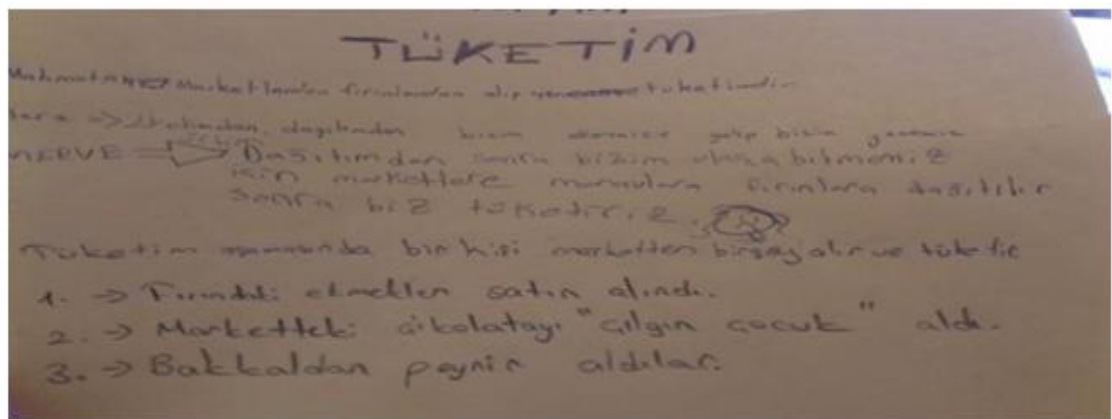
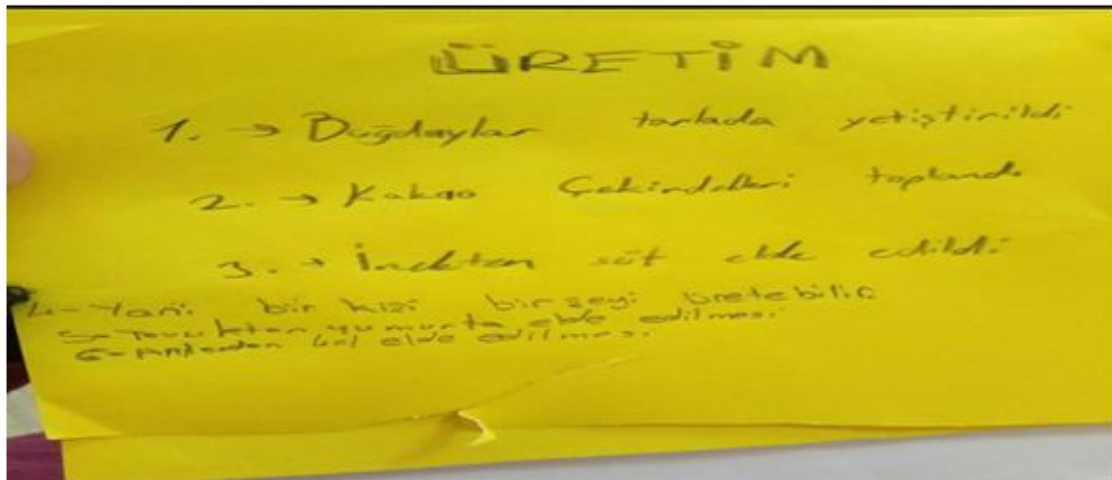

MÜLAKAT SORULARI

1. **Bu derslerden önce (drama uygulamasından önce) Sosyal Bilgiler derslerini sever miydin?**
 - **Neden?**
2. **Daha önce hiç drama ile ders işlediniz mi? (İşlediyse hangi derste, nasıl?)**
3. **Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemiyle öğretim yapıldığında neler hissettin?**
 - ✓ Bunun sebepleri neler?
 - **Dersin drama yöntemiyle işlenmesi derse olan ilgini değiştirdi mi?**
 - ✓ Değiştirdiyse eğer hangi yönde değiştirdi?
 - **Dersin drama yöntemiyle işlenmesi arkadaşlık ilişkilerini etkiledi mi?**
 - ✓ Etkilediyse nasıl etkiledi?
 - **Dersin drama yöntemiyle işlenmesi dersti anlama düzeyini etkiledi mi?**
 - ✓ Etkilediyse nasıl etkiledi?
4. **Dersin drama yöntemiyle işlenmesi konuları hatırlama düzeyini etkiledi mi?**
 - Çevrende hangi ekonomik faaliyetler yapılıyor? Coğrafi faktörler bunda etkili mi?
 - Kullandığın bir ürün size ulaşana kadar hangi aşamalardan geçiyor?
 - Satın aldığın bir ürünle ilgili sorun yaşarsan bu konuda neler yapabilirsin?
 - Yaşadığın bölgede var olan ekonomik faaliyetlere göre gelişen meslekler neler?
5. **Drama yönteminin sevmediğin yönleri oldu mu?**
 - Bunun sebepleri neler?
6. **Dersin sınıfta öğretmen tarafından anlatılması ile dramayla işlenmesi arasında bir kıyaslama yapsan hangisini tercih ederdin? Neden?**
7. **Dersin drama yöntemiyle işlenmesi sana hangi değerleri kazandırdı? (Sosyal bilgiler değerleri bir kâğıda yazılarak öğrenciye verilir.)**
8. **Sence dersin amaçları nelerdi?**
 - Sen bu amaçların ne kadarını kazandın?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Cansu ÇETİNKAYA
Uyruğu: T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 01.10.1994
Medeni Durum: Bekar
e-mail: ccetinkaya006@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi/ Sosyal Bilgiler Eğitimi	2019
Lisans	Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	2016
Lise	Yumurtalık Çok Programlı Anadolu Lisesi/ Adana	2012

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017-2019	Özel Ceyhan Final Ortaokulu	2 yıl

YABANCI DİL

İngilizce